

KROK

2013 1
ročník 10.

Kulturní Revue
Olomouckého Kraje

TÉMA ČÍSLA

FILMOVÁ KULTURA
V OLOMOUCKÉM KRAJI

Z OBSAHU

KAM CHODILI
OLMOUČANÉ DO KINA
FILMOVÉ ADAPTACE
KÖRNEROVÝCH NOVEL
HABERMANNŮV MLÝN:
ŠUMPERSKO VE FILMOVÉM
A LITERÁRNÍM ZPRACOVÁNÍ
O FILMOVÝCH
FESTIVALECH, JEJICH
DŮLEŽITOSTI A KRÁSE
...A CELÁ ŘADA
„FILMOVÝCH“ ROZHOVORŮ

VLASTIVĚDNÉ MUZEUM V ŠUMPERKU

Olomoucký kraj

DOVOLUJÍ SI VÁS POZVAT NA VÝSTAVU

Tajemství Galiey

VERNISÁŽ VÝSTAVY SE USKUTEČNÍ

14. února 2013

V 17.00 HOD. VE VÝSTAVNÍ SÍNĚ ŠUMPERSKÉHO MUZEA

VÝSTAVA POTRVÁ DO 14. DUBNA 2013

www.muzeum-sumperk.cz

KROK Kulturní revue
Olomouckého kraje

Vydává Vědecká knihovna
v Olomouci

Ročník 10., číslo 1,
vychází čtyřikrát ročně

Vedoucí redaktor:

Mgr. Lukáš Neumann, Ph.D.

Odpovědná redaktorka:

Mgr. Olga Chmeličková

Redakční rada:

RNDr. Jitka Holásková

Mgr. Miloš Korhoň

Mgr. Nela Kvapilová

PhDr. Jindřich Garčic

RNDr. Lenka Prucková

PhDr. Renáta Fífková

Mgr. Veronika Rybová

PhDr. Marie Dokoupilová

PhDr. Jiří Šmeral

Mgr. Miluše Berková

Adresa vydavatele a redakce:
Vědecká knihovna v Olomouci
Bezručova 3, 779 11 Olomouc

tel.: 585 205 311

fax: 585 225 774

e-mail: redakce@vkol.cz

internet: www.vkol.cz/krok

facebook: <https://www.facebook.com/kulturnirevue>

IČO: 100625

Grafická úprava:

Jan Krátký

Předtisková příprava:

Martin Navrátil

Tisk:

Booksprint s. r. o.

I. P. Pavlova 52, 771 11 Olomouc

ISSN:

1214-6420 (tištěná verze)

1214-648X (elektronická verze)

Registrace:

MK ČR E 6450

Uzávěrka čísla:

25. února 2013

Úvodník (Lukáš Neumann)	2
TÉMA ČÍSLA: FILMOVÁ KULTURA V OLOMOUCKÉM KRAJI	
Kam Olomoučané chodili do kina (Jakub Huška)	
Jesenicko ve filmu:	
filmové adaptace Podzimních novel Vladimíra Körnera (Pavlna Chmelařová)	7
Dějiny Šumperka v literárním a filmovém zpracování:	
Habermannův mlýn aneb Co bylo na počátku? (Richard Zmélík)	11
Rozhovor s Petrem Markem plný legrace a paradoxů (Petr Pláteník)	16
Olomoucká nová vlna (Robert Hanus)	22
Olomoucko žije filmem!	
O filmových festivalech, jejich důležitosti a kráse (Petr Pláteník)	25
Bystří animátoři z Mariánského Údolí (Lukáš Neumann)	28
Audiovizuální tvorba v Domě dětí a mládeže v Olomouci (Lukáš Neumann)	32
Okem kamery z Hané:	
prostějovský režisér a scenárista Theodor Mojžíš (Jana Kolářová)	33
Prostějov – ráj filmařů? (Marie Dokoupilová)	36
Když proudu proudu, když neproudu, tak neproudu.	
Se zábřežským filmařem a cestovatelem Martinem Strouhalem (Lukáš Neumann) ...	38
Rozhovor s editory publikace Literární procházky německou Olomoucí	
Lukášem Motýčkou a Veronikou Opletalovou (Lukáš Neumann)	42
K výročí narození W. F. C. Messenhausera (Michaela Kokojanová)	46
Nové knihy z Olomouckého kraje (Bohumír Kolář)	52
Neznámý obraz E. Hürdena (Marek Bohuš)	57
Reportáž: Listopad prozářila Země vycházejícího slunce (Květuše Soukupová)	60
KULTURNÍ ITINERÁŘ. Rukověť návštěvníka kulturních událostí:	
Svatí Cyril a Metoděj ve výtvarné kultuře (Arcidiecézní muzeum Olomouc)	63
Ad Gloriam Dei.	
Moravští misionáři v 16. – 18. století (Vědecká knihovna v Olomouci)	63
Jak se rodí večerňičky; Otto Wichterle. Vědec a vynálezce (Muzeum Prostějovska) ...	64
Hana Wichterlová – záblesky „vnitřního světla“ (Michaela Kvapilová Nováková)	65
Tajemství grafiky; Mírov – pohled za mříže (Vlastivědné muzeum v Šumperku)	69
KROK informuje	72

Úvodník

„Nebudem promítat, jsou jenom čtyři lidi,“ řekla vždycky paní pokladní.

A já se nedal: „No, a když si já koupím ten pátý?“

Paní pokladní: „No to nemůžete, vždyť jste šéf filmového klubu!“

(úryvek z rozhovoru s Petrem Markem)

Vážení čtenáři revue KROK,

v kalendářně úvodních dnech jara, kdy první číslo desátého ročníku revue třímáte pevně v rukou, by se slušelo upomenout na tradiční klíšé úvodníků a editorialů všeho druhu v tomto období – tj. na klubající se zeleň, vůni zeminy, silové pole prvních slunečních paprsků nebo na neméně magnetizující zjištění úbytku svršků vši provenience na tělech dívek a dam. Z pohledu čistě redakčního dění však doufám, že na onom jarním probuzení těla a duše vás, čtenářů a příznivců KROKu, se bude podílet toto číslo, najmě to, co najdete uvnitř a také nová, vzdušnější grafická podoba časopisu.

Měl-li jsem tu možnost psát přesně před rokem svůj první „krokovský“ editorial, zmínil jsem v něm, že bychom rádi nasměrovali KROK(y) blíže aktuálnímu kulturnímu dění v kraji. Podobně jako tomu bylo v minulém roce, také v tom letošním, pro KROK jubilejním, desátém ročníku, jsme se rozhodli věnovat číslo vždy předem určenému tematickému bloku. „Geografické“ pozdravy z jednotlivých regionů střídá nyní téma FILMOVÉ KULTURY v kraji, pro příští, červnové číslo jsme zvolili téma SAKRÁLNÍ A PROFÁNNÍ, a to v souvislosti s oslavami 1150. výročí příchodu svatých věrozvěstů Cyrila a Metoděje na Moravu.

FILMOVÉ číslo vás zve do bohaté historie i žhavé a občas ožehavé přítomnosti filmařství v Olomouckém kraji. Článek Jakuby Hušky mapuje dějiny olomouckých kin a možná vás překvapí v jakém množství, pod

jakými názvy a v jakých lokalitách se v Olomouci tyčily svatostánky filmu. Krajina, konkrétní topoi, v tomto případě Bludov a Jesenicko, knižní předloha a film – to jsou motivy rozvíjené a komentované v příspěvcích Pavliny Chmelařové a Richarda Změlika. Rodák z Hranic na Moravě, režisér, hudebník a herec Petr Marek poskytl redaktorovi Petrovi Pláteníkovi rozhovor v podobě audiouzáznamu, protože jej, podle jeho vlastních slov, „bolely ruce“. Sami se můžete přesvědčit, jak živý, autentický a také plný paradoxů takový rozhovor může být, převedeme-li jej do psané podoby. Sondy do jednotlivých regionů seznamují čtenáře s tzv. olomouckou „novou vlnou“ (v příspěvku Roberta Hanuse), nevyčerpatelnou „zásobou“ filmařů v Prostějově, strážcem welzlovského odkazu, cestovatelem a dokumentaristou Martinem Strouhalem ze Zábřeha anebo s aktivitami nejmladších adeptů filmového řemesla, kroužku Malin. Za tradicí festivalů v našem kraji se v rámci hlavního tematického bloku ohlíží Petr Pláteník.

Další příspěvky se rekrutují převážně z oblasti knižní produkce – o německo-moravském soužití nejen literárních postav pojednává rozhovor s editory nevšedního projektu, publikace Literární procházky německou Olomoucí. Trojici nedávno publikovaných knih nahlíží příspěvek Bohumíra Koláře. Článek M. Kokojanové upomíná na léty pozapomenutý příběh prostějovského literáta a vojáka W. F. C. Messenhausera, Marek Bohuš upozorňuje na zajímavou paralelu mezi krajinářem Hürdenem, který zpodobnil vilu v Hlubočkách, a mecenáši umění na Olomoucku. Na závěr si můžete naplánovat návštěvu některé z výstav, na něž vás zveme v rubrice Kulturní itinerář.

Příjemné čtení vám za redakci revue KROK přeje

Lukáš Neumann

Foto na obálce: Jiří Kopáč

Kam Olomoučané chodili do kina

Jakub Huška

Kino bylo jednou z podstatných institucí, která po většinu předchozího století spoluutvářela masovou kulturu. Navštěvování kina bylo spjaté nejen se samotným filmovým průmyslem, nýbrž s ním souvisely i další společenské aktivity. Biograf, stejně jako jeho starší soupeř divadlo, se stal místem, kde se setkávali lidé žijící v daném městě. I v případě Olomouce můžeme sledovat význam kina pro zdejší kulturní dějiny. Olomoucká kina prodělala ve své více než stoleté historii vývoj od úplných prvopočátků, kdy ve městě neexistoval stálý kinosál a filmová představení se konala v nejrůznějších improvizovaných prostorech, přes rozsáhlou výstavbu kinosálů (kinofikaci) po druhé světové válce až po současnost, kdy kinu konkurují jiná audiovizuální média. Instituce kina nemůže tedy stát mimo moderní dějiny Olomouce.

Předchůdcem kina byly v 19. století různé typy obrazových skříněk a budek (např. tzv. *Císařské panorama*), které vytvářely optický dojem pohybu nebo třídimenziálního prostoru. Velmi oblíbenou a navštěvovanou vizuální atrakcí tehdejší doby byly diorámy – malované obrazy, před nimiž jsou umístěny plastické předměty, což navozuje iluzi skutečnosti a 3D rozměru. V 90. letech 19. století byly dovršeny pokusy zachytit pohyb na fotografickém materiálu; objevily se také první filmové techniky. První filmové projekce proběhly nezávisle na sobě na několika místech, ale pomyslný primát získali bratři Lumièreové, kteří v roce 1895 poprvé předvedli v Paříži svůj vynález *kinematografu* a hlavně jej dokázali komerčně využít.

Dlouho poté byly filmové projekce spíše příležitostnou akcí, jež byla součástí širšího programu dalších atrakcí, jakými byly například reprodukce oblíbených operních a opeřetních děl z fonografu. První podnikatelé v tomto odvětví kočovali od města k městu. V Olomouci proběhlo první

filmové představení v roce 1896 v sále hotelu U Zlaté hrušky (dnešní Riegrova ulice) a ve stejném roce se v Karlových Varech uskutečnila i první filmová produkce v českých zemích. I v dalších letech se konala nepravidelná představení jako kupříkladu v roce 1898, kdy v hotelu Lauer (Horní náměstí) promítala společnost The American Biograph, nebo v roce 1903, kdy v tělocvičné spolku Olmützer Turnverein vystoupily Der Welt Theograph a po ní společnost Oesers Original Elektrische Theater. Taktéž prvotně promítané filmové snímky odpovídaly jarmareční kultuře prvních kin. Filmy tehdy primárně nevyprávěly příběhy, ale spíše předváděly

Bývalé kino Mír (Náměstí Hrdinů). Foto: Jakub Huška

scény. K typickým tématům těchto filmů patřilo jednak vůbec zachycení jakéhokoliv pohybu (příjezd vlaku nebo dělníci vycházející z továrny) a potom různé kuriozity a anomálie.

Obrovský úspěch a popularita filmových představení vedly k osamostatnění filmového podnikání od ostatních druhů tehdejší zábavy, což se také projevilo v kinářské živnosti, kdy začaly čím dál více vznikat stále biografy. Vliv na to mělo i tehdejší zákonodárství a státní správa, která se dívala na všechny kočovné zábavné podniky, rovněž i na samotný fenomén filmu, a tím tedy i kin, s určitou podezřívavostí. Provozování kina nepatřilo mezi volné živnosti, ale podnikatel musel žádat státní úřady o časově omezenou licenci, což dávalo úřadům velkou moc tento druh podnikání regulovat. To se ve srovnání s vývojem v Německu odrazilo zejména v pomalejší kinofikaci rakousko-uherských zemí.

První olomoucká kina byla založena olomouckými Němci, kteří před první světovou válkou dominovali

Bývalé kino Čas. Foto: Jakub Huška

v politickém a kulturním životě města. V dubnu 1908 zahájilo v budově Obecního domu (Horní náměstí č. 5) svůj provoz první kamenné kino, a to pod názvem Theater-Kinematograph. V témže roce se návštěvníkům otevřel další kinosál Elektrisches Theater der Turnhalle (později zvaný Kino Atlantis), který provozovala německá tělovýchovná organizace Olmützer Turnverein. O tři roky později začala v pasáži paláce U zeleného (zlatého) stromu (na rohu Mlýnské a Švédské ulice) pravidelná filmová představení i v českém kině Orania (později zvaném Jas) provozovaném sochařem Josefem Hladíkem. Poslední a zároveň největší předválečný biograf Edison (od roku 1945 známý pod jménem Mír) vznikl v roce 1913 v nově postaveném domě na nároží ulic 8. května a Riegrova, který nejprve vlastnila firma Olmützer Kino-Gesellschaft. V roce 1925 koupilo budovu kina Družstvo českého divadla, které jej provozovalo s krátkou přestávkou v době protektorátu až do znárodnění v roce 1945. Pouze poslední dvě zmíněná kina existovala nepřetržitě až do první poloviny 90. let minulého století.

V meziválečném období se československá kinofikační síť dále zahušťovala. Na přelomu 20. a 30. let s příchodem zvukového filmu se zájem o tento druh zábavy ještě zvýšil, i když následkem velké hospodářské krize a rušením biografů promítajících pouze němý film dočasně poklesla návštěvnost kin. Přepočteme-li návštěvnost na příslušný počet obyvatel, zjistíme, že na konci 30. let každý občan Československa minimálně osmkrát ročně navštívil kino. I v Olomouci se v této době rozrostl počet kinosálů, a to i díky tomu, že k Olomouci byly připojeny některé sousední obce. Před druhou světovou válkou se zde nalézalo deset kin, z nichž tři v této době vznikla ovlivňovala na velmi dlouhou dobu filmovou kulturu ve městě.

První z nich našlo své místo v Městském dvoře (dnes na rozhraní ulic Litovelská a třídy Svornosti) v městské čtvrti Nová Ulice, která byla od roku 1919 připojena k Olomouci. Od roku 1888 zde existoval hostinec

U Města Prahy, jenž byl jedním z kulturních center českého obyvatelstva a svým názvem dával jasně najevo svůj vztah k německé Olomouci. Před první světovou válkou se v hostinci konaly filmové projekce kočovných kinařů, ale až v roce 1924 vzniklo stálé kino Apollo, které spravoval spolek Okresní péče o mládež. Od roku 1948 nesl biograf název Lipa; téhož roku v souvislosti se znárodněním zanikl zavedený hostinec. Poslední filmy se zde hrály v roce 2005, kdy kvůli nerentabilnosti muselo být kino uzavřeno.

V roce 1926 zahájilo provoz kino Central (původně pod názvem Elite), jehož promítací sál navrhl architekt Emil Kugel; následně v roce 1943 jej pozměnil projekt Jana Zázvorky staršího, autora pražského památníku na Vítězkově a otce slavné herečky Stelly Zázvorkové. V roce 1929 zde byla instalována první česká zvuková aparatura, prvním zvukovým snímkem byl film *Když struny lkají*. S historií tohoto kina je úzce spjat tragický osud jeho vedoucího a významného olomouckého sociálního demokrata Josefa Šanty, který za protektorátu odmítl dobrovolně předat kino do rukou nacistů. Později byl pro své politické názory zatčen gestapem a uvězněn v koncentračním táboře v Dachau-Dachově, kde zemřel. Po válce byl Central na vyjádření vděčnosti Sovětskému svazu za pomoc v boji s nacistickým režimem přejmenován na kino Moskva. Po roce 1989 se kino opět vrátilo ke staršímu názvu Central a existovalo až do roku 2005.

Do meziválečného období spadají i počátky kina Metropol, které je dnes nejdéle fungujícím kinem v Olomouci a v letošním roce slaví kulaté osmdesáté výročí. V roce 1933 získalo Družstvo pro stavbu sokolovny licenci k provozování kina Bio Sokol, které během následujících let mnohokrát změnilo svůj název: Bio Sokol, Metropol, za protektorátu Kapitól, Světozor, po roce 1953 Pohraniční stráž a nakonec po roce 1989 opět Metropol. Kino disponovalo až do počátku 21. století největší kapacitou ze všech olomouckých biografů, a proto se stalo spolu s Centralem (Moskvou) premiérovým a festivalovým kinem. Několikrát došlo k zásadním rekonstrukcím interiéru,

zejména v letech 1982 a 2011, kdy vznikla v předsáli kavárna a kino bylo digitalizováno.

Kromě těchto největších biografů vznikla za první republiky menší kina, která byla spravována různými tělovýchovnými spolky. V roce 1930 založila Jednota sokol v Hodolanech kino Adria. Po znárodnění v roce 1945 bylo provozované jenom tři roky a pak definitivně zaniklo. Jedním z důvodů jeho konce byla skutečnost, že mělo v této městské části konkurenci v podobě kina Helios (na rohu ulic Jiráskova a Smrčková), které vlastnil spolek Dělnické tělocvičné jednoty. V roce 1949 se kino přejmenovalo na Hvězdu a fungovalo až do poloviny 70. let. I ve Chválkovicích místní sokolové v 30. letech založili biograf s překvapujícím názvem Sokol (později nesl název Oko); jeho konec se váže k závěru 60. let.

Po druhé světové válce došlo nejenom v kinařském podnikání k zásadním změnám. Rovněž kulminoval rozvoj kinofikace v Československu. V srpnu 1945 byl zestátněn celý filmový průmysl a v prosinci téhož roku byly

Bývalé kino Central (Moskva). Foto: Jakub Huška

všechny kinosály v Olomouci znárodněny a jejich správu převzalo město. Narůstající administrativa si později vyžádala zřízení organizace Městské správy kin (v roce 1959). Po únoru 1948 došlo z kulturněpolitických důvodů k přísnější centralizaci programu kin. Kupříkladu v 50. letech platila v celé republice norma, podle které nesměly filmy ze Západu přesáhnout 35% v počtu představení a návštěvníků. Zbytek programu měl být naplněn snímky ze socialistických zemí, což se v 1. polovině 50. let negativně odrazilo na návštěvnosti kin. Kulturní činovníci se snažili zvrátit tento stav mimo jiné i pořádáním filmových přehlídek a festivalů (např. Filmový festival pracujících nebo Academia film Olomouc).

V Olomouci vznikla v 50. letech nová kina v okrajových městských částech – biograf Družba v Nových Sadech (ulice Střední novosadská), Jiskra v Řepčíně (Svatoplukova), Osvěta v Černovíře (Hejdukova), ve Slavoníně (Kyselovská) a na začátku 60. let kino Svět v Novém Světě (Sudova). Raritou olomouckých kin byl biograf Čas (nebo také nazývaný Cestujících nebo Čásek), který se nalézal v levé části Hlavního nádraží v místech dnešního obchodu s potravinami (Point). Kino promítalo nepřetržitě od 8:00 do 22:30, program se skládal ze série krátkých filmů a během promítání bylo možné slyšet houkání projíždějících vlaků. Většina těchto skoro venkovských kinosálů kvůli chybějícím investicím technicky zaostávala a nestačila reagovat na nové trendy ve filmovém průmyslu (přechod od 16mm na 35mm film). Projevilo se to klesající návštěvností a ztrátovostí provozů. Z těchto důvodů došlo v 70. letech a na začátku 90. let k jejich uzavírání.

Po vzoru jiných měst bylo v roce 1957 v Olomouci vybudováno v takzvané Locatelliho baště Letní kino (původní název byl Letní divadlo), které mělo kapacitu 3 200 míst. Konaly se zde různé filmové přehlídky a i jiné slavnosti. V přední části kina byl zřízen malý park, ve kterém se nalézaly tři sochy múz od Rudolfa Doležala ztělesňující divadelní, taneční a hudební umění. V další části parku byla postavena zahradní restaurace s tanečním parketem. V 2. polovině 80. let došlo k rozsáhlé rekonstrukci, během

níž bylo zastřešeno pódium. Po roce 2000 se zde vystřídalo několik nájemců. Několikrát byl provoz kina zcela uzavřen a často se promítalo pouze jednou týdně, výjimečně dvakrát. Nakonec v roce 2011 bylo pro malý zájem návštěvníků Letní kino definitivně uzavřeno. V současnosti zde magistrát plánuje víceúčelovou kulturní scénu, kde se možná budou konat i filmová představení.

V 90. letech minulého století dále silil dlouhodobý trend poklesu počtu olomouckých kinosálů, který měl své kořeny v předchozím období. Především zahájením televizního vysílání v roce 1953 vystala kinům konkurence. Od poloviny 60. let můžeme u olomouckých kin sledovat pozvolný úbytek diváků. Pro většinu zaběhnutých kin se stalo osudným otevření multikina Cinestar v roce 2005, následkem čehož zanikly biografy Central a Lípa. Dosud největší kino Metropol muselo řešit existenční problémy. Během necelých tří let se zcela obrátil poměr v návštěvnosti mezi Metropolem a Cinestarem. Ještě v roce 2005 připadalo na Metropol 84% a na Cinestar 16% všech olomouckých diváků, ale v roce 2008 už chodilo devět z deseti návštěvníků kin do Cinestaru. Otevření multikin nemělo pouze negativní důsledky. Především díky mladým divákům se stalo běžnou záležitostí chodit na filmy do kina. Kromě toho se v Olomouci vyprofilovaly dva biografy, Metropol a studentský Pastiche Filmz, které se zaměřují na snímky pro náročného diváka. I navzdory dnešnímu dynamickému vývoji v kulturním a mediálním světě si olomoucká kina i nadále udržela svůj společenský význam.

Jakub Huška (1985) pochází z venkovské obce na Frýdecko-Místecku a v Olomouci, kde vystudoval historii na Filozofické fakultě Univerzity Palackého, žije od roku 2004. V současnosti je interním doktorandem na téže univerzitě. Jeho hlavním badatelským tématem jsou řemeslníci a cechy v 18. a 19. století. Mimoto by se rád věnoval dalším zajímavým otázkám, ale pro vytižený společenský život jim nedopřává tolik potřebného času a energie.

jakub.huska@seznam.cz

Jesenicko ve filmu: filmové adaptace Podzimních novel Vladimíra Körnera

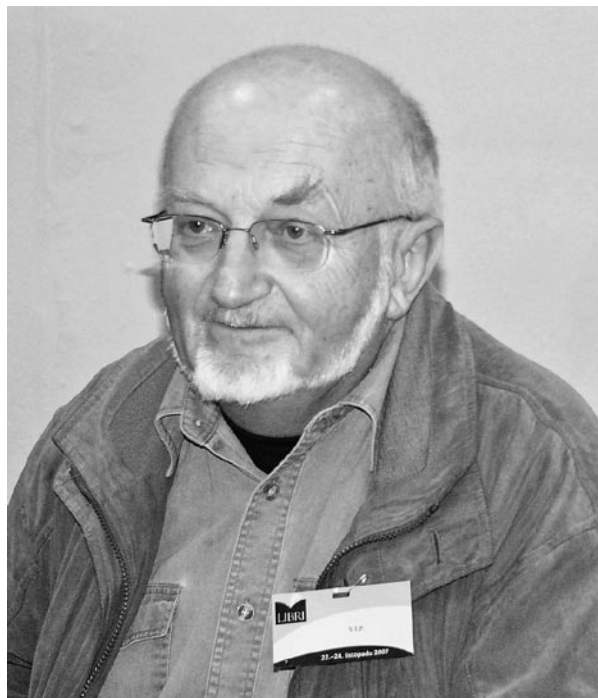
Pavína Chmelařová

Krajina plná kopců a údolí, čistý vzduch, voda v řekách a také svérázní obyvatelé. Taková je i dnes oblast Jesenicka, tedy severní části Olomouckého kraje. Hory plné míst, která mají své kouzlo a svá tajemství, se vryjí do paměti i do srdcí nejen obyvatelů, ale i mnohých návštěvníků. Ne nadarmo se rozšířilo rčení, že „Koho bohové milují, tomu dovolí žít v Jeseníkách.“

Tato oblast je však na druhou stranu poznamenána také temnými obdobími. Jednak nechvalně proslulými čarodějnickými procesy na konci 17. století a pak také událostmi z doby druhé světové války a časů poválečných. V té době kraj výrazně postihl nejprve odsun českých obyvatel na začátku války a pak zase těch německých po válce. Zejména poválečné období a téma odsunu Němců bylo po dlouhá léta tabu, něčím, o čem se nehovořilo ani nepsalo.

V druhé polovině šedesátých let však do české literatury a českého filmu vstoupil Vladimír Körner – spisovatel, dramaturg a filmový scenárista, který ve svém díle problematiku poválečného pohraničí otevřel, a to hned několikrát. Výsledkem byla jednak volná trilogie Podzimních novel, která vznikala v rozmezí let 1967–1983, a pak také tři celovečerní filmy – Adelheid (1969), Cukrová bouda (1980) a Zánik samoty Berhof (1983). Ostatně, Körner již od počátků zamýšlel své literární příběhy jako předlohy k filmovým zpracováním.

Téma osudů obyvatel pohraničí bezprostředně po 2. světové válce si Vladimír Körner nevybral náhodně. Sám pocházel z české rodiny, která musela v roce 1939 Sudety opustit. Rané dětství prožil na Přerovsku, v Uhřetěchách u Kojetína. Jeho otec patřil k představitelům tamního vojenského odboje, padl při posledních bojích války 7. května 1945. Po válce se matka i se dvěma syny vrátila na severní Moravu do Zábřehu, a tak Körner přímo prožil události

Vladimír Körner, foto: Michal Maňas

v poválečném pohraničí. Ke vzpomínkám na tuto dobu se pak vrátil o dvacet let později právě v Podzimních novelách. To již měl za sebou Střední průmyslovou školu filmovou v Čimelicích, studia dramaturgie na pražské FAMU a podepsán byl také pod několika filmovými scénáři.

Pro Körnerovu tvorbu je typické, že jeho příběhy zachycují osudy jedinců ve vyhrocených dějinných událostech, obvykle se vyznačují ponurostí a nezřídka končí tragicky. Výjimkou nejsou ani příběhy Podzimních novel.

Kořen. Foto: Michal Ulrych

Jejich prostřednictvím Körner vyvrátil pohled, který byl v 50. letech prezentován. Zachytil reálný průběh tehdejšího odsunu Němců, kteří v pohraničí do té doby žili. Nenabízel ve svém podání jen černobílý pohled, ale ukázal také krutost na straně Čechů, ať už se to týkalo bezohledného chování a postupů českých úředních orgánů či rabování domů. Zároveň však reflektoval i nesnadné začátky života českých obyvatel, kteří se do zničené oblasti navraceli, či těch, kteří zde přicházeli nově z vnitrozemí. Körner zachytil také předválečnou provázanost obyvatel bez ohledu na národnost; postavy jeho děl často pocházejí ze smíšených manželství, hovoří česky i německy. O to intenzivněji pak vynívá nesmyslnost a absurdita války a poválečných zločinů.

Každé z předloh se postupně ujal jiný režisérský typ, a tak se do zpracování Körnerových scénářů vždy promítlo právě odlišné pojetí režisérů.

Adelheid – O nemožnosti dorozumění

Film *Adelheid*, první barevný počín režiséra Františka Vláčila, se natáčel na konci šedesátých let, tedy v době uvolněnější politické atmosféry. I přesto však natáčení předcházelo několikeré prepisování scénáře a složitá jednání.

Körner i Vláčil se ve své tvorbě často a s oblibou věnovali příběhům zasazeným do historie, do doby vzdálenější,

ktehou již prověřil čas. Vláčil navíc v předchozí tvorbě ukázal, že se rád opírá o kvalitní literární předlohy. V době natáčení *Adelheid* měl již za sebou práci na výpravném historickém filmu Marketa Lazarová, na námět stejnojmenného románu Vladislava Vančury, ve stejném roce se pak setkal také s Vladimírem Körnerem nad filmem *Údolí včel*.

Adelheid ve filmové podobě zachycuje příběh válečného letce Viktora Chotovického (Petr Čepek), který přichází krátce po skončení války do pohraniční oblasti Jesenicka, kde je pověřen správcováním nad bývalým majetkem německého důstojníka Heidenmanna. Ten je sice již ve vazbě a čeká na soud, na statku však zatím bydlí jeho dcera *Adelheid* (Emma Černá). Během doby, kdy *Adelheid* čeká na odsun, se stane Viktorovou služebnou. Oba se sice na krátký čas sblíží, ale propast mezi nimi nakonec není překonána. Proč odmítne *Adelheid* Viktorovu nabídku k soužití, zda je to kvůli hrdosti, pocitu příslušnosti ke svému poraženému národu či z jiného důvodu, zůstává nezodpovězeno.

V komorním příběhu dvou lidí odlišných národností, kteří k sobě nemohou najít cestu, tak Körner otevřel téma, zda si děti s sebou nesou vinu svých rodičů a jejich skutků.

Po realizaci *Adelheid* zamýšleli oba autoři spolu ve stejné sestavě v díle pokračovat, spolupráce jim však nebyla umožněna. V roce 1973 sice natočili snímek *Pověst o stříbrné jedli*, původní časové zasazení do poválečného období však museli přepsat. Poté jim byla spolupráce zakázána a tak společně natočili až o 11 let později snímek *Stín kapradiny*, na motivy prózy Josefa Čapka. Tématu 2. světové války se pak František Vláčil věnoval také ve snímcích *Stíny horkého léta* a *Pasáček z doliny*, které se odehrávají na Beskydsku.

Cukrová bouda – Pohraničí očima dítěte i dospělého

Druhou novelu, *Zrození horského pramene*, napsal Körner na počátku sedmdesátých let. Tentokrát se filmového zpracování ujal režisér Karel Kachyňa. Také v jeho tvorbě je téma 2. světové války jedním ze stěžejních.

Zrození horského pramene zachycuje příběh Čechů, kteří přicházejí do pohraničí bezprostředně po válce, a je tedy úzce spjato s osobním příběhem autora. Vypráví o matce (Jana Švandová) a jejich dvou synech Ondrovi (Michal Dlouhý) a Martinovi (Marek Mikuláš), kterým v posledních válečných dnech zahynul otec, když před nacisty hájil můstek přes řeku Moravu. Matka s dětmi pak odchází do pohraniční vsi Studánka. Tam se postupně setkávají s Němci, čekajícími na odsun, vojáky, kteří mají za úkol zneškodnit miny, i místními svéráznými obyvateli.

I v této novele, jejíž filmovou podobu režisér nazval Cukrová bouda, se objevuje téma absurdity války, nenávisti jednoho národa vůči druhému a důsledků toho, jak válka zasáhla do smíšených rodin. Chlapci se setkávají s výraznou osobností, panem Bartlem (Miroslav Macháček), který byl jako antifašista sudetoněmecké národnosti udán vlastní ženou. Vrací se z koncentračního tábora do Studánky po válce, současně s nově příchozími obyvateli. Bartl se zde setkává s jediným zbylým členem svojí rodiny, synem Rudim (Michal Pešek). Ten však náleží ke skupině werwolfů a k otci projevuje jen nenávist.

Kachyňa ve filmu zprostředkovává vnitřní svět jednotlivých postav, svět pocitů, a to vzpomínkovými a snovými pasážemi, které vkládá do toku vyprávěného děje. I v Cukrové boudě se Kachyňa projevil jako režisér, který často a rád spolupracoval s dětmi. Vyprávění se tak odehrává v několika polohách, nostalgické, dobrodružné i faktografické, a zároveň zprostředkovává dva světy, svět dětí i svět dospělých, přičemž oba nahlíží s pochopením a určitou laskavostí.

Také pro Kachyňa nebyla Cukrová bouda posledním filmem, v němž se věnoval tématu 2. světové války. Pro jedno ze svých dalších natáčení si vybral knihu Věry Sládkové Poslední vlak z Frývaldova, na jejímž základě vytvořil seriál Vlak dětství a naděje.

Zánik samoty Berhof – O nenávisti, strachu a zániku
Zánik samoty Berhof byla třetí z cyklu Körnerových Podzimmních novel a již při jejím vzniku v 60. letech autor

uvažoval o filmovém zpracování. Toho se dočkal roku 1983. Původně měl filmovou podobu opět režirovat Kachyňa, film však nakonec realizoval režisér Jiří Svoboda.

Děj se odehrává roku 1946 v prostředí zchátralé samoty Berhof poblíž pohraničního městečka Kolštejn. Její obyvatelé, věčně opilý otec Habiger (Ladislav Kriváček), družka Tylda (Evelyna Steimarová) a dcera Ulrika (Petra Vančíková), se stávají zajatci místní skupinky werwolfů, kteří samotu obsadí. Skupinu vede fanatická fašistka Salome (Jana Brejchová), která je převlečená za jeptišku. Během svého pobytu na samotě werwolfové doufají, že se nemocný člen jejich skupiny vyléčí a budou pak moci uprchnout.

V této adaptaci došlo v rámci všech tří Podzimmních novel k nejvýraznějšímu posunu mezi předlohou a výsledným filmovým zpracováním. Svoboda pozměnil syžet, vypustil části zpomalující tok děje a přidal vyhocené dramatické situace. Do popředí vystoupil zájem o sociální chování

Krajina. Foto: Michal Ulrych

Strom. Foto: Michal Ulrych

člověka, o společenské podhoubí a psychologické motivy, které vedou k pokušení jedince získat moc nad jinými lidmi. Protichůdnost hrdinů byla vyhocena až do krajnosti. Důkazem celého paradoxu války je zejména scéna, kdy Salome a starý Habiger, dvě postavy, které stojí proti sobě, společnými silami přivedou na svět tele, tedy nový život.

Protiklady se zračí i v postavách samotných, zejména v tom, jak bojují se svými démony. Otec, kdysi nejspíš hodný člověk, který měl svoji dceru rád, je nyní zchátralý alkoholik, plný zlosti a bolesti. I proto je zobrazen jako slaboch a opilec. Nakonec se sice vzchopí proti útlaku, svojí pomstou však zároveň vytváří další článek řetězce lidského zla. Stejně tak jsou plní protikladů i mladí werwolfové, na jedné straně agresivní a brutální, na straně druhé naivní, nedospělí, unavení a vystrašení ze smrti.

Podzimní novely a jejich filmová zpracování mají své pevné a důležité místo nejen jako součást české kultury, ale také jako určité svědectví o době, která je i dnes stále plná otazníků. Pohraniční oblast Jeseníků byla odjakživa domovem mnoha Němců, stejně tak se stala v průběhu minulého století domovem i pro mnoho Čechů, Poláků, Židů a dokonce i Řeků. Po vynuceném odchodu Němců se do kraje přistěhovalo mnoho mladých českých párů a mladých rodin, zejména na umístěnky. Neměli tam předky, přátele ani známá místa. Nemohli navázat

na žádné tradice. Přesto si v Jeseníkách většina z nich vybuodovala domov a snad i uzavřela tajnou spřízněnou úmluvu se zdejšími kraji. Jejich děti zažily průmyslový vzestup oblasti a dobu, kdy se kraji dařilo. V současné době už dorostla do dospělosti také vnoučata poválečných přistěhovalců a zakládají vlastní rodiny. Nynější situace však pro ně není lehká. Často stojí v důsledku nedostatku práce před volbou, zda zůstat, či odejít. Mnozí v kraji zůstávají a doufají, že se situace přece jen zlepší. Mnozí z nich odcházejí a ať už více či méně chtějí, musí začínat někde jinde zase od začátku. V kraji, který neznají, na místě, kde často nemají rodinu, přátele ani vzpomínky.

Pavčina Chmelařová

Autorka se narodila v Jeseníku, kde žila do svých osmnácti let. Během studií v Olomouci zaměřila svoji pozornost, mimo jiné, na literární a filmovou tvorbu spjatou s rodným krajem. Po dvou letech v Praze, naplněných prací redaktorky, asistentky, prodavačky, se nyní vrací na Moravu.

pavlina.chmelarova@email.cz

Stavení. Přední Aloisov u Kolštejna. Foto: Michal Ulrych

Dějiny Šumperska v literárním a filmovém zpracování: Habermannův mlýn aneb Co bylo na počátku?

Richard Změlík

Obyvatelstvo Šumperska bývalo vždy dvojjazyčné, a to i v období protektorátu, kdy úřední řeč v Sudetech byla němčina. I když zde během druhé světové války jasně dominoval německý živel, nedošlo k úplné eliminaci Čechů; území severomoravských Sudet v oblasti Šumperska přese všechno nebylo čistě německou enklávou, i když velká většina původního obyvatelstva toto území musela opustit a v lepším případě odejít do vnitrozemí. Po válce, zejména pak po nuceném odsunu Němců, se do kraje začali stěhovat noví osadníci, kteří tu začali utvářet novou historii regionu. Generace, které zde po válce vyrůstaly, měly své původní kořeny jinde, ať již to byla střední Morava, východní Čechy, Slezsko nebo kupříkladu Valašsko (popř. Řecko) a s místním krajem se mnohdy sžívaly velmi těžce. Pro novousedlíky nebyla podhorská krajina jejich domovem. A ti, kterým domovem kdysi bývala, z ní nuceně odcházeli vlastně dvakrát; Češi před válkou a Němci po válce.

Poválečný odsun německého obyvatelstva z pohraničí je spojen s řadou traumat na obou stranách, které stále ještě zasahují do dnešních dnů. Z pohledu dneška se celá situace již nemusí jevit jednoznačně černobíle, avšak stále vzbuzuje silné kontroverze, což platí i v případě filmu *Habermannův mlýn*, který měl premiéru v roce 2010. Uvedení filmu vyvolalo řadu diskuzí na stránkách českých periodik. Film se totiž dotýká skutečné události, která se odehrála na samotném konci druhé světové války v obci Bludov na severní Moravě (film byl mimo jiné natáčen i nedaleko Vlašimi v okrese Benešov). Zde došlo za ne zcela jednoznačně objasněných okolností k vraždě místního mlynáře německé národnosti (původně však z českoněmeckého manželství) Huberta Habermanna. Tuto událost do dnešních dní připomíná zejména Habermannova vila, která dnes slouží jako penzion.

Habermannova vila. Foto: Richard Změlík

Bývalý Habermannův mlýn. Foto: Richard Změlík

Druhé místo, které bývá s tragickou událostí spojováno, jsou nedaleké bludovské lázně, kde měla být údajně Habermannova mrtvola spalena.

Nejasností kolem „kauzy Habermann“ je celá řada. Podrobně se jim ve svých recenzích věnují např. Stanislav Balík, Karel Čech nebo Stanislava Rybíčková. Většinou se jedná o reflexi tematické, resp. obsahové vrstvy, která je pro recenzenty příslušným trnem v oku. Společným jmenovatelem místy velmi ostrých kritik je fakt, že se film zásadně rozchází s reálnou historickou skutečností. Jak intenzivní reakce toto téma dokázalo vyvolat, o tom svědčí např. článek K. Čecha, který film dokonce označil za propagandistické dílo namířené proti Čechům a ve svém textu dokonce spekuluje nad možností napojení zahraniční filmové koprodukce na zájmy landsmanschaftu. Bára Procházková v časopisu Respekt zase přinesla zajímavé doklady o tom, jak je toto téma mezi severomoravskými obyvateli dosud živé a citlivé; mnozí z nich je stále pokládají za tabu.

Vraťme se ovšem ke kritikám, jež v průběhu roku 2010 vycházely na stránkách českých periodik. To, co je poji, je právě reakce na rozpor mezi filmovou fabulí a skutečností. Stanislav Balík dokonce konstatuje, že pokud by postavy měly fiktivní jména, bylo by vše v pořádku. Co ovšem v pořádku podle kritiky není, je právě ono zkreslování historické události, resp. ahistorická interpretace skutečnosti, která adoruje Němce Habermanna jako lidumila a obětího beránka na úkor záštiplných a kolaborujících Čechů. Ve výsledku je pak filmu vyčítáno to, co by v případě, kdyby se jednalo o relevantní historickou studii, tak ostrou kritiku zcela jistě zasloužilo.

Počátek všeho ovšem nelze hledat v úmyslu režiséra či koprodukce přepisovat či dokonce znevažovat dějiny, jak se někteří recenzenti domnívají, ale ve filmovém zpracování stejnojmenné literární předlohy, jejímž autorem je zábrzežský rodák Josef Urban. Knihu *Habermannův mlýn* vydal Urban v roce 2001; v roce 2010 byla vydána podruhé. Ani publikace se ovšem neobešla bez patričních kontroverzí. Problematická zde není ani tak samotná tematika a látka, která je inspirována skutečnou událostí, jež se stala

na konci druhé světové války poblíž Bludova, kde se svoji rodinou žil mlynář Hubert Habermann, jenž v květnu 1945 zmizel za záhadných okolností, ale způsob, jakým je zpracována. Kniha je vystavěna na principu kombinace fikce a realit, které v příběhu reprezentují zejména místní jména, jména některých postav a popis. Jednotlivé aspekty však vytváří relativně izolované jednotky, které nejsou dostatečně funkčně zakomponovány do vyprávění. Typickým příkladem je obligátní líčení krajinných scénérií na začátku každé kapitoly, jejichž účelem má být evokace prostředí. Výsledkem jsou ovšem izolované deskripce, které mají blíž k stylistickému cvičení na téma líčení přírody než k umělecké evokaci. Podobně je to i v případě Habermanna, který je představen prvoplánově a schematicky jako jednoznačně kladná postava. Analogicky jsou potom konstruovány i ostatní postavy v příběhu. Zjevným dokladem ne příliš zdařilého uměleckého zpracování historické látky je soubor rysů, které jsou produktem vypravěčovy aktivity: v první řadě se jedná o nefunkční deskripce a klišé, dále o kompoziční nevyváženost a celkovou vypravěčovu nepřesvědčivost. Jmenované aspekty se vzájemně propojují.

Způsob, jakým je kniha napsána, zejména pak díky redundantní narativní doslovnosti, dějové nekomplikovanosti, ideovému schematizmu založenému na nekritické polaritě dobra a zla, jež se rovněž schematicky reflektuje v charakteru postav, vede k tomu, že se autonomie literární fikce rozpadá pod nedostatečně zvládnutou uměleckou metodou. To v tomto případě znamená, že se důraz z literárnosti a fikcionalit právě díky jmenovaným rysům přesouvá na rovinu věcné správnosti. Z tohoto hlediska jsou potom pochopitelné i výtky vůči knize, které se dotýkají nikoli její umělecké roviny, ale obsahové správnosti. A přitom právě obsah by měl být do jisté míry „nedotknutelný“, právě jako svébytný svět fikce. O to usiluje i autor, který v úvodu prohlašuje, že próza je právě takovou fikcí, a nikoli rekonstrukcí historické události. Otázkou ovšem zůstává, zdali se mu tento záměr podařilo naplnit.

Už Aleš Haman konstatoval, že text novely připomíná spíše scénář než přesvědčivě napsaný román. Autor již

v roce 2002 upravil svoji prózu do podoby scénáře, podle kterého byl o osm let později natočen i stejnojmenný film Juraje Herze. Zásadní problém a zřejmě i oblast následného nedorozumění mezi filmaři a jejich kritiky potom dle našeho názoru spočívá nikoli ve snaze režie či produkce ideově diskvalifikovat český národ v citlivé otázce česko-německých vztahů či snad touze přepisovat a dezinterpretovat dějiny, ale právě ve vztahu filmu k jeho předloze. Kniha totiž filmařům nabídla vcelku přehledný, nekomplikovaný a schematizovaný příběh a postavy, které bylo možné do filmové řeči dobře a čitelně adaptovat. Kromě vlastního textu na vznik filmu zde zcela jistě působilo i samotné téma a skutečnost, že jej lze opřít o historickou událost bez ohledu na to, kolik se o ní ve skutečnosti ví. Případ Habermannovy vraždy sice začal být vyšetřován v 50. letech (obviněn byl Jiří Pazour), přesto – jak dokládá ve svém článku Stanislava Rybičková – „řízení proti Jiřímu Pazourovi soud zastavil 26. července 1950 na návrh prokuratury a propustil ho z vazby. V lednu 1951 pak soud vydal vdově potvrzení, že její muž byl 7. května 1945 zastřelen.“ Nejen případ Habermanna, ale např. i tzv. loštický masakr, kdy bylo surově zavražděno šestnáct německých obyvatel, a další případy likvidace sudetských Němců (např. na Bukové hoře na Broumovsku a jinde) byly po válce tabuizovány.

Uvědomíme-li si, že vedle těchto okolností, které samy o sobě inspirují k určitému uchopení, které nemusí být výlučně odborné, měl na vznik filmu zřejmě vliv i kontext současné české kinematografie, zejména pak té její části, která se věnuje zpracování událostí z období druhé světové války (*Krev zmizelého*, *Pramen života*, *Je třeba zabít Sekala*, *Musíme si pomáhat*), je jeho realizace zcela pochopitelná a přirozená. K tomu je ovšem třeba dodat, že na rozdíl od jmenovaných filmů právě *Habermannův mlýn* zpracovává schéma viny v převráceném pořadí. To mohl být rovněž jeden z důvodů pro filmovou realizaci, ale zcela jistě jí v první řadě byla vlastní literární předloha.

Na rozdíl od knihy netrpí film takovým množstvím slabých míst, o jakých zde již byla řeč. Je tomu tak zejména díky hereckému obsazení, které v případě Karla Rodena

v úloze myslivce Březiny vytváří prostor pro jemnější charakteristiku postavy.

Nejbliž je film knize přirozeně v postavě Habermanna, dějem i řadou scén, které působí pro dokreslení atmosféry či charakteristiky postav. Tou je např. i zčásti milostná scéna Habermanna a jeho ženy na břehu potoka, které je v knize využito jednak pro idylickou schematizaci Habermanna a jeho rodiny a současně pro totéž schematické zobrazení jeho zaměstnance, který v utajení pozoruje obnaženou Habermannovu ženu. Na rozdíl od knihy má tato scéna ve filmu určitý milostný potenciál, čímž posunuje vztah Habermanna a jeho ženy do jiné než schematické roviny „aktivní muž a pasivně oddaná žena“. Důrazu, který je ve filmu položen na tuto postavu, odpovídá např. scéna, ve které na rozdíl od knihy zachraňuje mlynářova žena Herta svého syna, který přijel zraněný v německém vlakovém transportu od Stalingradu. Dokonce i vrcholná scéna filmu, ve které mlynáře lynčuje rozběsněný dav, a jež se opět poněkud liší od knihy, má smysl v celkovém dramatickém plánu filmu

Bludovské lázně. Foto: Richard Změlík

Habermannova vila. Foto: Richard Změlík

jako jeho vrchol a zvrát. Ačkoli tomu obvykle bývá naopak, v tomto případě platí, že film předčil předlohu.

Jestliže film mohl využít vlastních prostředků pro zobrazení postav, děje, prostředí apod., nemohl se od své předlohy osamostatnit v případě příběhu ani jeho ideového plánu. Film jednoduše musel být natočen tak, jak byl natočen, v opačné situaci by se v případě knihy a filmu jednalo o dvě zcela odlišná díla, které pojí pouze společná látka. Film ani kniha nejsou dokumentem v pravém slova smyslu, a není tedy jejich cílem pravdivě zaznamenávat historické události. Že však v tomto případě k takové změně dochází, je věcí nedokonalé předlohy, která nedokáže s patřičnou silou a autoritou sugerovat přesvědčivý

a autonomní fikční svět, který se sice může dostat do konfliktu s historickou pravdivostí, ale neměl by se dostávat do konfliktu s pravdivostí uměleckou, která ke skutečnosti vytváří významný kontrapunkt.

V případě knihy a přirozeně i filmu, který byl na jejím základě zpracován, se tak do popředí dostala dokumentární fakta namísto fikce, která měla naopak podněcovat k zamyšlení např. nad způsobem, jakým se dějiny vyrovnávají s jedinci a naopak.

Tolik diskutovaný film a kniha *Habermannův mlýn* jsou především uměleckou fikcí, a to nikoli ve smyslu zcela vymyšleného příběhu a postav, ale svým žánrem a konstrukcí. Ostatně i Josef Urban ve druhém vydání své knihy uvádí, že jeho cílem nebylo psát literaturu faktu nebo dokument, ale především román, tedy literární dílo. To, že próza je ve skutečnosti čímsi dvojdovým, z části literaturou skutečnosti a z části dokumentem, je věc druhá. Obě složky tu na sebe naráží a snaží se vzájemně prostoupit, doplnit jedna druhou, avšak tyto vzájemné „námluvy“ nejsou zrovna nejšťastnější. Literární je zde především snaha postavit jednoznačný a čitelný příběh, ve kterém bude jasně dominovat zlo, násilí a nízké pohnutky vedle ušlechtilosti a osobní statečnosti. Dokumentární rovinu pak tvoří spíše detailní a bohužel ve výsledku osamocené deskripce krajiny, ročních období a míst, které měly vést k přesvědčivé evokaci prostředí. Touto konfuzí je zasažen i vypravěč, ve kterém je místy příliš znát autor Josef Urban, čímž je vyprávění zbavováno oné nutné a nezbytné hry zvané literárnost a posunuto do sféry jakéhosi polodokumentu či právě literatury faktu. Film je potom v řadě ohledů, o kterých jsme již hovořili, reflexí, resp. reakcí (adaptací) knihy.

Na straně druhé však obě díla znamenají něco, co je třeba zdůraznit a jasně vyslovit. Jsou především jasným signálem, který nabourává schematické myšlení v otázce česko-německých vztahů. Viděno z této stránky, je *Habermannův mlýn* (ať kniha či film) nepochybně záslužným počinem.

Literatura:

Haman, A.: Habermannův mlýn. In Lidové noviny. Roč. 13, č. 289 (13. 12. 2000), s. 19.

(sp): Kniha Habermannův mlýn podle příbuzných poškodila jméno stárka. In Moravský sever. Č. 5 (29. 1. 2010), s. 4.

Kratochvíl, M.: K Habermannům se jezdil bavit i malíř Kašpar: synovec zavražděného bludovského mlynáře vzpomíná na své příbuzné. In Moravský sever. Č. 6 (5. 2. 2001), s. 4.

Balík, S.: Habermannův lynč a národní sebebičování. In Revue politika <http://www.revuepolitika.cz/clanky/1362/habermannuv-lync-a-narodni-sebebicovani> (cit. 25. 2. 2013)

Čech, K.: Habermannův mlýn – další příspěvek k přepisování dějin. In Fragments: kulturně-hospodářská revue <http://www.fragments.cz/iz000443.html> (cit. 25. 2. 2013)

Rybičková, S.: Habermannův mlýn míří do kin. Kdo ale opravdu zabíjel? In Šumperský a jesenický deník http://sumpersky.denik.cz/kultura_region/habermannuv-mlyn-miri-do-kin-kdo-ale-opravdu-zabij.html (cit. 25. 2. 2013)

richard.zmelik@gmail.com

Zdroj: www.czech-books.com

Rozhovor s Petrem Markem plný legrace a paradoxů

Petra Marka už znám poměrně dlouho, od takového roku 2004. To ještě neexistovali Midi Lidi, Marek Najbrt ještě nenatočil Protektora a hranického amatéra poznávali především příznivci amatérského divadla (Dekadentní divadlo Beruška), amatérské hudby (např. Muzikant Králíček) a také filmu. Od té doby se jeho zájmy ještě zmultiplicovaly a stal se daleko více proslulým. Když jsem jej tedy před pár týdny e-mailem žádal o rozhovor realizovaný prostřednictvím internetu, došla mi po několika dnech krátká odpověď, že na mé otázky sice Petr odpoví, ale byl by radši, kdyby své výpovědi mohl nahrát na audio záznam, protože jej „bolí ruce“. Svolil jsem, a tak mi předevčírem přišla osmnáctiminutová zvuková nahrávka, obsahující tak typické tlumené úsměšky, které často doprovázejí hodnocení, že je něco srandovní, ale i občasná vystoupení z role odpovídající celebrity, kdy Petr Marek směřoval své komentáře přímo ke mně. Bohužel KROK je médiem tištěným, a tak budete o tuto kvalitu našeho rozhovoru přes předěl času a prostoru ochuzeni, nicméně nemohl jsem se o tomto svém zážitku nezmínit. Přijde mi tak nějak legračně paradoxní.

Začátky tvé filmářské kariéry jsou spojeny s Hranicemi na Moravě. Hypotetická otázka se nabízí: Kým by byl Petr Marek bez Hranic na Moravě? A dokážeš ještě popsat genius loci tohoto města?

Mně Hranice ve vzpomínkách připadají vlastně takové nějakým způsobem zvláště, až zajímavě, nijaké. Tím nemyslím nulové, nulový mi připadal Přerov, což bylo naše okresní město, Hranice mi připadaly tak kulturně neurčité, v té době, kdy jsem tam začal zažívat své kulturní legrace. Narodil jsem se v Prostějově, kde byla tři kina, zato v Hranicích už jen jedno a za hudbou se odtud jezdilo do Valašského Meziříčí a za divadlem do Olomouce. V samotných

Hranicích snad z kultury byla jen heavy metalová skupina Tarantula, což... teďka samozřejmě přeháním, byl tu i heavy metalový Citron, ten měl své kořeny ve Václavu Vlasákovi (hranicím rodákovi, pozn. red.). Ale ta nijakost je určitá jakost, kterou tam cítím.

A kým by byl Petr Marek bez Hranic na Moravě, úplně přesně nevím. Vlastně do Hranic, jak jsem říkal, že do Valmezu se jezdilo za hudbou, do Olomouce za divadlem, tak do Hranic se jezdilo asi za kyselkou, a nebýt lázní Teplice (nad Bečvou, pozn. red.), tak bych nenatočil můj nejoblíbenější film s názvem Film Petra, protože ten se odehrává hodně v lázních Teplice.

Ale teda jako genius loci, já mám pocit, že jeho otisk do mých filmů, tipuji, by se projevil i v jiných městech, za jiných okolností, nemyslím tím teda otisk genia loci Hranic, ale jakýkoliv jiný genius loci by byl podobně inspirativní, tipuji. Bez Hranic na Moravě bych vlastně nemohl být jen proto, že jsem tam potkal především Jiřího Nebeského, Jiřího Nezhybu, všechny spolupracovníky z Unarclubu, protože jsem měl štěstí na lidi vlastně hrozně.

V některých svých amatérských filmech přímo necháváš nahlédnout do vlastního bytu v Hranicích, do svého soukromí. Vzpomínám si na scénu z filmu Mého snu čert, kdy položíš kameru na zem, ta zabírá jen určitou část pokoje a navíc ještě je kus záběru zakryt nepořádkem, válejícím se po zemi. Tak nějak mám tenhle výjev s „hranicími“ filmy spojený. Je možné tyto filmy označit jako do značné míry intimní, až exhibicionistické a sebezpytné?

No, někdo označil tyhle mé filmy jako deníkové, což mě nikdy dřív nenapadlo, ale ony vlastně vždycky byly částečně intimní, protože mě ve všech filmech, co jsem dělal, nejprve

zajímal konkrétní člověk, který se až pak teprve stal postavou filmu. Takže vždycky jakýkoli můj film byl portrétem někoho, v první řadě, a pak teprve se na to nabalovaly nějaké děje. To platí třeba i o mém posledním filmu (Nic proti ničemu, pozn. red.), což je portrét LÁHOR/Soundsystemu, našeho divadelního souboru, a pak až v druhé řadě je to nějaká společenská výpověď a v třetí řadě komedie. Nevím, jestli není správné opačné pořadí, v případě dvou posledních hodnocení.

No, takže v tomhle ohledu je má práce vlastně vždycky intimní, ale zároveň tam vždycky je i motiv nějaké lenosti a produkční neochoty zabývat se sháněním nějakých těch exteriérů, intereriérů nebo dokonce i jiných herců. To znamená, že jsem některé svoje filmy natočil sám se sebou ve svém bytě prostě proto, že jsem měl chuť něco točit a zrovna jsem začal...

Filmový publicista Kamil Fila tě jako jednoho z mála českých filmařů zařadil do „Mini-encyklopedie filmového „neuměteltví““, kterou publikoval v časopise Cinepur roku 2005. Konkrétně o filmech Láška shora a České Pulp Fiction a Blair Witch napsal: „Teoreticky nesmírně promyšlené projekty, v nichž má své místo i naprostá spontánnost. Vrcholně hravá i iritující díla, v nichž se poetického účinku dosahuje i různými technickými výpadky.“ To už se dá nazvat oceněním a uznáním kvality. Nebo ne? Jsi (ještě pořád) filmový neumětel?

S tím „neuměteltstvím“ je to docela legrace a já sám bych to celkem rád rozklíčoval, protože jsem si ještě nikdy nezadal úkol natočit něco, co by tak nějak vyloženě šlapalo, kde by záběry byly precizní a cizelované. Už jsem si pár takových záběrů jakoby pro legraci udělal, ale samy o sobě mě moc nebaví, radši mám ty „špinavější“. A potom je sranda pozorovat, jak někteří lidi vlastně nejsou schopní nebo ochotní vůbec akceptovat to, že mně se to může takto líbit a že tak filmy nedělám proto, že bych to neuměl. Což o to, je klidně možné, že já to lépe neumím, ale zase mám vyzkoušené, že jsem schopný udělat precizní záběr, když mě to někdy i baví. Takže já

Láška shora, Markův celovečerní debut. Experimentální a romantické road movie. Zdroj: www.unarclub.cz

sám nejsem ochoten říct, že bych byl neumětel. Amatér jsem, a to v každém možném slova smyslu. Jednak když vnímám amatérskou filmařinu jako zálibu, určitou formu kutilství, jednak když si přiznám, že je pro mě natáčení produkčně amatérské, teda většinou, protože za svou práci nedostávám skoro nikdy peníze. Dostal jsem v životě asi jen za dvě až tři, no, možná čtyři, audiovizuální díla peníze, ale nikdy se nejednalo o celovečerní filmy, které by šly v kinech.

Ale ono zase i to uznání kvality je taky osídlné, protože spousta lidí třeba můj filmařský styl, který je pro ně něčím extrémním, vychvaluje vlastně právě proto, že je extrémní, a takové hodnocení je pro mě osobně povrchní, vlastně stejné, jako když někdo odsuzuje mé filmy pro tuhle extrémnost. Opravdu mnohokrát se mi stalo, že moje filmy někdo odsoudil proto, že mají podle něj extrémní formu, což si já nemyslím, a zároveň někdo je vychválil z obdobného či stejného důvodu. Takže zlatý střed by byl fajn.

... a jako herec v Dekadentním divadle Beruška. Zdroj: www.unarclub.cz

Natáčeš jsi na 8mm film, na klasické video, na 35mm film, dnes už je i pro tebe samozřejmostí a takřka nevyhnutelností digitální technologie. Znáš filmové natáčení jako amatér i jako profesionál. V čem je dnes nejzásadnější rozdíl mezi amatérským filmem a tím profesionálním? A jak nahlížíš na prolínání home videa a filmu určeného k exploataci?

Já myslím, že to rozdělení na amatérský a profesionální film opravdu, jak jsem před chvílí říkal, můžeme zakládat jedině na tom, kdo za to dostává peníze a kdo ne. A jak velké, třeba. Já jsem už několikrát rád dřív zmiňoval takovou pěknou svou větu, takový jako můj bonmůtek, který jsem si vymyslel jako definici nezávislého filmu, když mě pořád obviňovali z toho, že jsem nezávislý filmař a já jsem se tomu bránil. A protože se pak nezávislý film v jednu chvíli stal jakoby estetickou kategorií, kdy se začaly napodobovat typy nezávislého filmu, ve smyslu, že se ve filmu musel objevit určitý typ hrdiny (což je totální nesmysl samozřejmě, takhle nezávislý film nikdy nezačínal), tak jsem začal říkat, že z toho

produkčního hlediska vlastně nezávislý film dělám proto, že *když já udělám svůj film špatně, tak mě žádné tlaky finanční, ani produkční nedonutí k tomu, abych ho uvedl (do kin, zvýraznění textu red.)*. To byla taková má moje oblíbená věta, kterou jsem už několikrát opakoval, ale mně stále připadá, že něco zajímavého vystihuje. A mě strašně třeba baví se jako amatér chovat s profesionální technikou. Když jsme teďka natáčeli na RED cam, tak jsem si nejvíc užíval toho, že na něj točíme způsobem až trestuhodně amatérským, co se týče estetiky. Samozřejmě záměrně.

A prolínání home videa a exploatačního filmu... Mně přijde, že v době Youtube je to tak jedno už všechno, že je skoro dokonce jedno vůbec i to, točit filmy celovečerní. Myslím, že se musí nějak redefinovat, jak by to vlastně mohlo vypadat, protože filmy na Youtube, celý ten kanál obsahuje tak zajímavé věci, jak dokumentárně, tak stylizovaně, že se strašně těžko dohánějí v profesionální produkci. To nás čeká ještě velký veletoč, si myslím. Protože takové freak outy, které na tom Youtube jsou k vidění, a vlastně by nemohly jít v televizi, tak ony tu televizi naprosto boří, protože z Youtube se tak stává televize, a je to dobře, to je vlastně krásně demokratický filmový „neprůmysl“. Takže jsem zvědavý, jak se to budou snažit kompenzovat v blockbusterech. Co oni vlastně nabídnou. Nabízejí teď 3D... No, to bychom tady byli dlouho. (Smích). Protože oni musí totiž nabídnout nějakou ne formálně, ale obsahově adekvátní náhradu. Což nebude vůbec lehké, protože Youtube je naštěstí ještě pořád docela nekorektní.

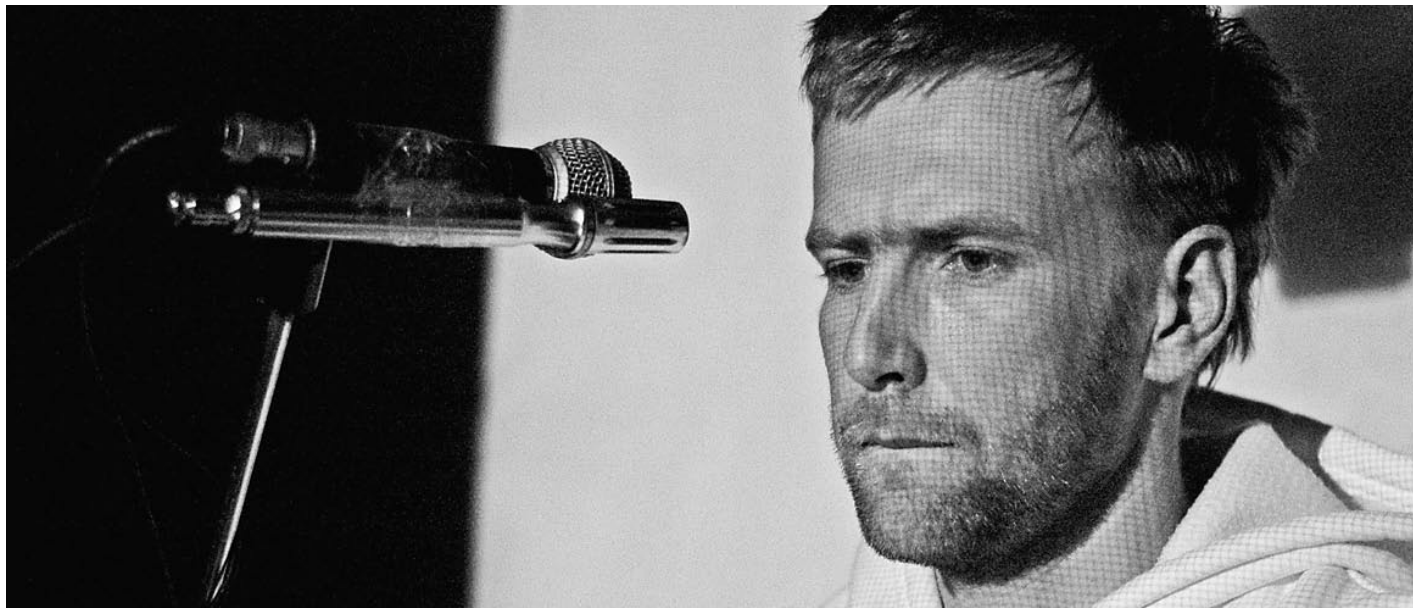
Ty jsi filmy v Hranicích na Moravě nejen natácel, ale i propagoval, a to jako organizátor filmového klubu či jako „zaměstnanec“ kina při výkonu civilky. Dostal ses tak nějak blíže k filmu než jako „pouhý“ divák a amatérský filmař? Jak těžké to mají milovníci filmu na malém městě?

Filmový klub v Hranicích pro mě ilustračně ztělesňuje jedna příhoda, která se vlastně stávala celkem pravidelně. Když nepřišel dostatečný počet diváků, čili pět, aby se mohlo podle pravidel kina promítat, tak jsem se dostával opakovaně

do situace, kdy jsem s paní pokladní řešil, že se zřejmě nebude promítat. Paní pokladní řikala: „Tak to asi zabalíme.“ A já jí povídám: „No, ale já bych ten film chtěl vidět.“ Ona na to: „To je mi líto. Zvláště když jste šéf filmového klubu.“ A já odpovídal: „No, tak ale... tak já si koupím ten pátý lístek.“ A paní pokladní řikala: „No jo, ale to přece, vám přece nemůžu jako šéfovi prodat lístek, to se nesluší.“ A já si vedl svou: „No jo, ale nebudem díky tomu pak promítat, že jo.“ „No nebudem, jsou jenom čtyři lidi,“ řekla vždycky paní pokladní. A já se nedal: „No, a když si já koupím ten pátý?“ „No to nemůžete, vždyť jste šéf filmového klubu!“ A takhle absurdně to pokračovalo vždycky docela dlouho, dokud mě nevysvobodil někdo přichozí. Takže ta úplně pěkná slušnost vůči mně, který se snažím na té místní úrovni to nějak pozvedávat, ale nemůžu sám ani ten film pak vidět, protože občas nepříjde fakt ani těch pět lidí, tak ta je taková srandovně smutná.

A druhý nezapomenutelný moment pro mě byl, když jsem měl jednu službu v kině v Hranicích. Promítáme v ten

den zrovna Kult hákového kříže, film o skinheadech, s takovým morálním vyústěním, a v sále během představení je kromě mě pouze trojice skinheadů a jedna osamělá dívka, na druhé straně sálu. A skinheadi se čím dál více baví, zvláště při velkých a nechutných kouscích hrdinů našeho filmu, kteří například rozbijí, opravdu drsně, hubu černochovi, zabijí ho málem, mám pocit, nebo dokonce skutečně. A naši hraničtí skinheadi v kině fandí, volají, skoro jako kdyby mohli, házejí čepice do vzduchu, a fandí, skandují, podporují hrdiny a postupně, jak film (a já se jako bojím toho, co nastane brzo, a bojím se o tu dívku, jestli nebudu muset nějak zasahovat, protože začíná mírná vřava) se dostává do anti-skinheadských obrátek, tak hoši začínají být čím dál nespokojenější a vyjadřují nespokojenost křikem na film a hrdinu posílají do pekel za to, že už jako nechce „bejt drsnej nácek“. No a tak teda ve mně roste strach, najednou představení skončí, dívka odchází a já se schovávám do svého kumbálu, který jsem měl tehdy přímo u vchodu. Když najednou mi někdo zabouchá

Petr Marek a Midi Lidi – nejen jako filmař a herec, ale také jako hudebník. Zdroj: www.midilidi.cz

na dveře, já otevřu dveře a v těch dveřích stojí tři skinheadi a jeden z nich mi řekne: „Prosím vás, nemohli bychom si vzít plakát z filmu?“ Já s malou dušičkou řeknu: „Ano.“ A srolují jim plakát z filmu, dám jim ho a oni řeknou „Děkujeme“, a v klidu odejdou. A srandovní na tom je, že ten film obsahuje scénu, kdy Edward Norton jako hlavní nácek tam strhává plakáty s náckovskou symbolikou ze stěny svého pokoje, a já si představuji, jak tihle nácci hraničtí potom přijdou do svých pokojků a vylepí si doma tenhle plakát Kult hákového kříže, protiskinheadskeho, protinacistického filmu, a všechn morál nesený tím filmem se vlastně míjí účinkem. A je to krásně ambivalentní. Ale to asi nesouvisí s Hranicemi, ani.

Kromě mnoha jiných oblastí, v nichž se realizuješ, působíš také jako pedagog na pražské FAMU (dokonce jsi i autora tohoto rozhovoru vedl v jednom semináři na filmové vědě na UP). Dá se filmařina naučit? V kurzech tvůrčího psaní se člověk většinou dozví, že spisovatelem se takto nikdo nestane, že zde dostane maximálně tvůrčí stimul. Jak je tomu u filmu?

Myslím, že dá se naučit několik základních figlů, nebo pouček, nebo nějakých pravidel, na něž by podle mě stačil třeba půlroční až roční kurz, na tyhle technická pravidla. Vkus ale nikoho nenaučíte, s tím na školu prostě přicházíte, nebo bez něj, a samotní studenti FAMU jsou v zásadě dvojího typu: Jedni jsou takzvaní hotoví, už předem hotoví tvůrci, kteří jenom potřebují prostor, otevřenou bránu, nějaké hmotné zabezpečení, kontakty s lidmi a občas nějakou radu. Od těch se navíc učí i pedagogové, což není jen nějaká fráze, ale je to prostě pravda. No a pak je tam druhý typ studentů, kteří prostě se potřebují skutečně v něčem vylepšit, což se trochu dá. Někdy i hodně.

Jako člen kapely Midi Lidi se teď objevuješ v upoutávce v České televizi. Jsi vlastně kluk z plakátu. Jak daleká byla cesta z Hranic až do televizní věčnosti?

Kluk z plakátu... No, Dalibor Janda je taky kluk z Hranic na Moravě, respektive z Drahotuš u Hranic na Moravě, a ten se podstatně víc objevuje v České televizi. Ale tahle věc

s upoutávkami České televize má svůj krásný paradox. Když nám telefonovali, že by chtěli, abychom jako kapela Midi Lidi se stali tzv. ambasadory ČT2 kanálu a byli ve znělkách České televize, tak jsme se smáli a říkali jsme rovnou panu dramaturgovi, že si myslíme, že je to srandovní, protože Česká televize nás, co je rok dlouhý, v podstatě nezahraje. My jsme tam jako kapela vystupovali asi jen jednou v životě, a to jenom v Hotelu Insomnia, v takovém divném pořadu, který už se nevysílá a na kterém jsme zároveň taky pracovali. Tak jsme si povídali, že je docela legrační, že bychom jako měli být těmi ambasadory. Já sám jsem říkal, že jsem zvědavý, kolikrát nám Česká televize příští rok něco zahraje.

Záhy byl naplánován koncert, v Brně, o který projevil Česká televize Brno zájem, že ho natočí. Ale potom nějaký dramaturg České televize v Praze řekl, že Midi Lidi jsou nedostateční nějakým způsobem pro ten pořad, že to je málo pro Českou televizi. Asi ani netušil, že jsme těmi „ambasadory“. Takže tenhle paradox se nám úplně krásně jakoby vyjevil ve vsí nádheře. Nás jako kapelu vlastně přesvědčil k tomu, že jsme do toho šli, ten fakt, že ta videa režíroval Tomáš Luňák. To jsme si říkali, že je slušný člověk, který nás nebude nutit se třeba usmívat do kamery a říkat „Máme rádi Českou televizi“, což také naštěstí nenastalo. My jsme si vyměnili několik věcí, co nechceme udělat. A nakonec jsme s koncertem stejně ostrouhali.

A jen ve zkratce. Možná největší úspěchy či ocenění sbíráš jako autor filmové hudby. Ke kterému (libovolnému) filmu z dějin kinematografie bys chtěl dělat hudbu, pokud by to bylo možné? A proč?

Co říct k filmové hudbě? No, to dokonce se mě v jednom televizním pořadu zeptala Jolka Krásná, proč když jsem úspěšný skladatel filmové hudby, proč se ještě pořád pokouším dělat filmy, když mi to nejde, na rozdíl od té hudby. Což byla vynikající otázka. Ale já teda nemám představu... Jako teďka neumím moc vymyslet, k čemu bych chtěl dělat hudbu. Chtěl bych být Zdeňkem Liškou, když dělal hudbu k Ovoce stromů rajských jíme, například. To bych teda dost chtěl.

Ptal se Petr Pláteník, petr.pan@email.cz

Petr Marek (1974)

Jen výčet jeho personálií, ale především aktivit a úspěchů by zabral větší plochu, než které se nám tady dostává. Takže jen výběrově: Původem z Hranic na Moravě, nyní žije a převážně pracuje v Praze. Držitel jednoho Českého lva za hudbu k filmu Protektor, režisér tří celovečerních filmů, které šly do kinodistribuce, autor více než 30 amatérských snímků, s nimiž sbíral

úspěchy na festivalech a přehlídkách amatérského filmu (mj. na Mladé kameře Uničov). Dlouholetý člen hranického kulturního sdružení Unarclub, s jehož existencí byly a jsou spojeny jeho další aktivity, např. hudební projekt Muzikant Králíček, Dekadentní divadlo Beruška, LÁHOR/Soundsystem, divadelní rádiové představení RADIO IVO. Možná jej znáte jako člena hudebního uskupení Midi Lidi.

Z filmu Láška shora (2002), který Petr Marek režíroval, doprovodil hudbou a sám v něm účinkoval. Zdroj: www.unarclub.cz

Olomoucká nová vlna

Robert Hanus

Psát článek o *Olomoucké nové vlně* (dále jen ONV) je dosti příznačné vzhledem k aktuálnímu kontextu. S prvním celovečerním filmem (kterýžto můžeme v rámci amatérského filmového kontextu považovat za určitý vrchol), pro veřejnost promítaným v kině Metropol nedávného 20. února a taky s blížícím se odchodem hlavních představitelů z krajského města vzhledem k ukončení studia, lze předjímat její brzký ucelený konec. Anebo taky ne.

Samotný, recesisticky nahlížený, avšak časem už obecně přijatý termín, jenž použil poprvé Tomáš Zabílaný v jedné zapomenuté anotaci spíše s nadhledem, se začíná vyčerpávat, i když funkčně. Začátky, stejně jako celá typizace ONV jsou nelehké a nabízí spíše širší pole pro subjektivní interpretaci. Dá se tedy říci, že následující řádky nejsou dogmaty či pravověrným přepisem realití.

Za „předvoj“ ONV můžeme považovat filmářské aktivity Miloše Kameníka, toho času studenta Filmové vědy na Univerzitě Palackého. Se začátky je také spjata přehlídka amatérského filmu studentů UP – V.Ř.E.D. – jenž v akademismem přeplněné Olomouci voní nezávislostí, což se mnohdy projeví i nepatřičně. Ať tak či tak, V.Ř.E.D. je festival, provázející ONV a sloužící jako jeviště či piedestal pro zdejší amatérskou tvorbu. Ta, přesycena filmářskými pokusy téměř kohokoliv, si zaslouží užší náhled.

Kameník vyhrál se snímkem *Ďáblůvi přísluhovači* první ročník V.Ř.E.D.u a posléze pokračoval následujícími lety až k vítěznému hattricku. Jeho černohumorně laděná vážnější témata se prolínají s dokumentární a videoklipovou tvorbou. Zachovává si krátkometrážní formát i osobní inspirace od Tarantina až po Vachka a nelze mu také upřít rozhled v české amatérské produkci. Kromě četného hereckého působení ve filmech ONV, jako příklad zmiňme hlavní roli ve filmu *Woodstroke* Jana Haluzy, napsal také

scénář k *Buddymu* – dosud ne zcela dokončenému filmu stejného režiséra.

Již přímo mezi zástupce Olomoucké nové vlny můžeme zařadit Andyho Fehua (vlastním jménem Ondřej Pavliš), který jako jediný pokračuje od amatérského filmářského koníčku k osobitě tvorbě a profesionalizuje ji studiem střihu na FAMU. Ze spodní civilní linky staví žánrovou linku, přitom si udržuje koncepčnost díla a reflektuje samotné médium. Vytěžuje podmínky amatérského filmu na maximum namísto snahy o přehnanou světovost, a sklízí zasloužený úspěch. Avšak Fehu již odešel z Olomouce a jde teď svou cestou, tím pádem můžeme jeho aktivitu v olomoucké vlně pokládat za uzavřenou.

To však nelze tvrdit o nejhlavnějších tvůrcích a souputnících – Janu Haluzovi a Lukáši Masnerovi. Haluzova tvorba je obsáhlejší a delší. Filmářské ambice měl již na střední škole. Za vážnější přelom můžeme považovat rok 2009, kdy natočil snímky *Venia* (V.Ř.E.D.ové výherní) a *Slzy noci*. Typizace tvorby je namístě. Oblíbenost klišé, ze kterých si utahuje, ale zároveň je i funkčně používá, oblíbenost tradičních amerických žánrů (jakými jsou horor, noir, drama), důraz na akci, výbuchy, honičky, přestřelky. Má ironii i nadhled, ale místy se osobně nemohu ubránit

Zlovonici z Haluzovy pocty němým groteskám *Trable* s trumpetou, výherce třetího místa festivalu *Klapka 2013*. Foto z archivu *Last minute rescue film*.

pocitu, že snahy o ironizaci pramení z alibismu vzhledem k amatérskému kontextu; ve snaze natočit vážný akční film bez prostředků a zázemí sahá k jakémusi shazování. Akčnost a „světovější“ výzor podporuje speciálními efekty, které si stejně jako střih, hudbu (pokud nepřejímá), kameru a scénář (pokud nepíše někdo jiný) dělá sám. Filmy produkuje pod skupinou nezávislých filmařů *Last minute rescue film*, do které v podstatě patří jako režisér jen on.

Se snímkem *Komedie plná smrti* se objevil na scéně ONV Tomáš Zabilanský, který postupně zaujal místo Haluzova dvorního herce po Jiřím Navrátilovi. (Také se velkou měrou podílel na množství scénářů ONV.) Problematika herců v ONV je zajímavá, neboť valná většina účinkovala ve filmech Haluzy, Masnera i Fehua. Mimo tyto dva patřili či patří do hereckého dvora ONV také Jan Konopčík, samotní režiséři Lukáš Masner a Jan Haluza, Ondřej Čížek, Michal Sýkora, Jan Hrdina, Lenka Jirků, Jana Posníková, Vojtěch Novotný či Kryštof Pohl.

Haluza v roce 2011 točí *Woodstroke*, *Noční jízdu*, *Tubus*, *Škleb* a *Do tmy*, čímž se aktivně posouvá a sklízí úspěchy. Za všechny jmenujme první místa na Žďárském trpaslíku, PAFu (nejlepší neprofesionální hraný film nad 30 minut) a Filmovém žvanci v Praze. Tento rok je příznačný pro celou Haluzovu tvorbu. Na rozdíl od klasičtějšího Masnera je více žánrový, tvrdší a flexibilnější. Zkouší větší řadu přístupů, žánrů i forem. Také natáčí ve větším tempu, není tak pečlivý ohledně detailů a nelpí toliko na scénáři. Pro oba je společná skvělá práce s kamerou a nelze jim upřít filmařské nadšení i teoretický rozhled.

V následujícím roce točí olomouckou variaci na němou grotesku *Trable s trumpetou*, formoplné *Dobytí vrabčích hnízda: Vzpomínky na Semíše* (jež bylo součástí promítacího večera snímku *Hvězda padá na hubu* v Metropoli) a filmařsky uchycený divadelní záznam *ksichtbook/the film*. V současné době se čeká na táhnoucí se konečné řešení *Buddyho* a v procesu natáčení je *Elektrický mravenec*, další adaptace P. K. Dicka. Zajímavostí je vzhledem k akčním tendencím nevyužívání kaskadérů, a herci proto sami naskakují na jedoucí auta, mezi ně, a v konečném výsledku

Miloš Kameník v hlavní roli Haluzova sci-fi hororu *Woodstroke*. Foto z archivu *Last minute rescue film*.

nejsou některé tyto nebezpečnější scény ani zahrnuty v konečném snímku.

Lukáš Masner jde střídmejší cestou. Vychází z tradic, je klasičtější, literárnější v preciznosti scénáře, zakládá na dialozích. Hodně čerpá ze svých oblíbenců, adaptuje Woodyho Allena, formálně je hodně ovlivněn Paulem Greengrassem (roztřesenější pohyblivá kamera, švenky atp.). Zároveň si uchovává intimně-intelektuální styl, není tak výpravný jako jeho souputník Haluza, využívá sušší humor a celkově je více, nejen autorsky, ucelenější. Dá se mluvit o alternativnějším mainstreamu.

První Masnerovy amatérské filmy byly spíše hříčkami z radosti pro přátele, avšak nepostrádaly určitou míru kvality: autorské *Piliny a plíseň* (jež mají vlastní film o filmu, delší než samotný snímek), *Děvka z menzy* nebo allenovská adaptace *Velký šéf*. Přelom přišel v kamarádství s Janem Haluzou, které aktivovalo Lukášovu tvorbu. Roku 2010 natáčí dva výrazné filmy po sobě, *Pandemii* (scénář Jiří Neděla) a *Odsouzenec* (scénář Lukáš Masner na motivy Woodyho Allena). Snahu o osobitou interpretaci samotného příběhu i formy podpořil dobře zvolenými herci (výrazný Zdeněk Vévoda z Divadla na cucky v *Odsouzeneci*, pozn. aut.), jejich utlumeným projevem, prací s divadelním prostorem a zvukem. Velký důraz byl kladen na světlo a kameru, které se Masner věnuje především. Pro jeho tvorbu je typický pocit

schizofrenie a odcizení, jenž si udržuje již výše zmíněnými postupy. Filmy mají punc autenticity, kterážto není místy rovnoměrná, zato je však výrazná.

Následuje dystopické drama *Víra našich otců* (scénář Tomáš Zabilanský, volně na motivy P. K. Dicka), s nímž vyhrává festival PAF za režii a plynule přechází ve své tvorbě k poslednímu, tentokrát celovečernímu počínu – *Hvězda padá na hubu*. Lukáš Masner produkuje pod hlavičkou *Zelique frères*, do něhož patří v podstatě sám.

Za připomenutí stojí, že ač ONV tvoří pouze několik málo režisérů, amatérská filmová scéna v Olomouci má více než dost mladých amatérských tvůrců, nejde však o nic kontinuálního nebo kvalitního. Zmíním ještě Milana Cyroně, jenž točí ve větší míře, avšak nespadá do ONV. Jeho poslední historická komediální dramata mi nepřísluší hodnotit (mimo jiné pro pochybnou kvalitu, pozn. aut.). Potenciální úspěch Masnerova posledního filmu, stejně jako další směřování ONV je ve hvězdách, které možná padnou na hubu, anebo taky ne.

Práce se světlem a divadelním prostorem v Masnerově *Odsouzení*. Zdeněk Vévoda (vlevo) a Tomáš Zabilanský. Foto z archivu *Zelique frères*.

Celovečerní snímek Lukáše Masnera *Hvězda padá na hubu*. Mihulovítí na recepci hotelu. Zleva: Tomáš Zabilanský, Jaroslav Rudiš a Vojtěch Novotný. Foto z archivu *Zelique frères*.

Olomoucko žije filmem! O filmových festivalech, jejich důležitosti a kráse

Petr Pláteník

Karlovy Vary, Jihlava, Uherské Hradiště. To jsou názvy měst, v nichž jsou pořádány co do velikosti a významu u nás nejprestižnější filmové festivaly. Ovšem i Olomoucký kraj má milovníkům filmu místním i přespolním co nabídnout. A nejedná se o akce v žádném případě druhořadého významu. Olomoucký Academia film Olomouc i Přehlídka animovaného filmu dokládají, jak moc prospěšná může ve výsledku být fúze filmové akce a univerzitního prostředí. Uničovskou Mladou kameru můžeme zase s nadsázkou označit za „Karlovy Vary amatérského filmu“. Ovšem bez všudypřítomných turistů a front na lístky do sálu.

Academia Film Olomouc (AFO)

Rok založení: 1966

Místo konání: Olomouc

Zaměření: populárně-vědecký a dokumentární film

Termín letošního ročníku: 16.–21. 4. 2013

Web: www.afo.cz

Jeden z nejstarších festivalů populárně-vědeckého filmu na světě vznikl roku 1966, a to ze společné iniciativy Krátkého filmu Praha, Univerzity Palackého a Československé akademie věd. Mezi zakladatelské osobnosti festivalu patřili Jiří Stýskal, Eduard Petřů a Alena Štěrbová, tedy renomovaní literární vědci, jejichž zájmy překračovaly hranice samotné literatury, mj. právě směrem k filmové tvorbě.

Filmový festival AFO si v průběhu své historie prošel různými fázemi a situacemi, nicméně jako příznačné pro jeho vývoj můžeme označit sledování nových trendů v technologickém vývoji jak na úrovni produkce festivalu, tak

samozejmě prezentované tematicky, ale především otevírání se co nejširší veřejnosti, a to až na mezinárodní úrovni.

Současná podoba festivalu se zakládá jednak na konzervativní bázi, kdy hlavní festivalové sekce jsou komponovány

v segmentu populárně-vědeckého filmu jako soutěžní (především česká a mezinárodní soutěž), ale zároveň také v úzkém propojení s provozem a potenciálem Univerzity Palackého jsou zde progresivní formou zpřístupňovány aktuální vědecké poznatky a výsledky z různých oborů, a to hlavně prostřednictvím přednášek a workshopů. Mladistvý kolektiv organizátorů se rekrutuje převážně z Univerzity Palackého, ta je také hlavním pořadatelem této filmové akce.

„Když se řekne AFO, vzpomenu si na skvělý pobyt v Olomouci a úžasná setkání. Tento festival se koná na univerzitě plné zvidavých studentů, nádherných budov a neuvěřitelných pořadatelů. Objevování AFO festivalu a jeho specifik pro mne bylo opravdu okouzlující zábavou.“ (Vincent Lamy, ředitel mezinárodního festivalu vědeckých filmů Pariscience, člen mezinárodní poroty AFO 46)

Přehlídka animovaného filmu (PAF)

Rok založení: 2000

Místo konání: Olomouc

Zaměření: animace, mediální a audiovizuální studia

Termín letošního ročníku: prosinec 2013

Web: www.pifpaf.cz

Ačkoli si letos PAF započte „teprve“ dvanáctý ročník, sám festival si za tu dobu prošel pozoruhodným vývojem do dnešní podoby akce nejen na budoucnost připravené, ale s budoucností filmu se i potýkající. Když roku 2000 Petr Bilík a Petr Kubica, absolventi Katedry divadelních, filmových a mediálních studií FF UP, festival zakládali, byli vedeni především pocitem absence reprezentativní přehlídky animovaného filmu v zemi s tak bohatou tradicí v tomto odvětví filmové tvorby.

Festivalová mapa ČR se od té doby zdatelně proměnila, přibýly dva velké festivaly animovaného filmu (Anifilm a AniFest), a pořadatelé PAFu tak byli nepřímou přinuceni proměnit dramaturgickou koncepci festivalu. Původní koncept koncentrovaný na klasickou animaci a její přehledy do sfér navazujících byl postupem času nahrazen

vnímáním pojmu animace v co nejširším smyslu, tedy jako „oživení“. Samozřejmě že se v programu PAFu setkáte s řadou zajímavých filmových děl, ale stejná pozornost je věnována hudebním produkcím doprovázeným unikátními videoprojekcemi, videoartu či filmovým experimentům, často zahraniční proveniencí. Sám prostor a proces festivalu, jenž má své centrum v Uměleckém centru Univerzity Palackého (bývalém jezuitském konviktu), se stává předmětem animace/oživení, což bylo roku 2012 neformálně stvrzeno zařazením sekce Animace urbanismu do programu festivalu.

„Přehlídka animovaného filmu vykazuje od svého počátku vysoký dramaturgický a programový standard a za posledních několik let vytvořila plnohodnotnou alternativu velkým festivalům, aniž by zaostávala ve svém celorepublikovém a mezinárodním významu.“ (Petr Korč, bývalý předseda Asociace českých filmových klubů, 2009)

Mladá kamera Uničov

Rok založení: 1975

Místo konání: Uničov

Zaměření: amatérský a studentský film, autoři do 30 let věku

Termín letošního ročníku: 22.–24. 3. 2013

Web: <http://www.filmdat.cz/souteze.php?detail=306&propozice>

Festival amatérské a studentské filmové tvorby autorů do 30 let věku Mladá kamera vznikl v Uničově již skoro před 40 lety, konkrétně roku 1975. Původně šlo o regionální přehlídku amatérských tvůrců z olomouckého regionu, ale jak festival získával na oblibě a filmové prostředky a filmový materiál se stávaly dostupnějšími, rozhodlo se ještě před sametovou revolucí Ústředí pro kulturní a výchovnou činnost Praha udělit mu status celostátní přehlídky amatérského filmu.

Stejně jako řada festivalů s tak dlouhou historií i Mladá kamera, kterou v současnosti pořádá Sdružení pro film

Mladá kamera 2011 mj. se Sašou Gedeonem. Foto: Aleš Langer

a video Uničov, měla své hubenější roky, ale ty s úspěchem přestála i díky budované kontinuitě generací pořadatelů a mladistvému duchu, který do festivalu vnáší jak samotní mladí autoři, tak především návštěvníci různých věkových kategorií. O významu Mladé kamery mj. svědčí, že své rané práce zde prezentovaly dnes již významné osobnosti české kinematografie. Jmenujme jen např. Sašu Gedeona, Pavla Marka, Petra Hviždě, Jiřího Vejdělka či Petra Marka. V porotě festivalu pravidelně každoročně zasedá pedagog pražské FAMU (Filmové a televizní fakulty Akademie múzických umění) Martin Čihák.

Do soutěže festivalu mohou své práce přihlašovat všichni tvůrci do 30 let, v případě velkého zájmu ze strany tvůrců probíhá ještě předvýběr, kdy jsou některé snímky z konečného výběru vyřazeny. Soutěží se ve třech kategoriích: amatérský film tvůrců do 20 let, amatérský film tvůrců do 30 let a neamatérský film tvůrců do 30 let (dříve tato kategorie byla určena studentům filmových škol).

Do soutěže jsou přijímány filmy v těchto formátech: film 35 mm a DVD video.

„Je to jedna z mála soutěží, kde se setkávají mladí autoři a kde jsou uváděny neobvyklé a neznámé filmy.“ (Petr Lášek, ředitel festivalu PAF Praha)

Last but not least

Samozřejmě že se nejedná o jediné a ojedinělé filmové akce pořádané v Olomouckém kraji. Zmínit můžeme ještě aktivní organizátory v Mohelnici, kde jsou pořádány dokonce dvě akce filmového charakteru: Filmová soutěž Mohelnického dostavníku a Mohelnická filmová písnička. A také aktivity fanoušků amatérského filmu z řad studentů Univerzity Palackého v Olomouci, kteří na půdě Uměleckého centra UP pořádají mj. DFS Přehlídku amatérské filmové tvorby a filmový festival studentů Univerzity Palackého nazvaný V.Ř.E.D. *pitr.pan@email.cz*

Bystří animátoři z Mariánského Údolí

S lektorkou Ludmilou Erbesovou o tom, jaké to je „radit“ nejmladším adeptům filmové branže

Když jsme s ostatními kolegy-příspěvateli revue KROK uvažovali o námětech a článcích pro úvodní, „filmové“, číslo nového ročníku časopisu, padla do pléna zmínka nebo spíše zvědavý dotaz na to, zda se vůbec někdo – po odborné stránce – věnuje nejmladším tvůrcům, případným adeptům branže v nejširším slova smyslu. Vedle uničovské Mladé kamery, která ale spíše už vstřebává výsledné počiny mladých filmařů, jsme na obdobně podnětné uskupení narazili na Základní škole Hlubočky-Mariánské Údolí. Od loňského školního roku 2011-2012 zde Ludmila Erbesová vede kroužek s tajnosnubným názvem *Malin*, který je určen dětem od 2. do 5. třídy a kde se mladí „režiséři“ učí základům tvorby animovaných snímků.

Současný profil animátorského kroužku Malin (z francouzského „bystrý, chytrý“) má však klikatou historii. Původně vznikl na podporu mimořádně nadaných dětí se zájmem o výpočetní techniku. Jelikož však jsou základy

počítačové abecedy i pro ty nejmenší školou povinné lehkým soustem, navzdory všem plánům se vyprofilovala záliba v tvorbě animovaných filmů. „Vše začalo na popud aktivit kamaráda z Mariánského Údolí Jiřího Frýdka, který se animaci mnoho let ve volném čase věnuje. Navštívila jsem jeho ateliér, jemu vděčím za to, že jsem se odhodlala to s dětmi zkusit,“ líčí zrod, či spíše přerod kroužku lektorka Erbesová.

Během školního roku mají děti za úkol vytvořit dva animované filmy v programu Pinnacle Studio. „První animovaný film, který děti měly vytvořit, byl ozvučen jen písní, kterou si děti samy vybraly. Jde vlastně o to, aby pochopily, jak se tvoří film, jak fotit; zkusily všechny možnosti softwarových programů – na úpravu fotek, na tvorbu filmů, na vložení filmu na internet,“ popisuje Ludmila Erbesová zákonitosti prvních krůčků mladých animátorů. Výhodou je, že děti, které navštěvovaly kroužek Malin ve školním

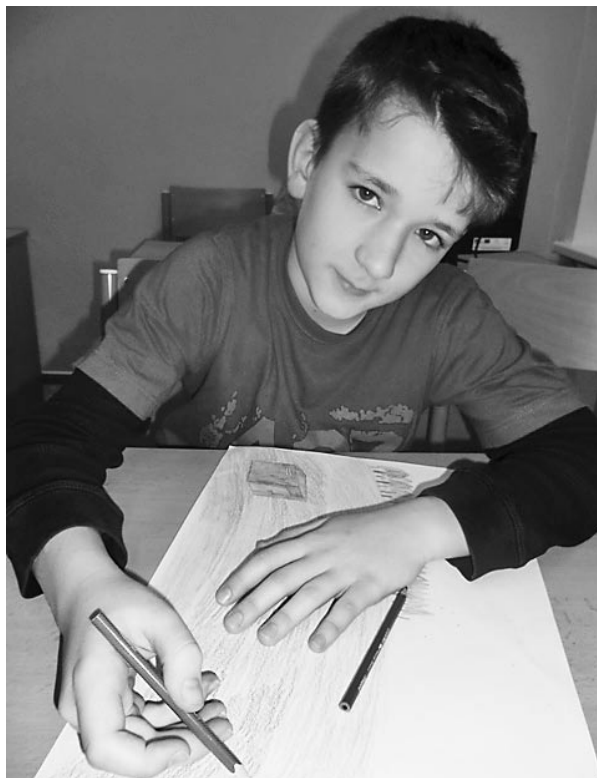

roce 2011-2012, animátorské postupy znaly – především tzv. papírkovou animaci, a mohly tak pomoci žákům začínajícím. Při zpracování prvních animátorských pokusů byl vidět odlišný postup některých dětí. Dle slov lektorky kroužku byl patrný rozdíl v „tvůrčích preferencích“ – zatímco někteří napřed hledali vhodnou hudbu, přičemž zejména děvčata se snažila o propojení hudby a pohybu ve filmu, chlapci se vyžívali v různých bouráčkách, dinosaurech, záchranářích a ozvučení si „nechali“ až nakonec. Jakožto věci neznalého mě zajímalo, na čem je tzv. papírková animace vystavěna. „Nakreslíme si pozadí scény, postavy, které bychom tam chtěli mít, vystříhneme, nafotíme a stáhneme z fotoaparátu do počítače. Přidáme k tomu zvuk, písničky, a tak máme celý film hotový,“ vyjmenovává jednotlivé ingredience lektorčina dcera Ludmila, taktéž frekventantka kroužku.

Pestřejší rozměr pak má druhý animovaný film, jehož zadání spočívá v rozšíření o mluvené slovo, obvykle o pohádkový příběh, jak Erbesová popisuje: „Aby se děti nemusely zaobírat scénářem, který je podle mě na jejich věk a zkušenosti ještě velmi složitý, dala jsem jim k dispozici knihu od Michala Černíka Za pohádkou pohádka pro kluky a děvčátka. Jak název vypovídá, jedná se o knížku plnou pohádek, velmi jednoduše napsaných. Děti vytvořily dvojice, vybraly si pohádku a začaly pracovat na tzv. storyboardu, kde mimo jiné rozpracovaly jednotlivé snímky, části pohádky, detaily na postavy. V průběhu dalších hodin již pracovaly na samotné animaci. Jejich úkolem bylo namalovat pozadí, jednotlivé postavy, vystříhnout je.“ Zatímco během přípravy prvního filmu pracují děti samostatně, v další fázi je velmi důležitým krokem oslovení spolužáků, aby byli nápomocni při nazvučení animace. „Rozdat role, několikrát přečíst svůj text, naučit se pohádku „hrát“, dát důraz na intonaci a správnou artikulaci – to jsou hlavní aspekty. Bez řádného zvládnutí čteného textu není možné pokračovat dál. V tomto měly děti velké problémy, ale nakonec jsme si řekli, že pohádka nemusí být až tak stoprocentní, že na to, v jakých pracovních, softwarových a hardwarových podmínkách filmy vznikají, jsou i tak filmy krásné. Poté se

děti zklidnily a již se jim více dařilo animace namluvit. Jejich namluvení se nahrávalo do počítače. Dalším krokem je zkušební předvedení pohádky – na základě zvukového doprovodu mi děti předvedly posun postav, průběh pohádky. Občas se totiž stane, že dětem některá scéna chybí, a tak ji pak musí domalovat. Poté děti nafotily snímek po snímku celou pohádku. Asi měsíc trávily u počítače synchronizováním pohybu a slova, rychlostí některých záběrů, titulkováním. Pak již jen to nejjednodušší – umístit svůj film na web www.youtube.cz. Ne všichni ale pracovali přesně podle tohoto scénáře. V jednom případě se kluci pustili do pohádky s vlastním textem (O velké řepě). Bylo velmi zajímavé pozorovat je při tvoření textu, chvílku se i hádali, výsledek je podle mého názoru skvělý,“ komentuje lektorka počínání svých svěřenců.

Spolupráce mezi lektorem a žáky je podle Ludmily Erbesové nastavena volně, každý je režisérem svého snímku jen sám za sebe, u pohádky si každý sám musí „sehnat“ spolupracovníky, dohlédnout na provedení. „Snažím se

být pro děti spíše rádcem. Samozřejmě, ze začátku musím dětem spoustu věcí vysvětlit, vypracovávám si výukový materiál v MS Power pointu, MS Wordu, v Active Studiu a při samotném vysvětlování využívám interaktivní tabuli. Dětem však nechávám hlavní slovo při tvorbě filmu, je jen na nich, jakým tempem budou pracovat (někteří spěchají, jiní jsou opravdu velmi pečliví na každý snímek, na každou vyřčenou hlásku), je jen na nich, jak jejich film bude vypadat. Vtisknu jim roli režiséra, který má mít jasnou vizi o podobě filmu a má udělat vše pro to, aby se dílo povedlo. Vzájemně se obohacujeme. Mám také velkou podporu rodičů žáků, kteří kroužek navštěvují. Jsou rádi, že když už jejich děti sedí u počítače, nevěnují se jen různým počítačovým hrám, ale ořezávají, editují fotografie, hledají

na internetu hudbu, kterou vloží do filmu nebo která bude podmalovávat titulky a také hledají informace o jiných animátorských technikách," uzavírá Erbesová na téma roli a přínosu animátorského kroužku pro mládež.

Na konci školního roku sice neprobíhá žádné pomyslné známkování či jiné hodnocení vzniklých filmů. Protože však kroužek funguje ve dvou skupinách, sejdou se děti na závěrečné hodině a snímky – zejména „kolegů“ z druhé skupiny – společně zhlédnou. Společné úsilí však již sklídilo vavříny úspěchu – v polovině listopadu loňského roku proběhl v Plzni 4. ročník celostátní soutěžní přehlídky dětské a studentské audiovizuální tvorby Animánie, kterého se Ludmila Erbesová zúčastnila spolu s dvěma žákyněmi 5. třídy, Terezou Koblihovou a Sárrou Koňárkovou, jejichž

práce byly vybrány porotou a na festivalu promítány. „Zhlédly jsme přes 80 soutěžních filmů, naučily se něco nového, úžasně se inspirovaly k dalšímu tvoření. V kategorii Stop motion 2D, 3D do 13 let, kam naše tvorba spadá, jsme získaly ocenění za propojení hudby a pohybu. Hlavní cenu jsme sice nevyhrály, ale není všem dnům konec. Festival byl hlavně příležitostí k navázání kontaktů s jinými animátorskými kroužky, k výměně zkušeností, k ukázání, že i v malé školičce u Olomouce umíme vytvořit zajímavé animované filmy. Mimo jiné náš kroužek Malin oslovila Anna Duchaňová, zpěvačka hudební skupiny Jablkoň, členka sdružení Loutky bez hranic, zda by mohla naše filmy zařadit do komponovaných večerů, které v Brně pořádají, zda bychom nemohli vytvořit pár filmů na zakázku,“ hovoří o dojmech ze soutěžní přehlídky a o potěšující nabídce Ludmila Erbesová.

Ačkoliv o zásadnějších ambicích nepadla během našeho rozhovoru řeč – vždyť ostatně tou nepominutelnou je radost dětí z kreativní práce – přeci jen vyslovila lektorka přání postupně přejít z papírkové animace k počítačové. Aktuálně, na konci zimy, pracují děti na zpracování moravských pověstí, což má určitě pozitivní vliv na povědomí nejmladší generace o historii, zvycích a kultuře blízkého i širšího okolí.

Filmy kroužku Malin, působícího na Základní škole v Hlubočkách-Mariánském Údolí, lze zhlédnout na stránkách školy <http://www.zsmarianskeudoli.eu/skolni-vidео/> a také na již zmíněném serveru youtube: <http://www.youtube.com/user/krouzekmalin>

Lukáš Neumann

4x foto: Ludmila Erbesová

Audiovizuální tvorba v Domě dětí a mládeže v Olomouci

Lukáš Neumann

Kromě činnosti animátorského kroužku při ZŠ v Hlubočkách – Mariánském Údolí jsme v rámci pátrání po aktivitách směřovaných v oblasti filmu na mládež objevili ještě jednu možnou výzvu pro mladé filmaře.

Oddělení výtvarné výchovy při Domě dětí a mládeže v Olomouci mělo pro letošní, již vlastně ke konci se blížící školní rok, v nabídce kroužek Audiovizuální tvorby určený žákům a studentům od 14 do 20 let. Vedle tradičních technik jako jsou kresba, malba a grafika či práce s keramikou a dřevem se mládež může věnovat modernějším a progresivnějším hobby z oblasti tzv. nových médií. „Vedle kupříkladu tvůrčí fotografie nebo grafického designu to je právě práce s pohyblivým obrazem, tvorba krátkých filmů, videotvorba, práce s kamerou, zvukem a zpracování záznamu,“ uvedl Vladimír Janek, vedoucí oddělení výtvarné výchovy a fotografických kroužků a následně pohovořil o historii porevoluční éry v DDM: „Počátkem 90. let doplňovala videotvorba ve spolupráci s univerzitou výuku výtvarné výchovy. Pořady, které jsme vytvářeli, byly zaměřené didakticky, na výtvarnou pedagogiku.“ A jelikož v DDM bylo potřebné technické i lektorské zázemí, začali jsme počátkem tisíciletí pracovat v „systému“ redakcí Dětských televizí, které se objevovaly i v regionálním vysílání. „Bohužel postupně se televize dostávala do moderátorských klišé, přestalo to být podnětné a mě stále více zajímala práce spíše na bázi filmu, videoartu. Chtěli jsme také tuto tvůrčí činnost nabídnout mladým lidem... Nyní nás více zajímá výtvarný a tvůrčí pohled než publicistika a televize.“ Pojmenování a posláni kroužku jsme transformovali na Audiovizuální tvorbu, kde se nám společně s lektorem Kamilem Zajíčkem jedná o propojení výtvarného projevu, filmové tvorby a videoartu,“ uzavřel Vladimír Janek sondu

do působnosti kroužku. Důkazem toho, že oddělení výtvarné výchovy, organizující kroužek Audiovizuální tvorby, nezůstává v očekávání přílivu mladých filmařů se založeným rukama, je vyhlášení následující soutěže, již by se třeba mohli nechat inspirovat nejmladší čtenáři KROKU.

Přehlídka krátkých filmů mladých tvůrců od 14 do 17 let, kteří se zajímají o film, animaci, videoklip nebo videoart.

Přehlídka se koná 25. května 2013 v Domě dětí a mládeže Olomouc, tř. 17. listopadu 47, Olomouc.

Oddělení výtvarné výchovy DDM Olomouc oslovuje začínající filmaře, kteří chtějí rozvíjet své dovednosti v kroužku filmové tvorby připravovaném pro školní rok 2013/2014.

Staňte se i vy filmařem a natočte krátký film pro přehlídku. Zaslány mohou být práce pořízené různými způsoby (kamera, fotoaparát, záznam mobilem, animace, atd.).

Své práce zasílejte jako videosoubory na CD nebo DVD na adresu:

DDM, tř. 17. listopadu 47, 771 74 Olomouc,
HESLO: MINUTOVÝ FILM

Také je možné vaše práce zaslat elektronicky s odkazem (vimeo, YouTube, ...) na adresu estetika@ddmolomouc.cz

Uzávěrka je 26. dubna 2013. Nezapomeňte uvést kontakt (jméno, e-mail, věk).

Okem kamery z Hané: Rozhovor s prostějovským režisérem a scénáristou Theodorem Mojžíšem

V Prostějově žije a tvoří Theodor Mojžíš (*1952), producent, režisér a scénárista především dokumentárních filmů. V zorném poli jeho zájmů jsou významné osobnosti, ale také kultura a výtvarné umění. Položili jsme mu několik otázek.

Začneme „od Adama“. Jaké byly počátky vaší práce?

Po studiích na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého jsem učil a po deseti letech jsem přešel do audiovizuálního centra dnes již bohužel zaniklého Oděvního průmyslu (OP) v Prostějově. V roce 1987 byla pro toto pracoviště zakoupena poloprofesionální videokamera a vlastně kolem ní, když to trochu přehenu, se začal tvořit tým, který nadlouho tvořil základ mého prostějovského studia.

Na co jste se tehdy zaměřovali?

Tvořili jsme hlavně prezentační snímky, výukové programy, instruktážní filmy, později jsme měli zakázky od různých měst. Také jsme spolupracovali s podnikem Učební pomůcky v Banské Bystrici, což byla obdoba našeho Komenia. Vzhledem k tomu širokému spektru jsme se také něčemu naučili, což se zúročilo v naší další práci.

Kdy jste se postavil takříkajíc na vlastní nohy?

Naše skupina vstoupila na profesionální scénu v průběhu let 1990 a 1991. Nesli jsme označení Banami. Tehdy jsme dostávali zakázky od různých firem a také od města Prostějova. Podařilo se nám navázat pracovní kontakty s ostravskou televizí, která nám umožnila odborné stáže, a také jsme zde poznali řadu svých pozdějších spolupracovníků.

Pokud vím, došlo v roce 1996 k nějakým organizačním změnám.

Tak tomu skutečně bylo. Průnik do ostravské televize přinesl nové nároky na firmy, nové – jak se dnes říká – výzvy. Založili jsme novou firmu na výrobu filmových dokumentů a používali jsme pro ni označení Mediaware. Aby to nebylo tak jednoduché, nebo spíše aby se vše zjednodušilo, používáme dnes název Video Theo.

Pojďme se podívat na práci vašeho týmu zblízka...

Především bych rád připomenul, že jsme pracovali na zakázku. V té době jsme měli zajímavé objednávky od města Prostějova. Připomněl bych zejména řadu Čestní občané města Prostějova. Tyto snímky už mají historickou hodnotu, protože někteří z oceněných již bohužel nejsou mezi námi. Jde o takové kapacity, jako byli např. akademik Otto Wichterle nebo historik Josef Polišenský a další. Sledovali jsme zde linii, která mapovala region Prostějovska, eventuálně přímo město Prostějov.

Které snímky se prosadily v celorepublikovém vysílání?

Většinou to byly snímky, které vznikly za spolupráce s Českou televizí nebo s Primou.

I když jsme v regionální linii nadále pokračovali, tento rozměr naší tvorby jsme samozřejmě uvítali. Jednak jsme získali nové kontakty, jednak to byla vlastně pro nás jakási zpětná vazba, že svou práci děláme kvalitně.

Vraťme se ještě k významným osobnostem. Některé z nich daleko přesáhly hranice regionu, ba i České republiky.

To rozhodně. Takový Edmund Husserl se narodil ještě za rakouského císařství a dožil v Německu v roce 1938. Nicméně je v počátcích svého života spojen s Prostějovem. Otto Wichterle, světově proslulý vynálezce, se do Prostějova celý život rád vracel, hlavně na Stražisko. Měli jsme i štěstí, že některé portréty významných osobností se nám podařilo natočit ještě za jejich života, což při jejich věku nebylo nijak samozřejmé.

Mohl byste říci něco o přípravě na vlastní práci?

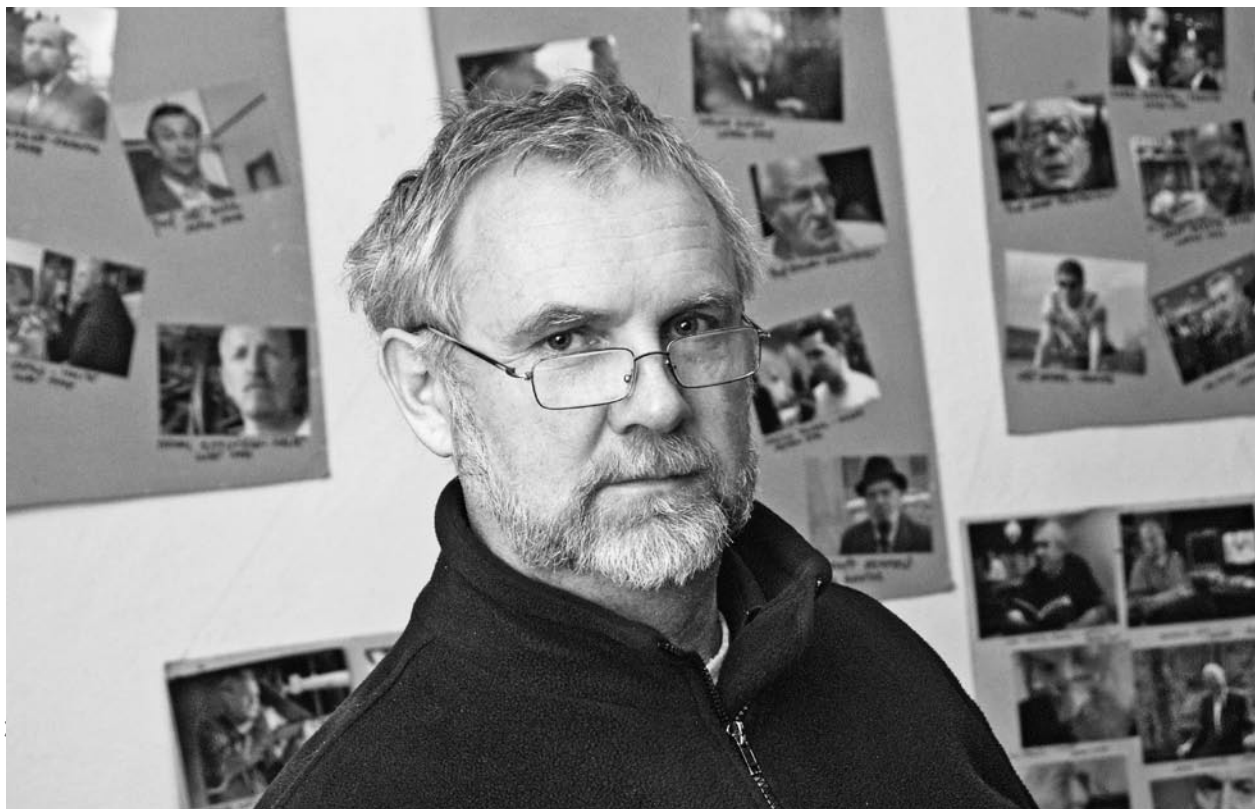
Samozřejmě na počátku musí být nějaký impuls, objednávka, zadání, smlouva. Ve smlouvě už jsou obsaženy některé důležité informace o týmu a hlavně určité parametry, a to nejen finanční. Než přistoupíme k vlastní práci, musíme nastudovat hory materiálu, musíme se pohybovat v problematice s jistým přehledem. Ovšem vybereme si odborníky na slovo vzaté, kteří nám garantují odbornou

stránku projektu. Např. při natáčení snímku o Edmundu Husserlovi s námi spolupracoval profesor Ivan Blecha z olomoucké univerzity, na olomouckém baroku s námi spolupracoval prof. PhDr. Milan Togner. Na snímcích z dějin umění nám velmi výrazně pomáhal ředitel Muzea umění v Olomouci prof. PhDr. Pavel Zatloukal. Z historiků bych jmenoval profesora Pavla Marka z Filozofické fakulty Univerzity Palackého, s nímž jsme konzultovali pořad věnovaný Katolické moderně.

Pak je třeba vybrat režiséra. Se mnou nejvíce spolupracoval režisér Svatopluk Vála, známý prostějovské veřejnosti svým působením v Hanáckém divadle, které se později přejmenovalo na HaDivadlo a přešlo do Brna, kde jak známo působí, byť v pozměněné sestavě, dodnes.

Dále s námi spolupracovali režiséři Andrej Krob, Aleš Kisil a Pavel Kačírek.

Foto z archivu Theodora Mojžiše

Pokud vím, v souvislosti se svou prací jste hodně cestoval.

Je tomu skutečně tak. Procestoval jsem prakticky celou Evropu a dvakrát jsem byl pracovně ve Spojených státech. V této souvislosti připomínám jméno Bohdana Pomahače, plastického chirurga, kterého bez nadsázky zná celý svět. Snad to nevyzní neskromně, když řeknu, že o film o něm bude značný zájem. Např. za panem Arnoštem Rolným jsem jel do Švýcarska. Při mapování života Jana Patočky jsem byl v Paříži. Navštívil jsem Polsko, Skotsko a další země.

Mohl byste jen letmo kvantifikovat svou práci?

To bude dost obtížné, nevedeme si nějakou statistiku. Nicméně pár čísel přece jen mohu poskytnout. Nejvíce reprizovaným snímkem je portrét olympijského vítěze Jiřího Rašky, který se promítal osmnáctkrát. V koprodukcí Video Theo s Českou televizí vzniklo dvacet televizních dokumentů zpravidla o délce půl hodiny až jedna hodina. Asi nejrozsáhlejší byl cyklus o současných českých výtvarných ateliérech. Bylo realizováno 26 dílů s vysílacím časem 30 minut. Cyklus *Domy milovníka umění* má sedm dílů vždy s čtvrt hodinovou dotací, dokument o založení Arcidiecézního muzea v Olomouci s názvem *Ke slávě a chvále* trvá 43 minut. *Olomoucké baroko* je rovněž hodinový pořad (resp. trvá 52 minut).

Na čem pracujete nyní?

Náš tým právě mapuje velmi hodnotnou olomouckou výstavu Od Tiziana po Warhola. Doufejme, že se nám podaří přenést výstavu do filmové podoby s neztenčeným účinkem.

Kde by se mohli případní zájemci dozvědět o práci vašeho týmu, o výsledných produktech?

Nabízí se tu několik možností. Zájemci se mohou podívat na internetové stránky České televize nebo si mohou prohlédnout naše webové stránky www.videotheo.cz.

Co byste chtěl říci na závěr?

Naše práce je dosti specifická. Nejsme zaměstnanci a nemáme pevnou pracovní dobu. Snažíme se získat

takovou zakázku, kde bychom k tématu také mohli mít osobní vztah. Náš tým už není tak kompaktní jako v počátcích. Dnes se tým tvoří ad hoc ke každému úkolu a trvá po dobu realizace. Ale máme své oblíbené spolupracovníky. Z kameramanů bych uvedl jména Ivo Popek z Prahy či Dalibor Chobot z Ostravy. Scénáře nám často psal Zbyněk Benýšek. Hodně se změnila technologie, technická výbava. Co trvá, je lidský faktor. Preferujeme tvořivý hledačský přístup k tématu, vysoké pracovní nasazení a především poctivou práci, jaká v mé rodině byla součástí rodinné tradice. Nakonec, proč to neříci, chceme za sebou zanechat nějakou stopu, kus dobré a smysluplné práce.

Děkuji za rozhovor a přeji hodně sil a inspirace do další tvorby.

Jana Kolářová

Jana Kolářová pochází z Prostějova, absolvovala češtinu a latinu na FF UP v Olomouci. Na katedře bohemistiky tamtéž vyučuje starší českou literaturu a příbuzné obory.

jana.kolarova@upol.cz

Režijní filmografie (**viz** www.csfd.cz)

Dokumentární

2012 Architekt Josef Hoffmann

2011 Olomoucké baroko (TV film)

2010 Javoříčko

Tváře jsou zrcadla našich životů (TV film)

2008 Za domy milovníků umění s profesorem Pavlem Zatloukalem (TV seriál)

2007 Jan Patočka (TV film)

Ke slávě a chvále (TV film)

2006 Jan Kotěra (TV film)

2005 Nový obraz světa se rodil i na Hané (TV film)

2004 Hanácké divadlo (TV film)

TV pořady

2006 Katolická moderna a Karel Dostál-Lutinov

2002 Sláva vítězům

Prostějov – ráj filmařů?

Marie Dokoupilová

Bude-li chtít jednou někdo sestavit důkladnou historii prostějovských filmařů, nečeká ho zrovna jednoduchá práce. Nepočítáme-li zdejší „stálce,“ jen za posledních několik let se objevilo i pár nových nadějí. Prostějovští filmaři se věnují sice především dokumentům, někteří pracují dokonce i na restaurování archivních snímků, ale tvoří a režírují rovněž filmy hrané. V posledních asi pěti až deseti letech jsme v našem regionu více slyšeli o těchto jménech – Theodor Mojžíš, Jiří Dittmann, Josef Valda, Ivan Strítešský, Tomáš Vincenec, dvojici Tomáš Fraus a Ondřej Sovík, trojici Vojtěch Pospíšil, Jakub Vejmol a Miroslav Ondra, Tomáš Vrána, Jan Kobler a Jan Haluza. Někteří z nich mají za sebou už slušnou filmografii (především T. Mojžíš), ty začínající v budoucnu možná čeká úspěšná kariéra.

Vyčerpávající informace o všech tvůrcích a jejich dílech by nejspíš dosáhla velkých rozměrů a při současném stavu zdrojů by jen opakovala to, co už bylo zveřejněno v místním a občas i republikovém tisku. Každý z výše zmíněných filmových autorů si však zaslouží alespoň krátké uvedení základních údajů a dat.

První dva z trojice **Vojtěch Pospíšil** (1984), **Miroslav Ondra** (1982) a **Jakub Vejmol** (1985) spolu nejen hrají ve známé klezmerové skupině Létající rabín a rovněž v prostějovském divadle Point, ale jejich společný zájem je svedl k natočení zdařilého hodinového dokumentárního filmu „Život samé psaní“, doplněného hranými pasážemi o opomíjeném spisovateli a prostějovském rodáku Edvardu Valentovi. Další filmařskou činnost zatím nevyvíjejí, jen někteří z nich se spolu s dalšími členy divadla Point podílejí na letních táborech pro děti. Tam si účastníci můžou vyzkoušet výrobu filmu od hledání námětu, přes psaní scénáře, výrobu dekorací, kostýmů a masek, výběr hudby, tvorbu choreografie, hraní, natáčení, střih až po premiéru. V létě 2012 vyrazili mladí tvůrci sdružení

kolem divadla Point na filmový tábor do Sobotína už poosmé.

Dvojice **Tomáš Fraus** (1979) a **Ondřej Sovík** (1988) se věnuje hlavně dokumentaci regionálního kulturního dění. Společně se podíleli na filmech „Příběhy spící v mramoru“ o prostějovských známých osobnostech (Jiří Wolker, rodina Wichterlova, Gustav Trubka, Helena Bajgarová, Ondřej Příkryl a další), „Život mezi notami“ o prostějovském rodákovi, klavíristovi Milanu Dvořákovi. Samostatně natočil O. Sovík absolventský film „Mireček“ uvedený v Noci filmových nadějí TV Nova a na festivalu Zlínský pes a dokumentární filmy „Odpoledne s Olgou Polákovou“ a čtyři a půlminutový šot „96783“ – příběh vězně čtyř koncentračních táborů Alfréda Jánského. Tomáš Fraus získal zkušenosti i na filmové škole Miroslava Ondříčka v Písku při spolupráci na dokumentu „Všechna sláva... olympijská“ o bývalých českých olympionících, který se natáčel po celé České republice. V současné době spolu T. Fraus a O. Sovík dokončují dokumentární film o prostějovském spolku Historia, který už přes dvacet let popularizuje dějinné události formou živých obrazů a komponovaných pořadů za použití originálních oděvů nebo jejich replik.

Jiří Dittmann (1947) se věnuje amatérskému filmování od časného mládí. Spolupracoval s Národním filmovým archivem a s Českou televizí při digitalizaci starých filmů a přispíval do pořadu Karla Čáslavského „Hledání ztraceného času“. V Dittmannově videostudiu EVIS dokážou přepsat na moderní formát veškeré staré filmy a právem tuto dovednost považují za prestižní. Ze 49. ročníku soutěžního festivalu Benátky filmových amatérů v Benátkách nad Jizerou v říjnu 2010 si Jiří Dittmann přivezl čestné uznání poroty za dokument „S Verdim v Monaku,“ který zaznamenával vystoupení brněnského Českého filharmonického sboru v knížecím paláci v Monte Carlu. V dokumentu „Sametové dny

v Prostějově“ (veřejná premiéra proběhla v lednu 2012) využil vlastní záznamy z roku 1989. Patrně jako jediný natáčel demonstrace před prostějovskou radnicí a další dění oné doby. Ve snímku z roku 2011 „Město s pěti věžemi“ zdokumentoval historii, architekturu a zajímavosti čtyř prostějovských kostelů.

Výtvarník **Tomáš Vincenec** (1965) natočil např. dokument o světovém šampionovi v ledním hokeji Oldřichu Machačovi, „Místopis prostějovských hostinců a spolkových domů“ (2006) následující po stejnojmenné knize. Roku 2008 vznikl za jeho režie ve studiu Adnoc Europe Trading dvoudílný dokument „Prostějovská historická architektura,“ který se věnoval jak místním funkcionalistickým stavbám, tak výběrově architektuře, která vznikala od druhé poloviny 19. století. Autoři za něj obdrželi Cenu Olomouckého kraje v oblasti kultury za rok 2008. Za třetí část tohoto námětu lze označit dokumentární film „Nenápadný půvab prostějovské industrie“ z roku 2010, který se zaměřil na architekturu místních historických průmyslových podniků. Ke sportovní tematice se Vincenec vrátil v dokumentu „Pro čest a slávu“ (2011), věnovaném významným prostějovským sportovcům.

Ivan Strítěský (1956) se ve své rovněž dokumentární krátkometrážní tvorbě zaměřuje spolu s audiovizuálním centrem SKYFILM už od konce 80. let minulého století především na oblast ochrany přírody. Neomezuje se pouze na Prostějovsko (např. „Neznámá Hloučela“, 2002), ale zavede diváky např. do Terežského údolí u Náměště na Hané, Bílých Karpat, Chřibů, na Buchlovsko, Šumavu nebo slovenské Záhorí. Film „Terapie zájmu“ z roku 2010 vypráví o hospodářích, žijících v Jeseníkách, na Valašsku, na Vysočině i na Hané, pro něž je citlivý a šetrný vztah ke krajině samozřejmostí. Některé dokumenty uvedla Česká televize, např. „Žďárské vrchy – krajina útulná?“, „Krajinné souvislosti“, „Barvy lesa“, „Barvy a tvary“, „Obojživelníci Hané“, „Zelené dědictví“, „Napojme prameny“, „Řeka pro život“ a „Silva Gabreta“.

Přestože se **Josef Valda** (1929) počítá k seniorům, moderní technika ho natolik okouzila, že si osvoji

dovednosti potřebné k zacházení s technikou k natáčení, střihání a prezentování krátkých videí, kterých na internetový server YouTube umístil už 96 (stav koncem ledna 2013). Vůbec největší sledovanost (skoro 97 tisíc shlédnutí) má film o malotraktorech vyráběných v Prostějově. Sám si k filmům dohledává informace, aby mohl upozornit na různé zajímavosti. Zachycuje nejen historické památky, ale vytváří vlastně živou kroniku kulturních a společenských událostí v Prostějově i jinde. Dlouhá léta stál v čele prostějovského Videoklubu při kulturním středisku Duha.

Theodor Mojžíš (1952; rozhovor s T. Mojžíšem najdete s. 33–35) začínal v malém studiu při podniku Oděvní průmysl Prostějov, po roce 1990 založil vlastní firmu Banami, která se věnovala reklamě, zpravodajství a podílela se na výrobě seriálů. Roku 1996 vznikla s jeho účastí další firma Mediaware. Nyní je jeho studio známé pod názvem Video Theo. Mojžíš vyprodukoval řadu filmů o Prostějově, roku 1998 několik snímků o čestných občanech města a také o židovském ghettu („Příběh hanáckého Jeruzaléma“). Pod dvojdílným snímkem „Prostějov – XX. století“ z roku 2000 jsou kromě T. Mojžíše podepsáni také režiséři Svatopluk Vála a Antonín Kopriva. Dvoudílný film „Obrázky z dějin města Prostějova a jeho okolí“, zabývající se starší historií, režíroval roku 2001 sám **Svatopluk Vála** (1943). T. Mojžíš natočil 20 dokumentů z 26dílného cyklu České televize „Ateliéry“, dále např. filmy „Jirí Raška“ z cyklu „Sláva vítězům“ (2001), „Robert Změlík“ (2002), „Hanácké divadlo, později HaDivadlo“ (2003), „Piloti prostějovského leteckého učiliště ve II. světové válce“ (2004). Pohnuté osudy prostějovských gymnazistů v roce 1953, kteří doplatili na svůj protest při odstranění Masarykovy sochy z náměstí, připomenul jeho film z roku 2004. Téhož roku připravil snímek „Prostějovští letci v bitvě o Británii.“ V dalších letech vznikly snímky „Nový obraz světa se rodil i na Hané“ (filozofové L. Wittgenstein, E. Husserl, 2005), „Jan Kotěra“ (2006), „Ke slávě a chvále“ (2007), „Jan Patočka“ (2008), „Kroměříž – zahrada Moravy“ (2009), „Domy milovníka umění“ (dokument z r. 2009; sedmidílný TV seriál z r. 2008 nese titul „Dům milovníka umění“), „Tváře jsou zrcadla

našich životů“ (plastický chirurg Bohdan Pomahač, 2010), „Olomoucké baroko – výtvarná kultura let 1620–1780“ (2011), „Architekt Josef Hoffmann“ (2012). Kromě filmu o básníkovi J. Wolkerovi natočil později i souběžný portrét „Jiří Wolker a Edvard Valenta – prostějovský příběh“. Film připomínající vypálení Javoříčka natočil roku 2010. Z televizních pořadů zmiňme ještě snímek „Katolická moderna a Karel Dostál-Lutinov“ z roku 2006.

Tomáš Vrána (1977) vystudoval obor teorie a dějiny dramatických umění na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Věnoval se zejména studiu narativních a strukturálních postupů ve filmu. V roce 2003 spolupracoval na dramaturgii a střihu studentského dokumentárního filmu „Rodinné rituály“ o Bílém divadle Ostrava. V roce 2004 dokončil svůj první film „Dopis“ (scénář, střih, režie), desetiminutový hraný němý snímek ze secesního Prostějova, v produkci skupiny Duracfilm. V témže roce zahájil studia na katedře střihové skladby Filmové a televizní fakulty pražské AMU, která ukončil autorským středometrážním filmem „Draci“ (námět, scénář, režie) a získal s ním hlavní cenu na festivalu Vysněná zem 2009 a obdržel nominaci na nejlepší studentský film Mezinárodního filmového festivalu Shanghai 2009. Přestože se stále více věnuje střihu a dramaturgii, vznikly roku 2010 jeho další snímky „Cizí pokojíček“ (námět, scénář, režie), ateliérový film s vizuálně vytříbenou kamerou Ondřeje Belicy, a roku 2011 „Dech lesa“ (námět, scénář, režie).

Jan Kobler (1987) už jako patnáctiletý získal první cenu na přehlídce Mladá kamera v Uničově za krátký hraný film „Paprsek“ (2004), následovaly filmy „Sněhulák“, pětiminutová „Hulba na Hloučeli“ a dvacetiminutový „Noční motýlek“. Větší pozornost vzbudil svým melodramatickým krátkometrážním snímkem „David“ (2005) – variací na Rainmana o bratřech dvojčatech, z nichž jeden je autista a druhý se o něj stará. Ročníkový film z FAMU, dvacetiminutový minimalistický komorní příběh „Ctibor a pan Sadílek“ o lidské zahořklosti, smutku a naději měl prostějovskou premiéru v lednu 2009. Hlavní postavu v tomto snímku hraje Jiří Lábus a Jan Kobler si k filmu

napsal i scénář. Je lyrickým vyprávěním o dramatickém setkání dvou zcela rozdílných lidí v šeru jednoho pokoje. Setkal se ovšem s kontroverzním hodnocením. Jan Kobler je označován jako urputný a nekompromisní tvůrce, nadaný zvláštní posedlostí, s jasně vytyčenými cíli. Podle vlastních slov má rád velké příběhy o velkých lidech, hlubší, niternější věci, chce dělat velké filmy. Roku 2009 natočil snímek „Naděje“ o mladém maratónci umírajícím na AIDS s herci Jiřím Mádlem, Miroslavem Etzlerem, Vil-mou Cibulkovou a Tomášem Klusem.

Jan Haluza (1987; o Haluzově tvorbě také v příspěvku „Olomoucká nová vlna“ na s. 22–24), student teorie a dějin filmu a divadla na katedře Teorie a dějiny dramatických umění Univerzity Palackého v Olomouci by se chtěl stát filmovým režisérem. Natáčí už od střední školy. Zatím vytvořil více než deset amatérských filmů a obdržel za ně několik cen. Za nejnovější snímek, grotesku „Trable s trumpetou“, získal Jan Haluza roku 2012 Cenu diváků na festivalu V.Ř.E.D. v Olomouci. Za předcházející film označený jako paranoidní thriller s názvem „Do tmy“ obdržel ceny dvě – na festivalech Mladá kamera v Uničově a na PAF (Přehlídka amatérských filmů) v Praze. Při jeho tvorbě vycházel z poetiky filmů noir a použil prvky westernu. Mladý filmař se většinou věnuje žánrovým filmům – thrillerům, akčním filmům, hororům, sci-fi atd., které jsou mu nejbližší. Baví ho vytvářet i v amatérských podmínkách záběry, které jsou obvyklé v hollywoodských filmech. Např. jeho hororová parodie „Láhev“ získala na PAFu v Praze cenu „za invenční přístup“. Nesnaží se – podle vlastních slov – o nějaké osobnější výpovědi nebo umění, záměrem jeho tvorby je hlavně pobavit. Náklady na žádný z jeho dosavadních filmů nepřesáhly výši dvou až tří tisíc korun.

Přínos dokumentárních i tvůrčích uměleckých snímků je často aspoň z regionálního hlediska zřejmý. V dnešní době si sice téměř každý může natočit svůj film na jakékoliv téma, ale ne všichni k tomu mají skutečné předpoklady, vytrvalost, myšlenku a talent.

mdokoupilova@muzeummpv.cz

„Welzlovo typické „když proudu proudu, když neproudu, tak neproudu“ člověka v dnešní době občas uklidní,“

říká v rozhovoru pro KROK zábřežský filmař a cestovatel Martin Strouhal

Na počátku tisíciletí natáčel Martin Strouhal, zábřežský rodák, pro potěchu z cestovatelských zážitků. Postupem času však jeho záliba nabývala, spolu s rostoucí motivací ke zdokonalení, profesionálních parametrů a vedla k založení soukromého studia, jež se mimo jiné zaměřuje na výrobu audiovizuálních snímků. Práce studia se postupně orientovala na regionální zpravodajství a výrobu televizních dokumentů. Od roku 2004 spolupracuje studio s Českou televizí a v roce 2006 stálo u zrodu regionálního vysílání televize Zábřeh. Od té doby má Martin Strouhal na kontě celou řadu dokumentárních snímků, spjatých především s popularizací Zábřeha (např. komponované večery na téma „Zábřežsko“), především cestovatele Jana Eskymo Welzla, dále cestovatelské dokumenty (o Leopoldu Sulovském, o vlastním putování do Nepálu) a příspěvky pro Českou televizi do cyklů Cesty víry, Příběhy železné opony, Abeceda komunistických zločinů a řadu dalších. Strouhal stál také u zrodu projektů charity na Haiti, ale tato kapitola, vedle mnoha dalších, by mohla být námětem dalších budoucích setkání a rozhovorů...

Co pro Vás film jako ten nejobecnější pojem představuje? Je pro Vás uměleckým počinem? Spíše obživou? Nebo snad obojím dohromady?

Obojím ne, protože obživou to pro mne určitě v současné době nemůže být vzhledem k množství dokumentů, které jsem schopen během roku natočit, vyrobit a zejména prodat. Umělecký počín, pokud se jedná o nějaký můj film, nechám na soudu ostatních. Takže mi z toho vyplývá spíše výzva něco udělat, ukázat něco ostatním a přitom ještě něco nového poznat a zažít.

Začnu-li čistě faktograficky, jste jedním z šířitelů filmové kultury v kraji. Jak jste se k natáčení

a k rozličným formám účasti na audiovizuálních projektech dostal? A poté až ke spolupráci s Českou televizí...

Úplně náhodou. Ale ne ve smyslu, že až to přijde, tak to přijde. Moc jsem to chtěl a tak jsem se snažil pro to něco udělat.

Zaměřujete se nyní nejvíce na výrobu televizních dokumentů?

Všechny moje filmy byly vždy dokumenty, a pokud se

Sibiř. Umístění pamětní desky v osadě Kazačí, tedy místě, které je s Novosibirskými ostrovy historicky spojeno a kam musel zajíždět i Eskymo Welzl. Deska byla umístěna na památníku dobytelnům a objevitelům ostrovů, který vznikl z iniciativy místních lidí.

Jižní Rwanda u hranic s Burundi. Největším problémem v takových zemích bývá množství zejména dětí, které svými hlavami před objektivem zcela systematicky vylepšují veškeré záběry. Samotný objekt natáčení se pak bohužel ztrácí.

vysílaly v televizi, tak i televizní dokumenty. Ano, snažím se, aby byly pokud možno televizní a vidělo je více lidí.

Jak je na tom v současnosti zábřežská regionální televize?

Poměrně dost špatně, protože neexistuje. Bohužel. Tedy: byla ukončena, i když vysílání „Zábřežské televize“ bylo občany Zábřeha, ale i okolních obcí velmi sledované. Přesto postupně a potupně skončilo v roce 2010. Dodnes se mne lidé ptají, kde mohou zprávy z města vidět a proč je nenajdou na internetu. Odpovídá se mi těžko. V každém případě jsou městské televize vynikajícím médiem, které ještě není mnohdy doceněno. To potkalo i „Zábřežskou

televizi“ – a před tím i šumperskou. Místní televize nejenže mohou podat nejlepší zpravodajství z obce v pouzavém formátu, ale současně vytvářejí bohatý archivní materiál, který je z hlediska budoucnosti zcela nedocenitelný. Pokud ale pracují na licenci – to znamená, že vysílání je schváleno a kontrolováno Radou pro televizní a rozhlasové vysílání, mají mnohdy těžkou pozici při dodržování podmínky vyváženosti zpravodajství, zejména pokud je financují obce.

Přesto stále věřím, že k oprášení „Zábřežské televize“ v budoucnu může dojít.

Jaký má podle vás smysl popularizování regionu, například konkrétně prostřednictvím dokumentaristiky?

Popularizování regionu má dnes více úrovní od toho vysoce finančně dotovaného až po ty místní patrioty v tom dobrém slova smyslu. Význam to má, ale myslím si, že větší pro samotné obyvatele regionu než pro ty turisty, které takzvaně nalákáme a kteří nám přivezou cestovní ruch a peníze. Toto je myšleno na náš region, jako je Zábřežsko. V tomto kontextu je určitě dobré, když mají zdejší lidé pocit anebo ještě lépe důvod, že mohou být na něco hrdí.

Poté, co jsem byl přítomen na předpremiéře vašeho posledního dokumentu o Janu Welzlovi „Na konec světa s Janem Welzlem“, mi přišlo, že jste hrdým a skromným zábřežským patriotem. Je to tak?

Vaše otázka mi lichotí, ale poslední dobou jsem ke slovu patriot skeptický. Myslím, že se za ním často skrývají zcela pokrytecké zájmy. Pokud bereme patriotismus jako pozitivní vztah k nějakému místu či obci, tak ano. Zábřeh je malé město a patrioti by se měli snažit, aby nebylo maloměstem. Poznal jsem, že v každé obci jsou lidé, kteří jsou s ní srostlí, často jsou považováni za místní postavičky, dělají zajímavé věci, které se možná zdají na první pohled bezvýznamné, a mnohdy to nemají lehké. Často jejich význam a práci oceníme až později. Tak to jsou dle mého skromní a hrdí patrioti a znám jich okolo sebe mnoho. Já

budu rád, když mne veřejnost zařadí do škatulky nadšeneho popularizátora a obdivovatele našeho Jana Welzla a takových je v Zábřeze mnoho.

Vy a Jan Eskymo Welzl. V jakých aspektech tato symbióza platí?

Jan Welzl byl skromný a prostý člověk. Že ho dnes všichni znají (tedy téměř všichni), je zjednodušeně řečeno výsledek několika faktorů. I přes svoji prostotu to byl člověk se zcela výjimečnou lidskou energií. Neměl potřebu nikdy vyniknout až do chvíle, kdy si uvědomil, že ve svém životě dosáhl mnohem více než mnozí jiní lidé, ale narážel přitom na bariéru nepochopení a někdy i hloupého posměchu. To právě dělali ti maloměšťácci. Tehdy v Zábřeze, myslím, že Jan Welzl dostal touhu vyniknout a dosáhnout uznání – jak on říkal „oucty“. Nakonec „ouctu“ získal, ale přesto si uchoval jednu věc – osobní svobodu. A toto je podobnost, kterou bych chtěl s Janem Welzlem mít. Udržet si osobní svobodu. To, že ho popularizují, může být jako symbióza vnímáno, ale symbióza znamená vzájemný prospěch. A tady je to jednostranné – Jan Welzl nám dnes něco dává, ale žádný prospěch už z toho nemá.

Na jaký projekt, na němž jste se podílel, nejraději/nejvíce vzpomínáte, případně jste na něj ve skrytu duše pyšný?

Když to teď řeknu, tak to už nebude ve skrytu duše, že? Já mám rád všeobecně zcela nekontroverzní projekty spojené s přírodou a s tím, že ukážete něco pěkného. Rád vzpomínám na dokument „Vrcholy Leopolda Sulovského“, který byl o jednom z dnešních „Welzlů“, horolezci a prvním Čechu a Moraváku na Mount Everestu, který se točil mimo jiné na Slovensku a v Nepálu. A za svůj zcela nejlepší dokument považuji „Neuvěřitelná setkání“, dokument o nádherrách Rudého moře. Ten se ale na televizní obrazovky nikdy nedostal.

Náměty, scénáře, kamera, režie – v jaké míře je to u vás zastoupeno? Jste vpravdě renesanční osobnosti,

připočteme-li k tomu vydávání knih a fotografické výstavy...

To, že jsem často uveden jako autor námětu, scénáře a jako kameraman je spíš z nouze ctnost. Co se týká jakéhosi odborného vedení, tak mi mnoho dává spolupráce se členy televizního studia Ostrava – zejména Josefem Albrechtem a Lenkou Polákovou, kteří byli a jsou ochotni spolupracovat se samoukem a nadšencem jako jsem já. A navíc ho jemně a taktně korigují.

Knihy, to je kapitola sama o sobě. Kniha umožňuje vyjádřit to, co nejsem schopen dát do filmového dokumentu. Když jsem dělal knihu o Janu Welzlovi, tak jsem o tom, jak se mají dělat knihy, nic nevěděl. Ale bylo v tom nadšení a samozřejmě spousta drobných chyb. Výsledek je dobrý – nikdo si nestěžoval a o knihu je zájem.

Fotky souvisí s prací kameramana, vypadá to jako samozřejmost. Ale s kamerou nejde fotoaparát vůbec dohromady (i když je to dnešní technický trend). Pokud uděláte v daný moment pěkné video, nikdy neuděláte pěkné fotky a naopak. Alespoň já to neumím. Ve stejný okamžik je pro mne foto a video současně zcela špatně. Pokud jsem sdílel s veřejností nějaké fotky, tak vznikly na úkor filmu.

Ale vůbec, závidím fotografům, že jediný moment může být celé dílo. Na druhé straně vím, jak těžké je zachytit ten jediný správný krátký moment. A proto více točím.

Váš poslední dokument popisuje putování po sibiřských stopách Eskymo Welzla. Kdy jej v ČT uvidíme? Jaké má ve vašem profesním a soukromém životě místo?

Bude to určitě letos. Snad v létě. I když už vlastně proběhly jeho projekce na různých festivalech, tak se pro ČT musí trochu zkrátit na obvyklý formát a musím v něm zohlednit pár dramaturgických připomínek.

Jan Welzl je pro mne určitě velmi zajímavou osobou i osobností a myslím, že je velice inspirativní. Zejména jeho typické „když proudu proudu, když neproudu, tak neproudu“ člověka v dnešní době občas uklidní.

Za rozhovor poděkoval Lukáš Neumann

Literární procházky prezentují to nejkvalitnější z kulturní německé Olomouce

Na podzim loňského roku byl olomoucké kulturní veřejnosti představen záslužný knižní počín, dvojjazyčná publikace **Literární procházky německou Olomoucí / Literarische Wanderungen durch das deutsche Olmütz** (vydala UP v Olomouci v roce 2012). Populárně vědecká publikace je koncipována jako netradiční, čtenářsky přitažlivý průvodce městem a přispívá k obeznámení široké veřejnosti s částí kulturního dědictví Moravy, jež bylo až dosud značně opomíjené. O vznik publikace se zasloužilo Centrum pro výzkum německé moravské literatury při Katedře germanistiky FF Univerzity Palackého v Olomouci.

S editory „Procházek“ Lukášem Motyčkou a Veronikou Opletalovou jsme si povídali o knize, která reflektuje město Olomouc v německy psané literatuře autorů spjatých s regionem.

Lukáši a Veroniko, jak dlouhou cestu jste museli ujit, než kniha spatřila před několika měsíci světlo světa?

LM: Publikace je výsledkem práce za poslední tři čtyři roky, přestože sbírání materiálů trvalo mnohem déle, vlastně od začátku existence Centra pro výzkum německé moravské literatury (zformovalo se v r. 1998, pozn. aut. rozhovoru), pod jehož křídly vzniklo mnoho projektů. Jedním z výstupů, který si klade za úkol popularizovat německý literární život v Olomouci, je právě tato naše kniha.

Měl být projekt od počátků zaměřený na Olomouc a na vydání takového typu publikace?

LM: Původní pracovní název projektu zněl „Toulky německou literární Moravou“ a měl se vyvíjet ve dvou liniích – základem bylo sbírání dat o autorech se vztahem k Moravě a vedle toho excerpce beletrie, úryvků vztahujících se ke konkrétním místům, tedy jakési topografické ozvuky.

V první fázi jsme měli k dispozici mnoho materiálu. Potom jsme museli takto široce koncipovaný projekt z praktických důvodů zúžit na nám nejbližší místo, Olomouc. Pokoušíme se nyní pokračovat s výzkumem v dalších regionech, např. na Šumpersku, Krnovsku a Bruntálsku, kde byla německá kultura velmi živá.

Představme si nyní „Procházky“ konkrétně. Jakému okruhu čtenářů jsou určeny?

LM: Charakter publikace je popularizující a cílí na co nejširší vrstvu čtenářů, na českého čtenáře, stejně jako na sudetské Němce, potomky německy mluvících obyvatel, kteří byli z tohoto území v letech 1945/46 vysídleni.

Knihla obsahuje nostalgický moment, který ocení spíš pamětníci, zaujme podle mě ale i mladého čtenáře, který se chce něco dozvědět o spletitých kulturních dějinách města.

Zmínili jsme populární a naučný charakter knihy. Jak se vám to dařilo propojit?

VO: Výsledné texty jsou samozřejmě založeny na výsledcích výzkumu, který probíhá už od počátku existence našeho vědeckého centra. Dále je ovšem publikace složena z interpretací literárních úryvků a různých dílčích momentů. Popularizující rozměr knihy podporuje bohatý obrazový materiál. Kniha se navíc nese v uvolněném tónu, což byla pro nás ze stylistického hlediska velká výzva.

LM: Psaní textů pro nás znamenalo především naučit se popularizovat vědu, to znamená představit ji méně akademicky. Popularizace a vůbec kompilace představují výběr, který logicky spočívá na autorech.

Můžeme nyní představit vlastní podobu publikace?

VO: Kniha obsahuje celkem dvacet tematických

kapitol, které jsou doplněny poznámkovým a bibliografickým aparátem, zcela vzadu je jmenný rejstřík. Text jsme komponovali důsledně dvojjazyčně, všechny literární úryvky jsou tedy přeložené.

LM: Ukázky z beletrie a poezie se proplétají s faktickými údaji např. o bydlišti autora a místech, kde si jako dítě hrál, kam chodil do školy nebo na kávu.

Rozvržení do přehledných kapitol usnadňuje orientaci...

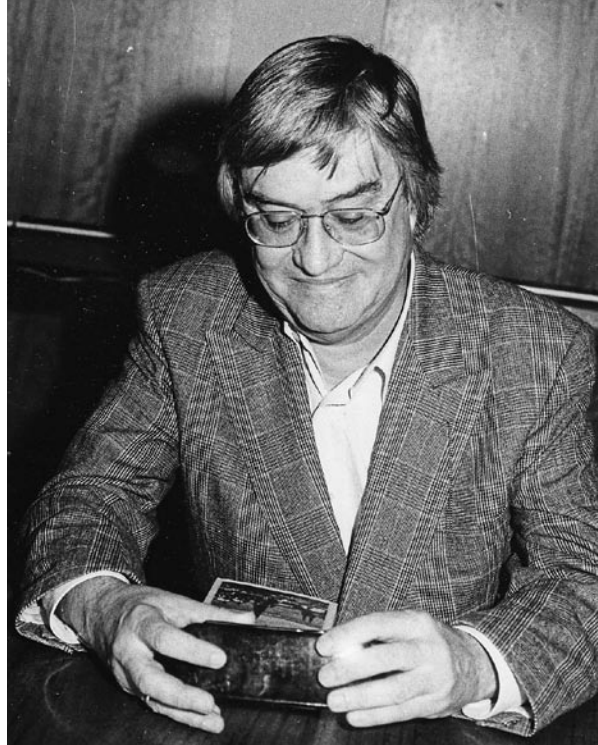
VO: Při koncipování knihy jsme jako autoři a editoři bojovali s jistou heterogenitou kapitol, které na sebe ne vždy úplně navazují. Nyní si ale myslíme, že je spíš výhodou, že každá z kapitol je uzavřená. Každý se do knihy může takřka jakýchkoli místě začít a objevit v ní své téma.

Nesmírně inspirativním nápadem je formát literární procházky, který spájí uměleckou tvorbu s místopisem...

VO: Chtěli jsme navázat na oblíbený formát „průvodce městem“. Proto jsme publikaci připravili zároveň jako virtuální procházku městem skrze literární ukázky. Čtenář do něj vstupuje z vnějšku, seznamuje se s profánními a sakrálními stavbami, zavítá na hřbitovy, prochází se olomouckými ulicemi, pátrá po historii spolků a knihoven, a hlavně po stopách regionálně významných osobností...

Podíváme-li se na autorský podíl, jste u drtivé většiny kapitol uvedeni vy.

LM: Ano, většinu jsme psali my dva, s některými kapitolami nám pomáhali také naši kolegové z Centra, zejména pan profesor Václavěk, dále se autorsky podílely kolegyně Eva Hrdinová, Tereza Pavlíčková a Marie Krappmann. Pomáhali nám také externí odborníci. Moc nám pomohl např. pan Milan Tichák, David Voda a Vladimír Spáčil. Nehledě na mnoho lidí, kteří nám ochotně poskytli obrazový materiál. O odborné lektorování jsme také požádali kolegy z katedry historie, germanistický kontext jsme si „pohlídali“ sami.

Peter Härtling (1933) pobýval s rodinou v Olomouci mezi lety 1942–45. Foto: archiv prof. Ludvíka Václavka

Můžete nám také prozradit, jak jste si jako editoři a autoři spolupráci rozdělili?

LM: Autory textů jsme oba, nad texty jsme si leckdy připadali jako manželé v hádce o výchovu. Veronika byla zodpovědná více za grafickou podobu a za soudržnost textu. Bylo třeba, aby byly zřetelně rozlišeny různé typy textů – zejména průvodní text a literární úryvky.

VO: Vlastní koncepci dodal Lukáš. Bylo ale nutné pohlídat i různé praktické záležitosti, jako získat práva k fotkám – tuto práci jsme si dělili a měli jsme k tomu i pomocné studentské síly.

Jaké je „poselství“ bohatého obrazového materiálu, který knihu zdařile doprovází?

VO: I obrazovou stránku jsme zamýšleli jako popularizující, živou. Chtěli jsme nabídnout vtipné momenty,

zařadili jsme proto i karikatury, které se tam dle mého soudu velmi hodí.

Jaký časový úsek česko-německé koexistence v Olomouci kniha mapuje? Co bylo kritériem pro časové ohrazení?

VO: Samozřejmě se jedná především o dějiny do roku 1945, který je fakticky koncem německé kultury v českých zemích. Zatímco 18., 19. a první polovina 20. století jsou dobře zpracovány, období předcházející klasicismu zdaleka tak zpracováno není. Na to se v budoucnu budeme muset zaměřit, v publikaci zastoupeno není. Do publikace tedy nakonec spadá období od konce 18., resp. začátku 19. století až po současnost, neboť někteří autoři ještě žijí a stále se ve svém díle navracejí k místům, kde se narodili.

Kniha je průvodcem Olomouci i nejbližším okolím, zmiňuje například, že na Svatém Kopečku se v letech 1817–1818 konaly tzv. Svatokopecké hry pořádané studenty a profesory olomoucké univerzity. Foto: Petr Novák

LM: S některými jsme si dokonce i dopisovali. Mnohé z nich pamatujeme z konference Erinnerungsräume Mähren, pořádané na Katedře germanistiky před několika lety, na kterou byli německy píšící spisovatelé z Moravy pozváni.

Jak jste postupovali při výběru literátů, jaká byla kritéria v tomto ohledu?

LM: Obecně jsou u tohoto typu publikací lákadlem světově proslulí autoři. S Olomoucí je například spjat Peter Härtling, Ludwig Wittgenstein či Edmund Husserl. Upoutat čtenáře mohou i autoři zásadní v národním kontextu jako J. L. Fischer či O. F. Babler. Naším cílem ale bylo seznámit širší publikum taky se zapomenutými, občas skurilními osobnostmi, které kulturní mozaiku z dějin města dotvářejí. Nebylo cílem vybrat několik špičkových autorů, zastoupeni jsou i autoři druhořadí, ba i třetířadí. Více než estetická kvalita textů pro nás hrálo roli, jak se tito Olomoučané vyrovnávali s multietnicitou ve městě, a jejich mnohdy sentimentální vztah k domovu.

Hovořili jste o výzkumech, vztahujících se k další částem Moravy. Můžeme se tedy těšit na další „výstupy“?

LM: Nabízí se pokračovat v tomto stylu a vytvořit volnou řadu „Procházek“. Tyto díly by se věnovaly dalším regionům. Jelikož jde o dlouhodobý projekt, na jehož počátku byla plánována i výstava, rádi bychom ji po těch 6-7 letech realizovali. Tato výstava je koncepčně rozdělena na 20 tabulí, tyto tabule odpovídají tematicky kapitolám v naší knize. Rádi bychom také připravili interaktivní DVD verzi jako učební materiál, přece jen je tato podoba k mladší generaci vstřícnější.

V čem je kniha specifická, novátorská?

LM: Předností knihy je jednak to, že prezentuje to nejkvalitnější z kulturní historie německé Olomouce. Je třeba doplnit, že čtenáři nevnučujeme kvalitativní hodnocení textů. Kdo má zájem o kulturní život, kulturní dějiny Olomouce, vedle literárních i hudební a divadelní, může si díky knize vytvořit celkový obrázek o tom, jak v Olomouci mohlo soužití dvou etnik vypadat.

Přínosné je jistě i to, že tato kniha jako první mapuje německý literární život v Olomouci.

LM: Jde o unikum. Kniha obsahuje celou řadu historických a literárněvědných informací, které nejsou jinak přístupné. Mapuje německou Olomouc např. v souvislosti s Vídní. Jako příklad můžeme uvést osobnosti jako je Paul Engelmann, Franz Spunda, Ferdinand von Saar.

VO: Při obvyklém pohledu na kulturní dějiny českých zemí se tato německojazyčná složka většinou opomíjí, a když už jsou zmiňováni někteří velmi známí umělci, pak zpravidla nejsou vztaženi k místům svého narození, dětství či dospívání.

Dostali jste se během přípravy Literárních procházek k něčemu nepředpokládanému, co by stálo zato zmínit?

LM: Například jsme objevili olomouckou pobočku spolku umělců-humoristů Schlaraffia, kteří různým způsobem pečovali o umění a vtip; dokonce jsme si dopisovali kvůli obrazovému materiálu s členy dosud existující německé odnože. Komunikovali jsme s tak významnou osobností, jakou je Peter Härtling, který byl po roce 1989 v Olomouci, a to dokonce dvakrát. Štěstím pro nás je, že Härtling strávil dětství v Olomouci, je s městem velmi spjatý. Jde o nejvýznačnějšího autora, který je v knize zastoupen. Härtling rámuje spoustu kapitol, vzpomíná na Olomouc jako na poslední chvíle

Mezi méně známé německy hovořící umělce patří olomoucký rodák, malíř a antroposof Rudolf Michalík (1901–1993). Foto: archiv Davida Vody

opravdového dětského štěstí. Popisné pasáže jeho knih působí velmi intenzivně, je to prvotřídní německy píšící autor. Napsal několik románů, které se odehrávají v Olomouci.

Co vám jako autorům práce na knize přinesla? Na co jste hrdí?

LM: Jsem pyšný na to, že jsme to vůbec zvládli udělat (*smích – pozn. aut. rozhovoru*) a že se spolu stále bavíme.

VO: Já jsem pyšná na grafickou stránku. Nedovedla jsem si představit, že je možné vkusně skloubit tolik typů textu, obrázků. Nedovedla jsem si také představit, jak moc práce nás bude čekat ještě od chvíle, kdy jsme odevzdali rukopis. Trvalo to poté ještě tři čtvrtě roku. Spoustu záležitostí, i ty, které obvykle filolog neřeší, jsme museli řešit sami, a troufám si říct, že jsme obstáli.

Rozhovor připravil Lukáš Neumann

Ctižádostí, vůlí a pílí proti chudobě a malosti

K výročí narození W. F. C. Messenhausera

Michaela Kokojanová

Od pátku 4. ledna 2013 můžeme s určitostí tvrdit: Uplynuly dvě stovky let od okamžiku, kdy Prostějovanka Josefa, rozená Griesleitner (jinde Griesheiner), nádenice, darovala svému manželovi Simonovi Janu Messenhauserovi, tamborovi 10. střelecké kompanie c. k. pěšího pluku císaře Františka č. 1 posádkou v Prostějově, synáčka Wenzla.

Proč ty okolky úvodem? Protože, jak pečlivě zdokumentoval s originály pramenů zatím zřejmě nejlépe obeznámený životopisec hrdiny vídeňské revoluce 1848, Rakušan Maximilian Ehn (Wenzel Cäsar Messenhauser: Nationalgarde-Oberkommandant von Wien 1848. Wien 1948.), narodilo se podle dochovaných záznamů zmíněné dítě minimálně třikrát, a to v rozmezí dvou let a na dvou místech: Nejstarší údaj přidávající k dennímu datu 4. ledna rok 1811 a město Prostějov našel Ehn ve vojenských Grundbuchregister vedených pro pěší pluky č. 1 a 15. Totéž shledal ve výkazech o zachovalosti pěšího pluku č. 4. Ale pozor, výkazy o zachovalosti pěšího pluku č. 15 už zrození posunují časově do r. 1813, místně do Lince. A aby toho nebylo málo – vídeňská Státní knihovna ochraňuje opis rodného listu, vydaný na žádost prostějovského magistrátu v roce 1849, jenž – prý podle Regimentsprotokoll ze 13. 8. 1817 – volí zlatou střední, rok 1812.

Prekérní situaci by měl jednoznačně rozetnout duplikát původní vojenské matriky. Vyhotovil ho, stejně jako ztracený originál, kaplan regimentu Jakob Knopp. Čtvrtým lednem 1811 datuje nejen narození, ale také křest dítěte. Přidává i jméno kmotra, prostějovského měšťana Wenzla Ehrlicha. Zdálo by se, že jsme konečně dospěli k jedinému správnému datu. Ostatní odsuneme jako zřejmé písařské omyly a s klidným svědomím na ně zapomeneme...

Ale ouha: Messenhauser sám se před exekucí definitivně přihlásil k datu narození 4. 1. 1813. Považoval takové

W. F. C. Messenhauser (*4. 1. 1811-1812-1813 Prostějov, †16. 11. 1848 Vídeň)

voják rakouské armády; básník, německy píšící dramatik a literát; revolucionář; prozatímní velitel vídeňské národní gardy z podzimu 1848, obdržel „dik města Vídně jménem přítomnosti i budoucnosti“, za stanného práva po porážce revoluce odsouzen vojenským soudem k popravě zastřelením, na vlastní žádost mu byla přiznána čest exekuci velet

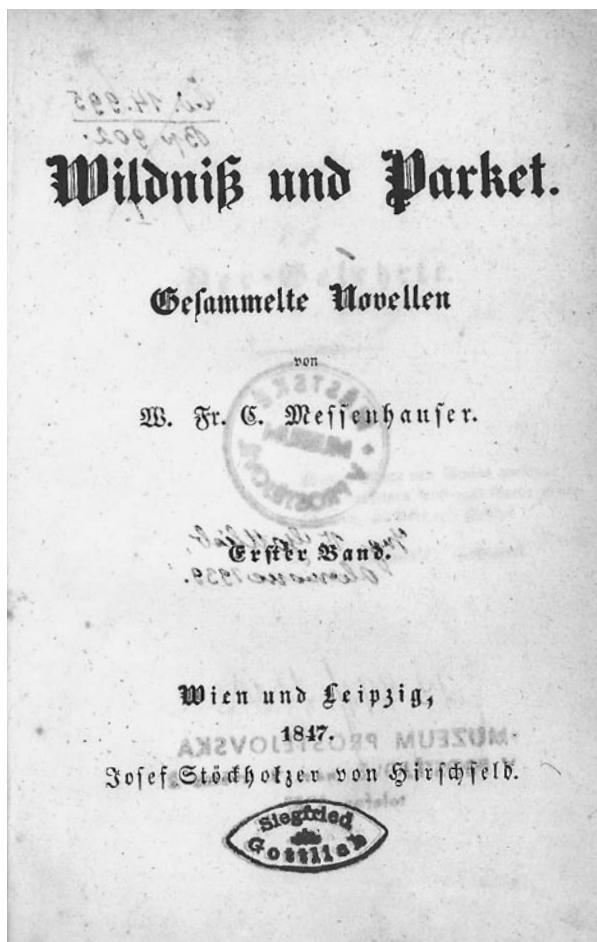
datum – nebo z něj plynoucí věk – za příhodnější pro hrdinskou smrt? Jde jen o rozmar podivína? Nebo o nějaký symbolický či snad dokonce kódovaný vzkaz?

Není to ostatně jediná nesrovnalost a podivnost s jubilantovou osobou spojená. Kořeny nápadné celoživotní neurovnanosti, jež pramálo reagovala na odhodlané, hořečné a vyčerpávající pokusy svého protagonisty o změnu, a nezadržitelně směřovala k nešťastnému rozuzlení, tkví podle všech dosavadních poznatků jednoznačně ve spojení Messenhauser – Prostějov.

V rodném městě prožil Wenzel polovinu života, a přece je nedokázal přijmout jako domov. Absenci uklidňujícího pocitu příslušnosti k určitému místu klasifikují moderní psychologové jako zásadní osobní katastrofu jednotlivce. Pokusme se tedy zrekapitulovat, čím se Prostějov „provinil“ na jednom nadějném mladém muži pronikavých černých očí, jež by prý svými záblesky zapalovat mohly, krásných bohatých modročerných vlasů, nápadně bělostných zdravých zubů (právě tento estetický detail utkvěl snad všem pamětníkům), vyšší postavy, vojenského držení těla, a přitom vystupování – zvláště v posledních letech života – kultivovaného, spíše asketického než vojácky vyzývavého...

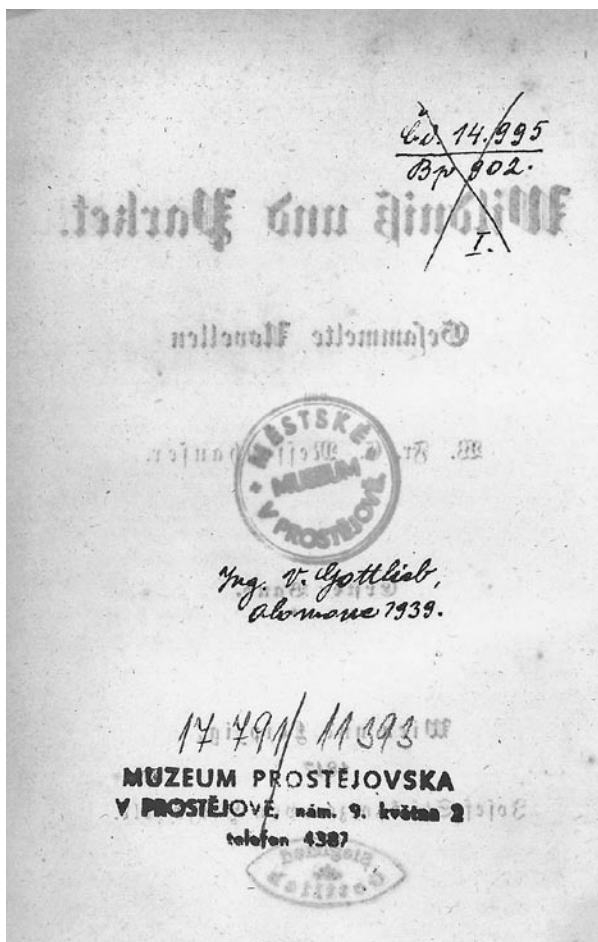
Základní handicap rodiny, z níž Messenhauser vzešel, představovala beznadějná chudoba, jejíž dopady možná prohlubovala i malost. Neutěšený stav se prohloubil v roce 1815, kdy žitel podlehl zákeřné chorobě a matka se dvěma malinkými dětmi se ocitla bez prostředků. Čtyři roky nato poskytl „erár“ svému „Tornisterkind“ plné zabezpečení a základ pro nižší vojenskou kariéru ve vojenském chlapeckém výchovném ústavu v jeho rodišti (stalo se tak v šesti, nebo až v osmi letech dítěte?). Samozřejmě včetně příslušného odloučení od blízkých, drilu, neosobnosti, přísné dávkované míry a kvality poznání, citového chladu a možná i prezírání a despektu.

Talentovaného, vnímavého a ambiciózního mladíka nemohly nabízené možnosti uspokojit a poprvé se vzeprél osudu. Vzdor mohl opřít o své vlastnosti a schopnosti: mimořádnou paměť, železnou vůli, vytrvalost, touhu

V prvním svazku novel Wildniß und Parket publikoval Messenhauser novelu s autobiografickými rysy nazvanou Der Gelehrte.

poznávat, ctižádostivost. Není pak divu, že Prostějov na začátku třicátých let opouštěl schopný voják (to brzy potvrdila skutečně až překvapivá kariéra), ale i horlivý a neúnavný autodidakt se slušnou jazykovou výbavou, nabitý ohromným kvantem poznatků z knih, jež doslova hlta, se slabostí pro historii, najmě pro starý Řím. Už tehdy

Titulní list novely *Der Gelehrte*, kde Cäsar Erin a Cäsar Messenhauser jedno jsou.

ho ovládla závislost na produkování psaného slova. Možnost začlenit se do vídeňských literárních kruhů ho pak přímo okouzila. Přítel J. F. Nitschner vzpomíná, že okolí se v této životní etapě jevil jako „poloviční učenec“, člověk uzavřený, podivínský, ne právě společenský, věčně zakaboněný, svérázný, přepjatý, excentrický.

Miloval kočky. Obdařoval je jmény svých oblíbených

antických hrdinů. Tím nejuctivanejším – Cäsar – vylepšil jméno své. Občas pak původní křestní jméno z podpisu vynechával.

Později podpis naopak rozšiřoval ještě zkratkou Fr., případně jen F., umístovanou mezi jméno křestní a umělecké. Bývá interpretována jako zkrácení jména Franz. Mnohem pravděpodobněji působí ale jiná varianta. Přijetí již zmíněného uměleckého Cäsara snad ani nelze chápat jinak, než jako výraz obdivu k antickému idolu. Nehledat tedy vysvětlení záhadné zkratky opět mezi obdivovanými světovládcí? Messenhauser přece patřil k oddaným stoupencům myšlenky sjednocení Německa. Vždyť i rodné město byl ochoten vzít na milost, pokud by ho delegovalo do Frankfurtského parlamentu! Není z tohoto pohledu pravděpodobnější, že se zkratkou přihlásil ke slavným pruským Friedrichům?

Pokud ještě bral ohled na vojenskou kariéru, používal pseudonym Wenceslaus March. Zvláště tam, kde nepokrytě vyjadřoval své společenské, národnostní a sociální citění, jež se notně začínalo vzdalovat od postojů přijatelných pro tehdejší mocné.

Mnohem niternější vztah měl ale k pseudonymu Erin (poangličtěná verze keltského názvu Irska). Na odiv ho vystavil přidáním svého uměleckého Cäsara a zapůjčením obou jmen hrdinovi první novely ze sbírky *Wildniß und Parquet I.* nazvané *Der Gelehrte* (Učenec). Důvtipný trpělivý čtenář nemohl být na pochybách, či nitro Cäsar Erin odkrývá.

Počátky často, a připusťme zčásti právem, kritizované psavosti, tkví rovněž v neutěšenosti prostějovské etapy. Messenhauser toužil po zájmu svého okolí, snažil se přimět společnost, aby si povšimla jeho schopností. Prvními literárními pokusy úročil mimořádně široký okruh svých čtenářských zájmů, začal mj. sepisovat encyklopedii z oboru historie. Za svého prvního vídeňského pobytu pilně shromažďoval in situ materiál k románu, jenž měl v úplnosti postihnout noční život Vídně. Ochotně a dobře plnil zadání vzešlá z vojenských kruhů. Na kontě má i spisky vyslovené odborné, související s jeho funkcemi v armádě, později i v národních gardách. Většina beletristických děl zrcadlí

sociální citění kořenicí v mizerii jeho dětství a mládí, posílené rozčarováním z polských poměrů, jež poznal hlavně za služby v Haliči. Dokázal současníkům srozumitelně osvětlovat nové myšlenkové proudy, napomáhal při orientaci ve zmatcích revolučního věření. Stejně pojímal i své vyhlášky a proklamace z osudových dní podzimu 1848.

Intimní city vyjadřoval od raného mládí poezii. Nejstarší verše patřily jeho první lásce Agátě, již mu dal a až příliš brzo vzal nenáviděný Prostějov. Bohužel se ztratily. Víme jen, že autor pro ně zvolil francouzštinu a že ještě po desetiletích budily překvapený obdiv. Vlastní verše předčítával v dámské společnosti rád i později. Ale recitoval pryč též své Vídni, když pozoroval ze svatoštěpánské věže hrozivě se blížící vojska a sbíral síly k odvaze uchránit město před vandalismem lůzy i před mstivým a nemilosrdným knížetem Windischgrätzem.

Zdá se, že pan Messenhauser se nakonec k pocitu domova přece jen propracoval. Nespojil ho s lichtenštejnským Prostějovem, ale s císařskou, později revoluční Vídní. Dokázal pak ukončit své životní drama uvážlivě, s nadhledem a s maximální možnou noblesou. Nepřipustil, aby za jeho činy trpěli jiní, poděkoval se za možnost uniknout, a sám se přihlásil vítězi i když musel tušit, že s velkorysostí sotva může počítat. Své poslední dny věnoval uspořádání svého literárního díla, jemuž přidělil role smyslu svého bytí a svého odkazu. Přátelé, neúspěšní v boji o jeho život, alespoň uctili hrdinovu památku vydáním spisů z pozůstalosti... Naplnili tak bezesbytku poslední vůli Wenzela Friedricha Cäsara Messenhausera.

Douška: Nepodlehne samozřejmě iluzi, že světlá památka hrdiny dodnes prosvěcuje každodennost Vídeňanů (kdysi v tomto smyslu zadoufal autor Biographie berühmter Prossnitzer: Wenzel Messenhauser. Deutsche Stimmen aus Mähren, roč. 34, č. 3, 11. 1. 1919, s. 1: „... wie ein heller Stern entgegenleuchten...“). Ale: K projevům přijetí, přátelství, pochopení, ocenění a vděku za jeho života přidala Vídeň pietu a naplnění čestných závazků bezprostředně po exekuci. Od 17. prosince 1872 pak přibyla

v plánu města ve 3. vídeňském okrese, čtvrti Erdberg Messenhauser-gasse. Informační cedule, osvětlující název uličky, na první místo klade, snad symbolicky, Messenhauserovo oblíbené umělecké jméno Cäsar, respektuje jím zvolený rodný rok. Stručný text prohlašuje pana Wenzla „freundlich“ velitelem národní gardy a nezatěžuje zvidavého čtenáře úvahami, proč byl pouze velitelem „prozatímním“. V roce 1923 slavnostně odhalili v centru parku, zřízeného v místech bývalého hřbitova ve Währingu, kde odpočívaly oběti roku 1848, pomník popraveným vůdčím revolučních událostí, na němž se skví i jméno Wenzel Messenhauser.

Spisek Wie muss eine Nationalgarde exerciert werden?
Víděň 1848.

Oběti stanného práva pohřbili na hřbitově v okrese Währing. Na jeho místě se dnes rozkládá park. Klidné místo s květinovými záhony, vzrostlými stromy, sportovišti, dětskými hřišti, koupalištěm. V samém středu, v anglicky upraveném záhoně, ve stínu letitých stromů, ční mohutná masa neopracovaného kamene označená jednoduchou pravoúhloú šedou mramorovou deskou s černou číslicí 1848 uprostřed a čtyřmi jmény v rozích. Památník založili při vzpomínkových akcích v roce 1923, slavnostně odhalili 9. listopadu.

Ve Vídni lze studovat značné množství písemných dokumentů, jejichž součástí díky svému postavení a činům náš hrdina byl. A také písemnosti, které on sám v míře hojně produkoval – ať už jako spisovatel, či jako vojenský a politický činitel. Úřední akta schraňují vídeňské archivy a zčásti také Národní knihovna, kde najdeme též některá tištěná díla pana Cäsara. Osobní rukopisnou i tištěnou pozůstalost spravuje Vídeňská městská knihovna.

Messenhauseriana rovněž střeží Muzeum města Vídne. Hrdinství velitele Národní gardy připomínala minulá expozice v hlavní budově na Karlsplatz, nepomíjí je ani expozice současná. Ve velké vitrině věnované revoluci

roku 1848 v Muzeu armády (umístěno v centrálním objektu známého Arsenalu) znázorňuje litografie z roku 1850 fatální okamžik, kdy hradebním příkopem pod Neutorbastei zněl ráno 16. listopadu 1848 Messenhauserův rozkaz pronesený pevným, klidným, rozhodným hlasem velitele: „Zielt gut meine Freunde, hier ist das Herz und das Herz müsst ihr treffen – An! Feuer!“

V Prostějově ovládly vzpomínky na slavného rodáka, eufemisticky řečeno, rozpaky. Neprůznivé klima odpovídá specifickému charakteru vztahů tohoto „zůstavitele“ a „jeho dědiců“. A lze dodat, že památku soustavně dál poškozují též měnící se pohled na dějiny – ne náhodou „svou“ ulici v Prostějově získal jen na krátký čas (1940 – 1945), kdy mu ji postoupil jeho mladší vrstevník K. H. Borovský, a to z vůle německých okupantů.

Kdy do města dospěla zvěst o Messenhauserově opravě, nevíme. Určitě pak ale mnohým vytanula vzpomínka na volební kampaň do Frankfurtského parlamentu, již Prostějov jednoznačně odmítl, protože myšlenka vzniku velkého Německa byla nepřijatelná i pro místní Němce. Přesto až do počátku 20. století opakovaně zaznamenáváme soukromé iniciativy, jež usilovaly o zviditelnění památky slavného rodáka. Ve kterém bodě dlouhé cesty mezi Olomouckem a Vídní se zadrhl výtěžek sbírky shromažďované neoficiálním výborem pro zřízení kříže na hrob hrdinův, se už asi nikdy nedovíme. Úmysl místních sociálně demokratických dělníků (1898) označit místo, kde stávala Wenzlova kolébka pamětní deskou, zhatila skutečnost, že rodný domek se nepodařilo identifikovat.

V roce 1928 vyšla v muzejní ročence pod pseudonymem Waldemar Ethen studie gymnaziálního profesora Štěpána Kožušníčka, shrnující dosavadní poznatky. O deset let později obohatil muzejní sbírky dar rodilého Prostějovana, architekta Siegfrieda Gottlieba z Olomouce: několik litografií a drobných tisků vztahujících se k osobnosti W. Messenhausera a „šťastná“ (!?) třináctka jeho beletristických děl. Ani v této souvislosti nemáme zprávy, že by se někdo pokusil kontaktovat členy Messenhauserovy rodiny, ač prý byli známi, nikdo nezískal předměty „dotýkané“.

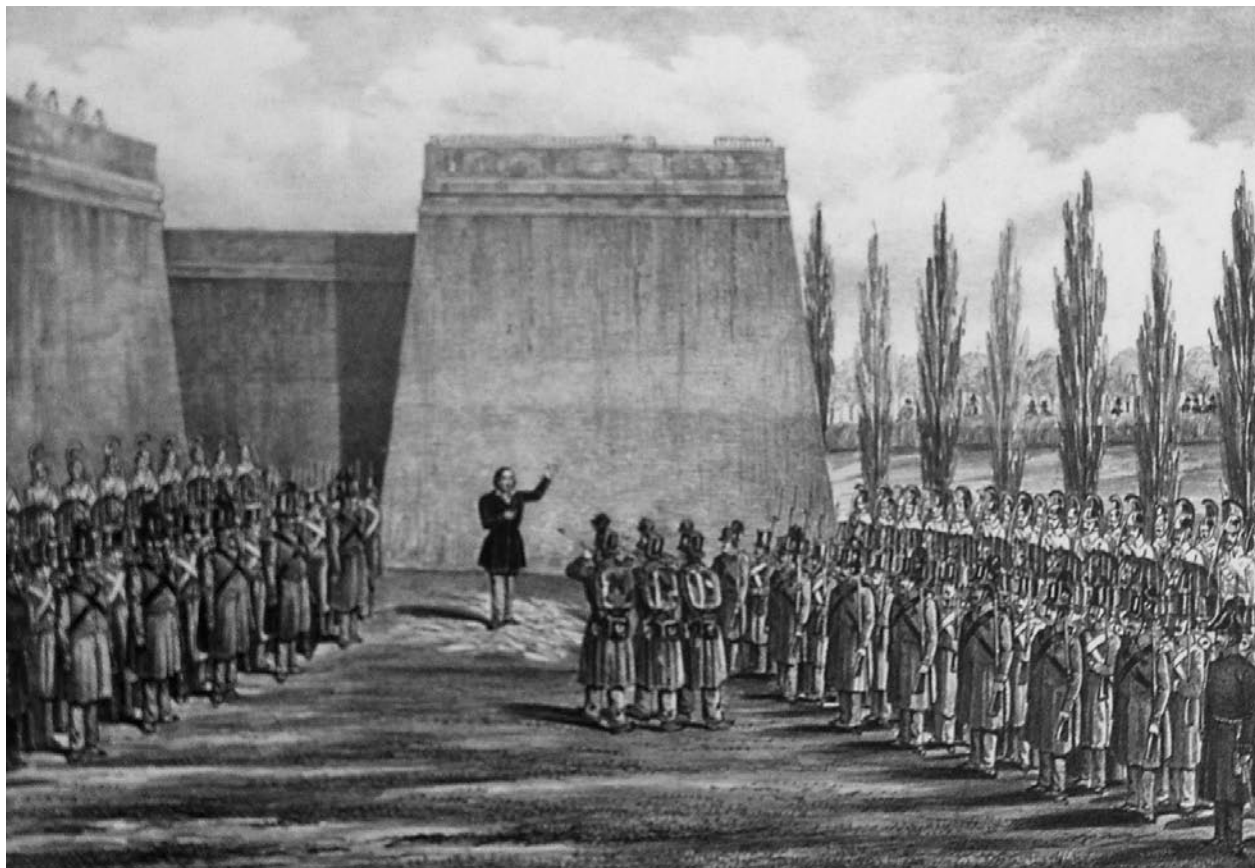
Po druhé světové válce se zájem vyčerpal několika krátkými výročními připomínkami. Zmiňovaná biografie Rakušana M. Ehnla do Prostějova snad vůbec nepronikla. Veřejnost formovaná hektikou, konzumem a zahlcovaná informačním boomem posledních let sotva vnímá jako prestižní skutečnost, že jméno rodáka se opakovaně objevuje mezi německy píšícími autory našich zemí (viz např. články polské badatelky Marie Klačské z přelomu tisíciletí, naposledy encyklopedický počín Berlínské Akademie věd z loňského roku).

A žhavá současnost? Aktuálně propadl W. Messenhauser opět: tentokrát sítím výběru k tématu „Osobnosti Prostějovska“. Pro výstavu (2011), stolní kalendář 2012, reprezentativní publikaci (Prostějov 2012)...

Michaela Kokojanová (1953) absolvovala obory historie – výchova a vzdělávání dospělých – teorie kultury na FF UP Olomouc. V současné době je zaměstnána v Muzeu Prostějovska v Prostějově jako historik starších dějin.

mkokojanova@muzeumpv.cz

Litografie z roku 1850 ve velké vitrině věnované revoluci roku 1848 v Muzeu armády ve Vídni (umístěno v centrálním objektu známého Arsenalu): Oprávněnost svého přesvědčení zvládal Messenhauser do posledního dechu potvrzovat klidným a vyrovnaným chováním a symbolicky završit posledním přáním: velet vlastní popravě.

Knihy z Olomouckého kraje

Hana Bartková:

Wikov HONORATUS: Na počest Lambertu Wichterlovi a Ing. Dr. Františku Kovářikovi. O.S. Industria Wichterlensis, 2011.

Dbát na tradici a pečovat o ni je v dnešní době víc než potřebné. Pociťují to zejména města průmyslová, v nichž průmyslu zůstalo poskrovnu. To si uvědomila v Prostějově Hana Bartková, když pro O. S. Industria Wichterlensis koncipovala a sepsala dvacetistránkové dokumentárně velmi pečlivě pojednané dílko ve formátu A4 s názvem Wikov HONORATUS. Stručně jej lze charakterizovat jako ediční hold zakladatelům a pokračovatelům průmyslového závodu, jenž patřil k podnikatelským skvostům, jež se dokázaly vyrovnat se zahraniční konkurencí.

Ediční hold má parametry pravdu sdělujícího dokumentu, jehož kvalita je výsledkem obsáhlého studia pramenů a dokladů včetně dochovaných rukopisů. Autorskou solidnost dokládá střídmy až racionální přístup, oproštěný v medailonech o Františku Wichterlovi (1840–1891), Lambertu Wichterlovi (1867–1951), Karlu Wichterlovi (1870–1961), Františku Kovářikovi (1865–1942) a Josefu Kovářikovi (1868–1940) od jakékoli nepatřičné euforie. Nepřehlédnutelnou předností autorky, která se promítá do kvality vydaného dokumentu, je její kulturní orientace. Ta jí umožnila i zasvěcený pohled na zásluhy, které si oba rody získaly iniciováním architektonických počínů a projektů, ale i výraznou podporou výtvarného umění.

Prostějov se neproslavil jen výrobou hospodářských strojů, ale také dalšími průmyslníky. Proč byli vybráni Wichterle a Kovářík?

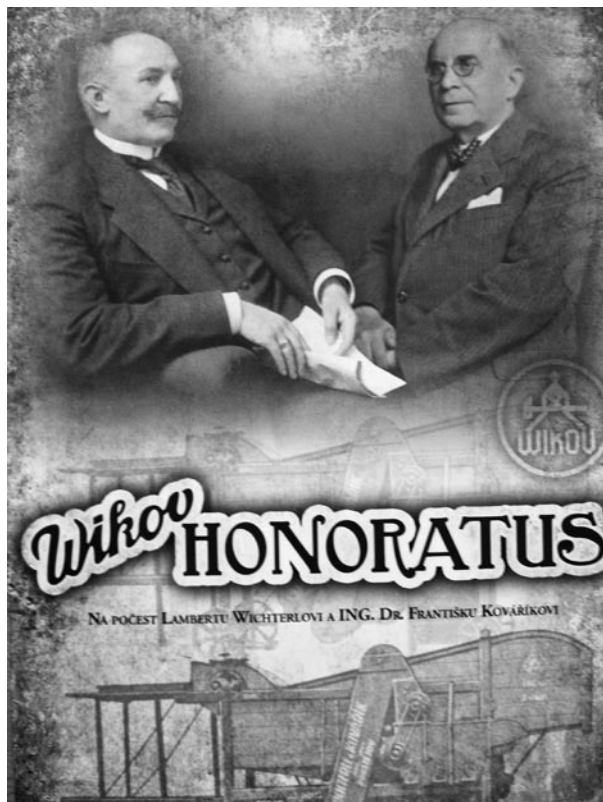
Protože naše občanské sdružení Industria Wichterlensis, založené v roce 2007 v Prostějově, si dalo za cíl dokumentovat a přibližovat veřejnosti historii továrny na hospodářské stroje Wichterle & Kovářík. V uplynulých letech jsme uspořádali tři společensko-kulturní akce: výstavu v Muzeu Prostějovska – Industria Wichterlensis 1878 – 2008: 130 let tradice výroby zemědělských strojů v Prostějově, setkání majitelů automobilů Wikov – Memoria Auto Wikov a 2. setkání – Wikov Honoratus. Toto setkání bylo pojato jako vzpomínkové na počest zakladatelů firmy – Lambertu Wichterleho a Dr. Ing. Františka Kováříka u příležitosti výročí úmrtí. K uvedené akci jsme vydali pamětní publikaci Wikov HONORATUS.

Čím si vysvětlujete, že sláva jejich podniku je větší, než co z podniku do dneška zbylo? A je tomu skutečně tak?

Národní podnik Agrostroj v mnohém navázal na tradici bývalé Wikovky. Fungoval však v podmínkách plánovitě socialistické ekonomiky, existence Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP) a dodával svoje výrobky do zemědělských velkopodniků – jednotných zemědělských družstev (JZD). Politické a hospodářské změny po roce 1989, které s sebou přinesly nové technologie, ztrátu odbytišť v socialistických zemích i zahraniční konkurenci, Agrostroj neustál. Podnik potřeboval velkou a rychlou restrukturalizaci. Bohužel se nenašla osobnost, která by toto provedla, takže se firma nakonec dostala v roce 1998 do likvidace. Dokladem technické kvality, spolehlivosti a elegance byly osobní automobily značky WIKOV. Můžeme je obdivovat v muzeu Veteran Arena v Olomouci a na různých veteránských akcích. WIKOV 70 podle návrhu Václava Zapadlíka se dokonce loni „dostal“ i na naši známku jako součást známkového sešitku Světová auta.

Vydaná publikace respektuje hospodářskou závažnost Wikovky. Naznačeny jsou ale i aktivity zakladatelů a jejich rodin ve společenském, kulturním a uměleckém životě města. Nemyslíte, že by mohl vyjít **smysluplný dodatek k vydané publikaci?**

Určitě ano. Měl by však být zaměřen na historii firmy a výrobků. Spousta materiálů je uložena v Moravském zemském archivu v Brně. To však by byl námět na odbornou práci, která by vyžadovala rozsáhlé studium. Také letošní 100. výročí narození chemika světového významu a vynálezce kontaktních čoček, akademika Otto Wichterleho jistě nabídne řadu příležitostí pro různé ediční, odborné a výstavní aktivity.

Jako regionální publicistka jste získala nejen Cenu města Prostějova, ale i respekt kulturní veřejnosti. Jakým titulem obohatíte v nejbližší době vlastivědu Prostějovska?

V červnu 2012 vyšla drobná publikace Vranovice-Kelčice – historie a současnost, na níž jsem se podílela. Nyní pracuji na rozšířené historii Vranovic pro sjezd rodáků v roce 2014 a na drobné publikaci 125 let Sboru dobrovolných hasičů v Určicích. Před dokončením je monografie o Hrubčicích.

Rozhovor s Hanou Bartkovou (stejně jako níže v případě druhé prezentované publikace) připravil Bohumír Kolář.

Poznámka redakce KROKu:

Nebylo by vhodné opomenout příspěvek Michaely Kvapilové Novákové z Muzea Prostějovska v Prostějově, která se jednak přičinila o odborné ohodnocení architektonického odkazu firmy Wikov, vily Wichterlových i obou vil, které vlastnili bratři Kováříkové (viz publikace *Slavné stavby Prostějova*), ale kromě toho také připravila výstavu a vydala knihu *Automobilka Wikov – síla – jistota – krása*, která pro velký zájem čtenářů byla už jednou dotiskována, podruhé doplněna a vydána v druhém vydání a v současnosti se připravuje další, rozšířené, vydání ve větším formátu.

Hana Bartková (ed.):

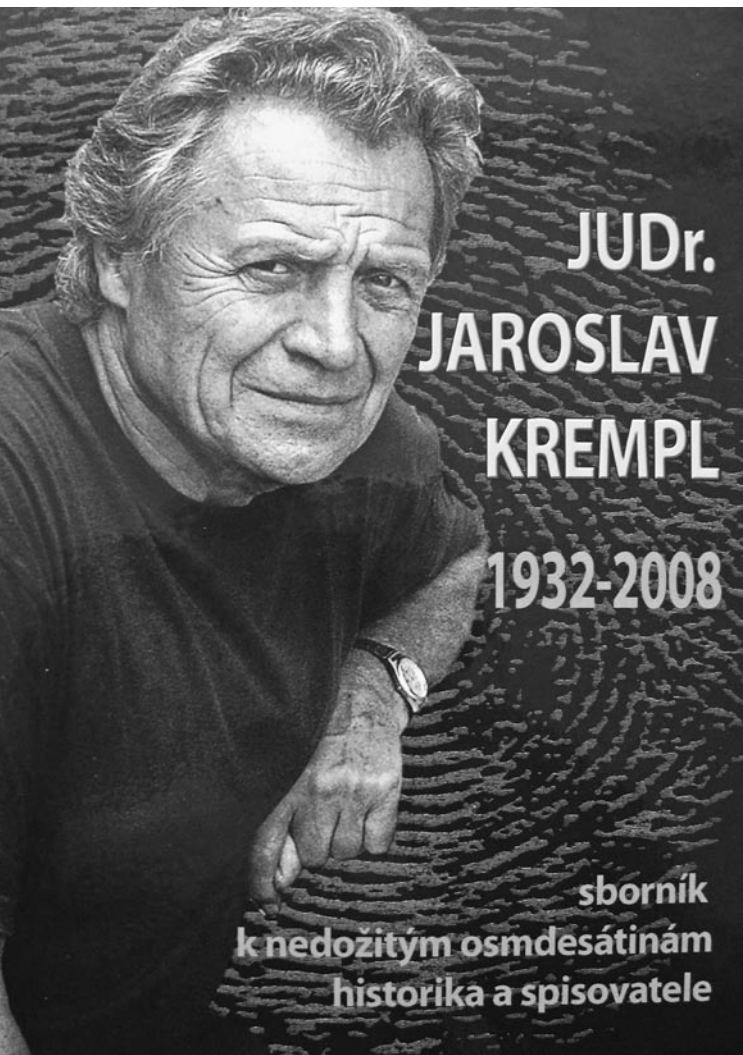
JUDr. Jaroslav Kreml 1932-2008:

sborník k nedožitým osmdesátinám historika a spisovatele.

Tovačov: Klub přátel JUDr. Jaroslava Krempla při o.p.s. Tovačovský zámek, 2012.

Sborník k nedožitým osmdesátinám JUDr. Jaroslava Krempla vyšel v roce 2012, tedy právě včas, aby naplnil své poslání a upozornil na osobnost hodnou projektu, v němž by byly uchovány vzpomínky současníků a připomenuty zásluhy jubilanta, který čas svého života nepromarnil a pracoval ve svém kraji na národě roli dědičné.

Nebyl slavný, ale byl známý svou ochotou a schopností upozornit na vše, co dotvářelo Hanou jako kraj bodrých, přejících a příčinlivých lidí. Nepatřil mezi objevitele, skromnost mu dovolila, aby ochotně pokračoval v díle předchůdců, jimiž byli Otakar Bystřina a Bohumír Štéger.

Dokázal citlivě spolupracovat se všemi, jimž střední Haná byla blízká. Patřili k nim František Vsetička, Hana Bartková, Gustav Vožda, ale i další, prakticky všech 30 autorů, kteří spolupracovali na právě vydaném sborníku. Jmenujme alespoň některé: Josef Cepek, Marcella Dostálová, Olga Floriánová, Antonín Indrák, Nataša Jursová, Miroslav Konečný, Hana Kremplová, Jan Kux, Jiří Urbanec...

Těžiště jubilejní publikace spočívá ve vzpomínkách, ve výpovědích, nejednou citově podbarvených a přátelstvím překypujících. Z dosud nejmenovaných k nim přispěli Jan Sulovský, Jiří Jemelka, Karel Šálek, Zdeněk Klobouk, Miroslav Klobouk, Jaromír Otáhal...

Cenné jsou ale především prozaické texty Jaroslava Krempla, publikované v třídílné Bystřinově Hanácké legendě po sto letech. I jejich názvy Radik, František, Saunáři, Trojlístek, Okupace, Hrubá Voda a Usmíření naznačují, že jde o sondy do hanáckého života s velmi věrohodnými příběhy. Více než padesát stran originálního textu je možno vnímat s respektem. Neexistuje obsáhlejší soubor (tento čítá 319 stran), který by byl z Kremplova díla někde dokladován.

Dílo vyšlo zásluhou Klubu přátel JUDr. Jaroslava Krempla při o. p. s. Tovačovský zámek.

Kdy Vás napadlo sestavit o dr. Kremplovi tak rozsáhlý sborník? Jde ve Vašem případě o tvůrčí kuriozitu, nebo téma spíše navazuje na oblast vám nejbližší?

Bylo to na jaře roku 2011. Uvedený námět jsem navrhla na naší schůzce Klubu přátel JUDr. Jaroslava Krempla při o. p. s. Tovačovský zámek. Poznala jsem vlastivědné a ediční aktivity dr. Krempla a úzce jsem s ním spolupracovala, proto jsem chtěla důstojným způsobem připomenout jeho nedožitě osmdesátiny. Jsem ráda, že se tuto publikaci podařilo vydat. Byla pokřtěna na vzpomínkovém aktu konaném v obřadní síni tovačovského zámku 7. října 2012.

Pokuste se o stručnou charakteristiku jeho osobnosti, zejména s ohledem na jeho význam pro Hanou...

Dr. Jaroslav Kreml byl nesmírně košatou osobností.

Jeden z mých kolegů jej nazval jakýmsi hanáckým světloňosem, který vnašel do hlav svých spoluobčanů osvětu, historii, poučení, nadhled i určitou životní filozofii. Svým nadšením pro věc dovedl získat řadu autorů – přispěvatelů do jím vydávaných publikací. Hanáckou vlastivědou doslova žil, věnoval jí svůj čas, finanční prostředky a získal pro ni i svoje rodinné příslušníky. Zkrátka obětavý, skromný, pracovitý a přátelský člověk, který dovedl vnímat potřeby druhých a uměl také pomoci, například právní radou i laskavým slovem.

O Kremplovi je známo, že nejen houževnatě pracoval, ale i mnohé inicioval. Vzpomenete si, v čem se to konkrétně projevilo?

V roce 2006 připravil k výročí spisovatele, advokáta a věrovanického rodáka Otakara Bystriny rozsáhlý projekt nazvaný Otakar Bystrina a současná doba. Jeho součástí bylo česko-slovenské kolokvium konané 27. 4. 2006 v Muzeu Komenského v Přerově, vydání stejnojmenného sborníku příspěvků a 4. vydání Bystrinovy Hanácké legendy. Jejím editorem byl František Všeticka. Ke 100. výročí úmrtí tovačovské učitelky a sběratelky tanců a krojů Františky Xavery Běháčkové editoval sborník Tovačovské zámecké nokturno, do něhož svými studiemi, povídkami i vzpomínkami přispělo 34 autorů. Na rok 2008 připravoval další projekt – sborník a konferenci ke 100. výročí narození jeho přítele, znalce dějin Tovačovska a Kojetínska a předsedy Vlastivědného kroužku Otakara Bystriny ve Věrovanech Bohumíra Štégera. Vážná nemoc už mu bohužel znemožnila tyto plány realizovat. Knihu připravili jeho kolegové z Regionu Věrovany.

Existuje v Prostějově instituce, která se soustavně zabývá sběrem a uchováním všeho, co může prohloubit dnešní poznatky o Hané a jejich specifikách?

Určitě se jedná o dvě paměťové, dokumentační instituce – Muzeum Prostějovska v Prostějově, které spravuje také rozsáhlé etnografické sbírky a i literární památky. Dále Státní okresní archiv v Prostějově, ve kterém je např.

uložen osobní fond zdejšího spisovatele, lékaře, hanáckého básníka a politického činitele Ondřeje Příkryla.

**Tomáš Cydlík, Miroslav Macík, Romana Němcová, Dagmar Roháčková, Oldřich Václavík:
Osobnosti Prostějovska.
Klub historický a státovédný v Prostějově, 2012.**

Prostějov, zvaný neformálně hanácký Jeruzalém, má v sobě zakódované prizma kulturnosti. Už dlouho a sluší mu, neboť je mu vlastní. I nahodilý návštěvník města je zaujat samozřejmostí, s níž město své hodnoty prezentuje. Rozhodně nejde jen o uchované chrámy Povýšení sv. Kříže, klášterní kostel milosrdných bratří či kostel sv. Cyrila a Metoděje, ale především o stavby civilní, občanské a správní, mezi nimiž si zaslouží velkou dávku pozornosti prostějovský zámek, budova muzea a především prostějovská radnice, Národní dům, moderní vily průmyslníků... Právě při onom pomyslném přelétnutí města si čtenář výborně pojednané publikace Osobnosti Prostějovska uvědomí, že to krásné moravské město bylo neméně kvalitně zabydleno, že to bylo město velkých osobností, mimořádně pracovitých lidí a neproklamované solidnosti.

O těch nejvýznamnějších, kteří se v Prostějově narodili anebo zde působili, pojednává kniha (převážně) archivářů Tomáše Cydlíka, Miroslava Macíka, Romany Němcové, Dagmar Roháčkové a Oldřicha Václavíka. Abecední řazení napovídá, že jde o publikaci nejbližší encyklopedii; obvyklá standardní podoba takového zpracování je překročena obsahovou zasvěceností, přípustnou mírou patriotismu a citlivým obrazovým (ilustračním) doplněním. Je zřejmé, že si autoři uvědomili, že svým dílem přispívají do edičního projektu, který může – nebo by dokonce měl – zbavit čtenáře lhostejnosti k vlastnímu městu.

Prostějov byl a je město hanácké, tedy české. Přislovecný doplněk „hanácký Jeruzalém“ ale prozrazuje jeho staletou provázanost s Židy a tím i s němčinou, a to nejen v městské správě, ale všeobecně. Tak si lze vysvětlit

i různorodost, která by mohla být pro nezasvěceného překvapením. Spektrum zařazených osobností je mimořádné – v časové přímce jde o několik století (Matěj Rejsek z Prostějova – Blahoslav Adamík), ale týká se to i vědeckého zaměření (Edmund Husserl – Otto Wichterle), literární tvorby (Jiří Wolker – Max Zweig), sféry zásluh (Josef Duda – Rudolf Plajner), duchovní sféry (Jakub Kresa – Karel Dostál–Lutinov). Společné všem je zaujetí a výjimečnost v uplatnění – nejedna osobnost se proslavila jako fenomenální doslova globálně.

Těžiště zařazených osobností spočívá v době poměrně nedávné (XX. století), což proměňuje celý ediční projekt v dílo inspirativní k vědeckému vzpomínání... Sám jsem si svou paměť oživil více či méně zavátými kontakty s Blahoslavem Adamíkem, Rostislavem Czmerem, Zeno Dostálem, Josefem Glivickým, Dušanem Janouškem, Vojtěchem Janouškem, Rudolfem Plajnerem nebo připomenutím četby mnohého, co napsala Vojtěška Baldessari Plumlovská, František Kopečný, Ondřej Příkrýl, Václav Svoboda Plumlovský, Josef Vaca, Jiří Wolker nebo Max Zweig.

Malé laudatio o Osobnostech Prostějovska je možno uzavřít poznámkou, že kniha o slavných a významných Prostějovanech umožňuje dobře zpracovanými rejstříky a výběrovou bibliografií rychlou orientaci a počátek cesty k hlubšímu poznání všech zařazených osobností.

Vydaná publikace je nepochybně pro regionální vlastivědu velmi přínosná. Vydal ji Klub historický a státovědný v Prostějově v roce 2012.

Bohumír Kolář, bohkolar@volny.cz

OSOBNOSTI PROSTĚJOVSKA

Tomáš Cydlík
Miroslav Macík
Romana Němcová
Dagmar Roháčková
Oldřich Václavík

KLUB HISTORICKÝ A STÁTOVĚDNÝ V PROSTĚJOVĚ

2012

Neznámý obraz E. Hürdena

Marek Bohuš

Z času na čas je po každém z nás požadován čitelný podpis. K čemu může být dobrý, ukazuje „objev“ obrazu regionálního malíře Ericha Hürdena, učiněný na webových stránkách zahraniční aukční síně. Při běžné rešerši na téma naší obce našel vyhledávač malbu povědomé vily v historizujícím stylu se signaturou Erich Hürden. Jedná se o rodinné sídlo Machanků, zakladatelů kovoprůmyslu v Hlubočkách, kterou prodávající označil jako „Villa in Hombok/Mähren“. Bylo fascinující a zároveň smutné konfrontovat realistický obraz s dnešním stavem budovy. Sdílela poválečný či poúnorový osud těchto staveb – stala se mateřskou školou a zdravotním střediskem. Tak ji ostatně v obci dnes všichni vnímají a nazývají. Změna funkce byla spojena s úpravou vnitřních dispozic, vestavbami přiček, vybouráváním oken, rušením schodišť. V exteriéru pak s postupným snášením zdobných prvků, štítových výzek a obelisků, zrušením terasy, odstraněním štuky fasády, nahrazením původní břidlicové krytiny, odstraněním zimní zahrady, o zániku zahrady skutečně nemluvě. Dům v Hlubočkách z konce 19. století připomíná vily na Vídeňské ulici v Olomouci.

Vraťme se však ke zmíněnému podpisu. Ten umožnil další pátrání po autorovi, které bylo zakončeno nálezem malířova medailonu v knize „Krajina v tvorbě umělců olomouckého kraje : malba, kresba, grafika: 1900–2008“ autorů J. Malivy, L. Daňka a J. Hastíka. Publikace vydaná Agenturou Galia nabízí pět ukávek z tvorby autora, jemuž J. Maliva věnoval ještě stať nazvanou „V tichu horských samot – Několik poznámek k dílu malíře Hrubého Jeseníku Ericha Hürdena.“

V Hřebíkové – na horním konci Hluboček – malíř své ticho jistě postrádal, neboť zmíněnou vilu si majitelé továrny nechali postavit v jejím těsném sousedství a hřebíkářská výroba byla i podle vzpomínek pamětníků mimořádně hlučná. Hürdenovým tématem byla především

horská příroda a její sezónní i denní proměny. Architektura se na jeho obrazech objevuje převážně v podobě nepatrných staveb, podtrhujících majestát horských masivů. Jednou z výjimek je kresba rodného domu matky Franze Schuberta ve Zlatých Horách, proti jehož zboření se zasazoval.

Krajinář Erich Hürden se narodil 22. 8. 1884 ve Vídni jako Ernst Robert Rudolph Heinrich Hlavacek akademickému

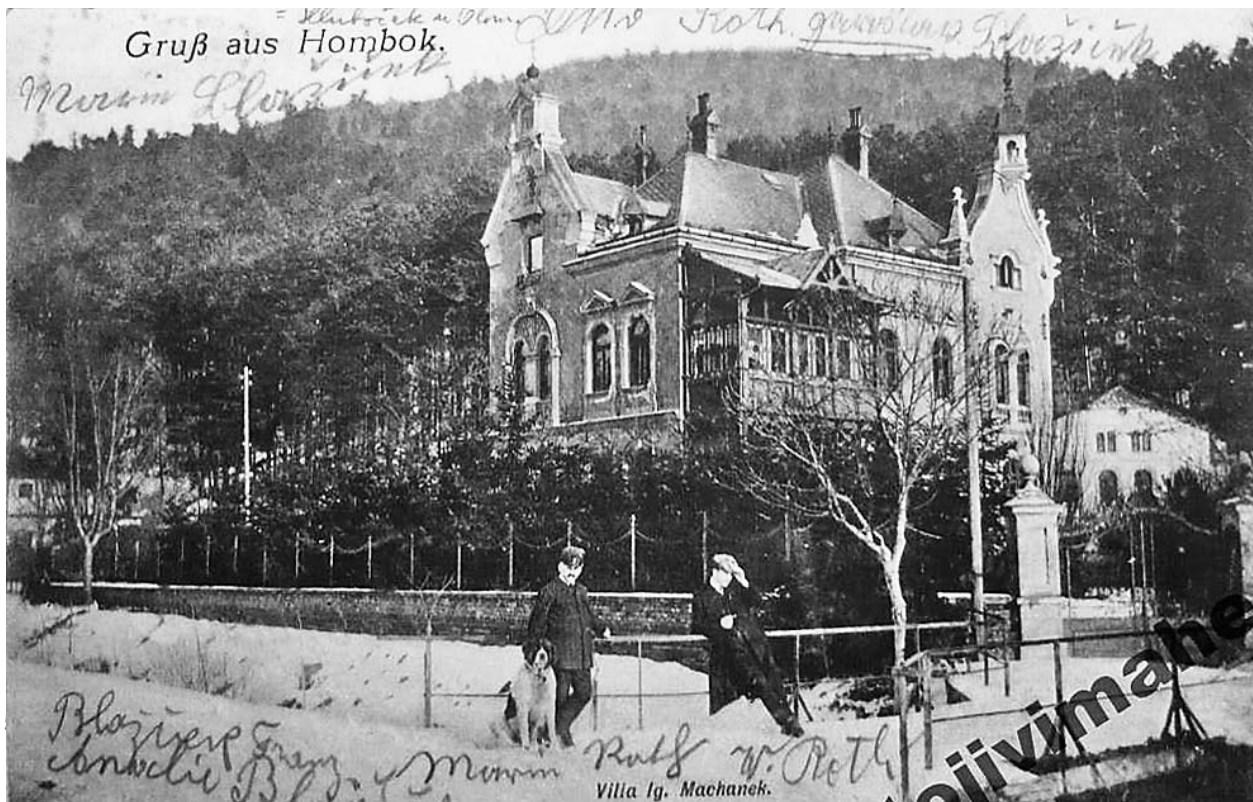
Machankova vila v Hřebíkové dnes, foto autor

malíři s českými předky Prof. Anton(in)u Hlavackovi. Matka pocházela z Kluže v Sedmíhradsku. Svůj pseudonym zvolil zřejmě proto, aby s otcem jako autor nebyl zaměňován a prosadil se umělecky i bez zavedené značky. Po studiích na umělecké škole mu otec byl nadále školitelem. Otec se synem podnikli mnoho malířských výprav za inspirací. Do italských měst, rakouských i německých Alp a také na Moravu a do Slezska, kam mladý malíř zamířil poprvé roku 1905 a kde se mu velice zalíbilo. Od roku 1917 pobýval trvale v Karlově Studánce, kde byl hostem Řádu německých rytířů, majitele lázní. Z malého domku vyrážel za svými motivy do horské krajiny Hrubého Jeseníku. Navrhl také civilní památník obětem 1. světové války v sousedním Ludvíkově v podobě dřevěného altánu. Plody jeho tvorby se zachovaly v depozitářích několika muzeí (Bruntál, Opava, Klosterneuburg u Vídně) a v lázních Karlova Studánka. Na všech figuruje horská příroda zpod Pradědu. V tomto směru je

hlubočský obraz z počátku Hürdenova jesenického období, datovaný rokem 1918, překvapením.

Čemu vděčíme za to, že milovník ztišených lesů Hrubého Jeseníku sestoupil až do rušného údolí Bystrice v Jeseníku Nízkém? Je pravděpodobné, že to byla zakázka rodiny Machanků, zakladatelů podniku Moravia, jehož počátek lze vidět v obchodě železářským zbožím na Dolním náměstí v Olomouci. Ti byli nejen schopnými podnikateli, ale i mecenáši umění, které ostatně ve formě užitných předmětů (stylová kamna, umělecká litina) vznikalo v jejich továrně v Mariánském Údolí. Dbali rovněž na prezentaci podniku, nechávali jej zvečnit malíři na četných vedutách, zvali do Hluboček fotografy, aby zachytili všechna zařízení od slévárny a parní strojovny přes podnikovou tiskárnu a sklady plné různorodého zboží až po kanceláře i s personálem. Vzniklo tak rozsáhlé pásmo fotografií z roku 1904. Své citlivé desky do Hluboček vezl i známý Adolf

Vila na dobové pohlednici; zdroj: www.aukro.cz; autor neznámý

Rodinné sídlo v podání Ericha Hürdena; www.artprice.com

Wasservogel, aby zdokumentoval stavbu podnikové elektrárny na počátku dvacátých let. Soukromé obydlí rodiny na levém břehu Bystřice stálo přitom až do Hürdenova pobytu poněkud stranou. Snad se podaří zjistit o vile a jejím autorovi v budoucnu více.

Bezmála po třiceti letech musel malíř svůj kraj v polovině čtyřicátých let 20. století opustit a konec života strávil v obci Obertrum v Solnohradsku, kde 27. 4. 1969 zemřel. To už se však podepisoval Hlavacek-Hürden.

Pozn. red.: V roce 2012 zakoupilo Muzeum v Šumperku grafiku zátiší z Karlovy Studánky. Plody Hürdenovy

tvorby se zachovaly v depozitářích několika muzeí (Bruntál, Opava, Šumperk, Klostenburg u Vídně)

Marek Bohuš (1972) působí na Katedře německého jazyka Univerzity Palackého. Je šéfredaktorem Zpravodaje obce Hlubočky, kde se věnuje následujícím tématům: dějiny obce a regionu, historie průmyslu, německé obyvatelstvo v českých zemích, výtvarní umělci, aj. Své fotografie vystavuje na oblastních přehlídkách.

marek.bohus@email.cz

Listopad prozářila Země vycházejícího slunce

Květuše Soukupová

Začátek zimy si v Olomouci užili zejména lidé, kteří se zajímají o Japonsko a jeho kulturu. V Nové Akropoli a v Arctic Cocktail&Music Baru se celý listopadový měsíc odehrávaly workshopy, přednášky a projekce s japonskou tematikou. Jak festival *Japonský měsíc* probíhal a jací hosté se ho zúčastnili, nám prozradil jeden z organizátorů předzváný Tenzo.

Osamu Okamura (*1973 Tokio – Japonsko) je architekt, šéfredaktor odborného architektonického časopisu ERA21, pedagog a publicista. Absolvoval Fakultu architektury ČVUT Praha a Akademii výtvarných umění v Praze – obor konceptuální tvorba. Přednáší Project Presentation na Architectural Institute in Prague (od 2012) a Visegrad Intercity Seminar in Architecture na Fakultě architektury Slovenské technické univerzity v Bratislavě (od 2011) a jinde v zahraničí. Kromě architektury se zabývá též sociálně-ekologickými projekty a site-specific uměním. Na Japonském měsíci přednášel o poválečné japonské architektuře. Foto: Jaromír „Tenzo“ Krátký

Jak bys charakterizoval akci nazvanou Japonský měsíc, kterou jsi zorganizoval?

Já tomu říkám průběžný festival japonské kultury, protože většina festivalů probíhá jeden až dva dny. Oproti tomu se *Japonský měsíc* koná celý listopad. Viděl bych to jako alternativní festival japonské kultury, nic komerčního.

A je toto tvá první akce?

Letos jsem zorganizoval druhý ročník *Japonského měsíce*. Podobné tematické akce (hudební, divadelní) dělám už dvanáct let. Většinou je organizuju pro sebe a ne pro lidi. (smích – pozn. red.)

Byl letošní ročník pestřejší?

Byl pestřejší, protože letos jsme spolupracovali s Arktic Clubem a Novou Akropoli. Minulý ročník byl takový krok do neznáma, do programu jsem zařadil jen čtyři japonské filmy a čtyři workshopy. Tento ročník probíhaly po celý listopad workshopy, přednášky a po nich následovaly tematické projekce.

Jak se odlišuje Japonský měsíc od podobných „festivalů“?

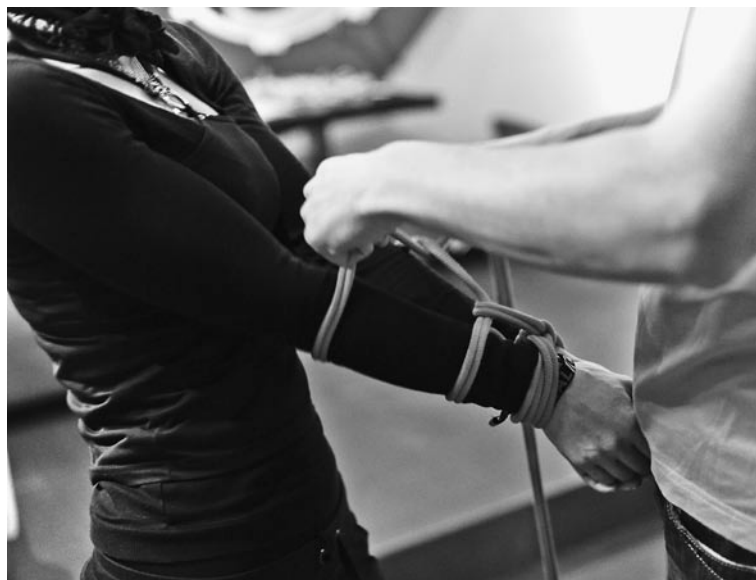
Snažím se do programu zařadit něco, co jsem v okolí neviděl. Například bondage (erotické svazování; v Japonsku se řadí k uměleckým formám, mezi něž patří čajový obřad atd., pozn. red.). Nechci mít „tahanice“ s kolegy, kteří pořádají *Japonské jaro* (Japonské jaro organizuje Japonský klub v Olomouci, probíhá v březnu a v programu návštěvníci najdou přednášky, ikebany, workshopy, sushi, čajové obřady atd., pozn. red.) Program zkusím specializovat a pozvat lidi, které okolí považuje za capacity v jejich oboru, aby se například nestalo, že tam bude přednášet člověk, který není schopný odpovědět na jednoduché dotazy.

V tom případě jsi oslovil koho?

Tak určitě Jindřicha Ziegelheima, který měl přednášku *Co je to Kendó?*, a pana Osamu Okamuru, mluvil o architektuře. Byl trochu na rozpacích, když jsem ho oslovil. Pan Okamura například přijel díky tomu, že viděl v programu bondage; byl rád, že někdo vidí v japonské kultuře i něco jiného než ikebanu, origami a čajový obřad.

Organizoval jsi ho sám?

Program z 99% dávám dohromady já. Oproti minulému ročníku jsem oslovil studentku Dějin výtvarného

Bondage. Foto: Jaromír „Tenzo“ Krátký

umění Míšu Škavovou. Specializuje se na japonské a korejské umění a minulý ročník projevila zájem o spolupráci. Letos jsem jí předal pár kompetencí.

Z jakého důvodu jsi zařadil do programu filmy Akira (anime), Ghost dog: Cesta samuraje (hraný film), Evangelion shin gekijōban: Ha (anime) nebo Jin-Rō (anime)? Považuješ snímky za stěžejní?

Snažil jsem se, aby doplňovaly přednášku. S Míšou jsme tematické přednášky a projekce plánovali „na punk“. (smích, pozn. red.). Chtěli jsme ještě dalších pět nebo šest dokumentů, ale to nedopadlo. Příští rok snad budeme dělat nějaký speciální večer s japonským filmem, ale zatím je to jenom koncept.

Jaká část programu byla pro tebe zklamáním a co tě příjemně překvapilo?

Počítal jsem, že na pana Osamu Okamuru přijde hromada lidí, protože tady nepřednáší. Zúčastnilo se jich

kolem dvaceti. Nejméně lidí přišlo na workshop *Origami*, tam se myslím objevilo jen pět lidí a nejúspěšnější se stala projekce *Akira*.

Už máš vymyšlený program na třetí ročník Japonského měsíce?

De facto v momentě, kdy probíhal program 2012, už byl vymyšlený další ročník. Zatím jsem domluvený s panem Okamura, plus mám další nápad, který nechci ventilovat.

A opět to bude koncipované jako letos: workshopy, projekce, přednášky?

Workshopy, projekce, přednášky, možná výstava. Tam bude problém, že Míša odjede na půl roku do Koreje, takže

vše zorganizuju opět sám. Budu se snažit, aby se *Japonský měsíc* povedl zas o něco lépe a odehrával se na více místech.

Jak dlouho trvá zorganizovat podobný festival?

Od samotné přípravy k domlouvání asi dva měsíce předem.

A máš vytipovaná další místa?

Přemýšlel jsem, že bych oslovil Divadlo Konvikt, protože tam pár lidí znám. V minulosti jsme spolupracovali. Na prvním ročníku účinkovalo Divadlo malého kjógenu. Uvidíme, možná s pár přáteli budeme zakládat občanské sdružení, které by zaštitilo Japonský měsíc a další akce. Tak snad se nám podaří sehnat peníze.

Takže se sdružením budou i prostory?

Máme plán v Olomouci otevřít prostor pro alternativní kulturu. Mně se líbila Půda (studentský prostor, v němž se uskutečnily výstavy, divadla, koncerty, pozn. red.), ale chci něco většího i s galerií.

Jaký vztah máš k Japonsku, když jsi zorganizoval tematický festival Japonský měsíc?

Mám Japonsko a japonskou kulturu rád. Hlavně bojová umění a architekturu. Kdysi jsem je praktikoval, ale zastihla mě lenost. Člověk by si zacvičil, k tomu umění mám blízko, ale potřeboval bych nějaký motor. Je to dost náročné na čas.

Tak snad o Japonském měsíci bude vědět víc lidí. Díky za rozhovor.

Taky díky.

soukkv@email.cz

Japonská kuchyně. Foto: Jaromír „Tenzo“ Krátký

Kulturní itinerář

Muzeum umění Olomouc

Mezi Východem a Západem: Svätí Cyril a Metoděj v historii, kultuře a výtvarném umění českých zemí

25. dubna – 11. srpna 2013 (Arcidiecézní muzeum Olomouc)

Výstava je součástí společného projektu Ministerstva kultury ČR k cyrilometodějskému výročí, v němž jsou zahrnuty čtyři základní akce zaštitěné MK ČR, a to výstavy Moravského zemského muzea v Brně a Muzea umění Olomouc a odborné konference Karlovy univerzity v Praze a Akademie věd v Brně.

Základním tématem výstavy v Arcidiecézním muzeu Olomouc je představení kulturních, historických a uměleckých aspektů 1150. výročí cyrilometodějské mise na Moravu. Výstava s doprovodnou kolektivní monografií představí fenomén cyrilometodějské úcty a tradice ve výtvarném umění v českých zemích v širokém časovém rozsahu 10.-21. století.

Výročí 1150 let příchodu svätých Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu je v Olomouci současně spojeno s 950. výročím založení, respektive obnovení olomouckého biskupství, jehož samotné počátky jsou rovněž spojeny s velkomoravským obdobím.

Výstava i doprovodná publikace se zaměří v souladu s koncepcí výstavy na tato základní témata: život svätého Cyrila a Metoděje a historický a kulturní kontext Velké Moravy, legendy a písemnictví, slovanská liturgie, literární tradice, ikonografie a výtvarné umění, renesanční a barokní historismus, „druhý život“ v 19. a 20. století. V tomto směru koncepce výstavy navazuje na nedávné podobné projekty, například na výstavu Národní galerie v Praze *Svätý Václav – ochránce České země* (2008/2009) či *Svatá Anežka Česká – princezna a řeholnice* (2011/2012), které podobně komplexně a vizuálně

atraktivně představily kult a kulturní tradici těchto svätých patronů mj. se zaměřením na umělecké a uměleckořemeslné předměty.

Simona Jemelková, kurátorka výstavy

Vědecká knihovna v Olomouci

Ad gloriam Dei.

Moravští misionáři v 16.-18. století

Od 2. května do 28. června 2013 bude v galerii Biblio ve Vědecké knihovně v Olomouci probíhat výstava *Ad gloriam Dei. Moravští misionáři v 16.-18. století*. Akce je součástí oslav 1150. výročí příchodu svätých Cyrila a Metoděje na Moravu a bude se týkat křesťanských misionářů, kteří pocházeli z Moravy nebo na Moravě působili, a kteří se aktivně účastnili misijní práce doma i v zámorí.

Novou vlnu křesťanského misijního úsilí přinesly objevitelské cesty na konci 15. a začátku 16. století. Následující doba baroka patřila k období největšího úsilí o zámořské misie, do nichž výrazně zasáhly křesťanské řády, nejprve žebравé řády dominikánů a františkánů, časem se k nim připojili i augustiniáni, kapucíni a karmelitáni a později všechny tyto řády předčili jezuité.

České země se také účastnily katolických misii, ovšem česká misijní aktivita nastupuje daleko později než aktivita v západních zemích Evropy a v podstatě začíná až jezuitskou misijní činností po uvedení řádu do Čech, tedy po roce 1556. Starší řády dominikánů a františkánů neměly v tomto směru v našich zemích žádné tradice a kromě toho byly společně s jezuity potřebné v první polovině 17. století k práci v domácích misiích jako hlavní podporovatelé katolické protireformace. Obtížné je také sledovat stopy českých misionářů-cestovatelů, kteří mají nějaký význam pro naši kulturní historii a pro poznání světa, jelikož lze někdy těžko určit národnostní příslušnost zúčastněných. Teprve

ve druhé polovině 17. století se v českých zemích uvolňují síly mnišských řádů a jednotliví řádoví kněží i celé skupiny začínají odplovat do „obou“ Indií, tedy asijské Přední a Zadní Indie i do americké Západní Indie, čili do Ameriky.

Jedním z prvních členů České jezuitské provincie, řekl bychom horlivcem, který pracoval v zámoří, byl Valentin Stansel. Olomoucký rodák, matematik a astronom působil od roku 1663 v Brazílii a v jednom ze svých děl uveřejnil první u nás kreslenou mapu Měsíce. Roku 1678 odešla na americký kontinent z našich zemí první početná skupina jezuitských misionářů, mezi jinými Š. Boruhradský, M. Kukulín, A. Strobach nebo J. Neumann, další výprava následovala v roce 1684 a účastnil se jí např. prostějovský rodák V. J. Richter, pozdější mučedník. Další výpravy probíhaly v letech 1686 (Jílek, Hostinský), 1687 (Kamel), 1689, 1692, 1693 (Žourek) a dále pak po celou první polovinu 18. století (Boryně z Lhoty, Keller, Steffel, Tempis). Jezuitští misionáři z České provincie odcházeli také do Ruska (Tichavský, David, Milan), do Indie (Přikryl, Obstzierer, Köffler), do Číny (Tillisch, Slaviček). Na severoamerickém kontinentě v oblastech anglického a holandského vlivu se objevili v 1. polovině 18. století i misionáři protestantští. Svě osady v oblastech Georgie a Ohia po roce 1735 zakládají moravští bratři, čili pokračovatelé tradice Jednoty bratrské. Mezi jejich nejvýraznější osobnosti patřili Kristián David nebo David Zeisberger. Několik významných českých cestovatelů-misionářů vzešlo v 1. polovině 18. století také z řad františkánů. Byli to Josef Římař, Václav Prutký nebo Kristián Schneider, kteří působili zejména na africkém kontinentě v oblasti Egypta a Etiopie.

Výstava *Ad gloriam Dei. Moravští misionáři v 16.-18. století* nabídne stručný přehled křesťanských misí, medailony několika moravských misionářů a bohatý obrazový doprovodný materiál z fondů VKOL. Návštěvníci se mimo jiné dozvědí, jaký hudební nástroj si vezl Karel Slaviček do Číny, kdo byl nejméně úspěšným misionářem z Moravy, jak se františkáni snažili dostat do Habeše nebo se seznámí s životním osudem moravského misionáře, který byl předlohou jedné z postav slavného bestselleru.

Petra Kubičková

Muzeum Prostějovska v Prostějově

V prostějovském muzeu ve výstavních sálech ve Špalíčku (Uprkova 18) se bude od čtvrtka 11. dubna 2013 konat výstava *Jak se rodí večerníčky*, zapůjčená z Moravského zemského muzea v Brně. Dále se na výstavě podíleli pracovníci České televize – Televizního studia Brno a Ateliér Šárky Váchové – známé pražské loutkářky, výtvarnice a režisérky animovaných filmů.

Návštěvníci se zde seznámí s tím, jak se dělá večerníček, uvidí, kolik to dá práce, než se dostane na filmové plátno, mohou si např. vyzkoušet vytvořit jednoduchý technický scénář nebo animaci na počítači. Pro nejmenší je připraveno pexeso s pohádkovými postavkami, případně si dětští návštěvníci mohou vyrobit Večerníčkovu čepici a zahrát si loutkové divadlo. Výstava potrvá do 14. července 2013.

Ve dnech 4. dubna až 2. června 2013 se v Muzeu Prostějovska představí výstava Českých kulturních center a Ústavu makromolekulární chemie AV ČR s názvem *Otto Wichterle. Vědec a vynálezce*, která prezentuje život a dílo jednoho z našich nejvýznamnějších vědců. Prof. Otto Wichterle, který je znám díky svému vynálezu silonu a podílu na vynálezu kontaktních čoček, se těší velkému uznání a popularitě doma i v zahraničí. Jeho neobyčejný příběh a neuvěřitelný přínos vědě je velkou inspirací a stálým předmětem zasluženého obdivu. Rok 2013 je rokem nedožitých stých narozenin Otto Wichterleho. Výstava se věnuje jeho životu, životnímu dílu a významu nejen pro vědu, ale i pro každodenní praktický život.

Výstava oslovuje nejen technicky orientované zájemce o historii silonu, hydrogelů a kontaktních čoček, ale je zdůrazněním ještě jednoho důležitějšího poselství – zprávy o svobodě ducha, která byla pro Otto Wichterleho nedílnou součástí jeho vědecké činnosti.

Minulo celých sto deset let od narození jedné z nejvýraznějších osobností českého moderního sochařství a u této příležitosti se dílo Hany Wichterlové (2. 3. 1903

Prostějov – 29. 8. 1990 Praha) představí i prostějovskému publiku.

Muzeum Prostějovska otevře dne 4. dubna autorčinu výstavu *Momenty růstu* a nabídne tak do 2. června 2013 příležitost seznámit se s její vitální tvorbou, jež vrostla do linie toho nejlepšího, co formuje české sochařství.

Výstava je realizována ve spolupráci s galeriemi GVV Hodonín a GU Karlovy Vary. Díla, která budou na této výstavě představena, patří k nejzásadnějším sochařským pracím prostějovské rodačky. Návštěvníci budou moci obdivovat významné figurativní absolventské dílo *Údiv*, jímž se Hana Wichterlová postavila na přední místo českého sochařství, nejzávažnější plastiku meziválečného sochařství *Pupen*, dále pak díla *Pecka*, *Lusk*, *Jádro* a další, ve kterých se promítá vztah sochařky k přírodě a její meditativnost ve vazbě na východní, převážně indickou filosofii. Zvláštní místo patří nedokončené figurativní plastice *Mahulena* představující symbiózu stromu a ženského těla. Ve spolupráci s Evou a Michalem Jůzovými bude pak zpřístupněna „Soukromá místnost Hany Wichterlové“, ve které budou instalovány osobní a vzpomínkové věci sochařky.

Hana Wichterlová – záblesky „vnitřního světla“

Michaela Kvapilová Nováková

Hana Wichterlová pocházela z dobře situované rodiny významného prostějovského továrníka Karla Wichterleho, spolujitele firmy Wichterle & Kovářík – do doby znárodnění podniku největšího výrobce zemědělských strojů v Československu, krátce i producenta technicky a designově pozoruhodných automobilů zn. WIKOV. Rodina Wichterlů se výrazně podílela na prostějovském společenském a kulturním životě. Příznačně jejímu postavení odpovídá i vysoce reprezentativní vila ve Svatoplukově ul. č. 53 (dříve č. 47), kterou navrhli ve stylu neobaroka významní vídeňští architekti *Franz von Krauss* a *Josef Tölk*. Tato architektonická dvojice o několik let později proslula návrhem poněkud známější vily Eugenie Primavesi v Olomouci.

Portrét Hany Wichterlové, foto Eva a Michal Jůzovi. *Sochařka Hana Wichterlová* (kat. výstavy GVV v Litoměřicích, 2000).

Vznosnou vilu obývaly rodiny bratří Lamberta a Karla Wichterlových společně. Po předčasném úmrtí Lambertovy choti Josefíny roku 1914 zahrnula Karlova manželka Slávka (Pravoslava) do péče kromě vlastních pěti dětí i pět svých neteří a synovců, kteří spolu vyrůstali jako v jedné rodině. Vila Wichterlů navazovala v uliční frontě tehdy nově utvářené Svatoplukovy třídy bezprostředně na stavby továrny (domy č. 45, 43 a 41). Bratři Wichterlové tak měli svoji firmu takřka na dohled. Stavba koncipovaná v palácových formách se stala v období fin de siècle respektovanou dominantou výše citované Svatoplukovy třídy, korza spojujícího železniční nádraží s prostějovským městským centrem. Vila nejednou hostila významné osobnosti veřejného a uměleckého života – poslance, velvyslance, básníky, sochaře i architektky (Jana Kotěru, Stanislava Suchardu, Bohumila Kafku, Jaroslava Vrchlického, Josefa Pekaře aj.).

Hanini rodiče Karel a Slávka Wichterlovi byli osvícenými podporovateli řady studentů a umělců, štědrě přispívali i do dobročinných sbírek. Hned roku 1910 zřídili v Prostějově ve svém domě v Brněnské ulici č. 20 dětskou útulnu, jež fungovala na principu dnešní školky. Podíleli se však i na pořízení kreseb souboru zastavení Křížové cesty

od sochaře, malíře a grafika Františka Bilka pro prostějovský chrám Povýšení sv. Kříže.

Lambert Wichterle roku 1917 založil prostějovskou pobočku (a pro její účely zakoupil domy v ulici Újezd č. 24–26) Masarykovy ligy proti tuberkulóze, včetně léčebného pavilonu. Společně s Haninými rodiči donačně věnovali dvojici monumentálních obrazů *Sen dívky* a *Sen jinocha* malíře Jana Preislera k výzdobě vstupního foyer secesní stavby Národního domu v Prostějově.

Osobnost Hany Wichterlové tak plně odrážela noblesu prostředí, v němž vyrůstala. Manželům Slávce a Karlu Wichterlovým se narodily děti Emilie (1900–1982), Karel (Karlo, 1901–1974), Hana (1903–1990), Jan (1911–1992) a nejmladší Otto (1913–1998) – ten celosvětově proslul vynálezem umělého polyamidového vlákna (silonu) a hydrogelových kontaktních čoček.

V touze po klidu a soukromí se samotářská Hana často uchylovala na půdu rodinné vily, kde kreslila nebo vyráběla ze slínu (vápnitého jílu), později i ze dřeva, loutky. Obecnou školu absolvovala v soukromém domácím vyučování a poté následovaly tři třídy českého gymnázia. Výtvarný talent dívky ocenil rodinný přítel Jan Kotěra a doporučil, aby se dále věnovala své tvorbě profesionálně. První výtvarné zkušenosti tak Hana získala před zkouškami na Akademii na hodinách kresby a malířství u Adolfa Kašpara, za nímž dojížděla do Olomouce. Už v šestnácti letech nastoupila na Akademii výtvarných umění v Praze, do malířské přípravky u Josefa Loukoty, Vlaho Bukovace a Jakuba Obrovského (v letech 1919–1922). Z důvodu nepřiléhavě komunikativního přístupu učitelů tápala, kam v pokračujícím studiu na Akademii směřovat. Rozhodlo až náhodné setkání o přestávce s žáky sochařského ateliéru, Bedřichem Stefanem a Janem Laudou, kteří k ní přisedli a poté, co jim ventilovala své pochybnosti, doporučili jí „sochařinu“ u Jana Štursy. Byť neměla se sochařstvím Hana Wichterlová žádnou zkušenost, po předložení právě svých loutek byla Štursou přijata do jeho sochařské speciálky, aniž by musela absolvovat přijímací zkoušku (1922–1925). Mimořádný talent Hany se projevil už v absolventském

díle *Údiv* (1924), figurální soše stojící dívky, v níž nejen dokonale ovládla z formálního hlediska lidskou postavu, ale výstižně vyjádřila i její vnitřní prožitek. V posledním roce studia (1925) získávala zkušenosti v kamenické dílně Otakara Velinského na Letné.

Roku 1926 odjela Hana Wichterlová hledat inspiraci do Paříže, kde sdílela v letech 1926–1930 sochařský ateliér s Vincencem Makovským, spolužákem z pražských studií na Akademii. Společně se seznamovali s uměleckým prostředím evropské avantgardní metropole, avšak pro uzavřenost tamější umělecké společnosti do něj nedokázali

Kompozice–Pomeranč, bronz, 1929–1930, foto Eva a Michal Jůzovi, *Sochařka Hana Wichterlová* (kat. výstavy GVU v Litoměřicích, 2000).

hlouběji proniknout. Nepodíleli se na žádných výstavách nebo kolektivních akcích. Hana udržovala kontakt pouze s českými stipendisty. Pařížský pobyt však měl zásadní význam zejména z hlediska přijímání aktuálních podnětů. Navštěvovala přednášky Františka Kupky, obcházela galerie a zejména krátkodobé výstavy současného umění, do Louvru se chodila obdivovat jednoduchosti a řádu archaického, prehelénistického umění, začala rovněž studovat východní (indickou) filozofii. Toužila najít svou vlastní zcela svébytnou cestu, a proto zkoušela experimentovat. Nejsilněji na ni zapůsobil abstraktní expresionismus Constantina Brâncușiho. Ve svém ateliéru vytvořila množství sádrových studií a také kreseb, dnes bohužel nedochovaných.

Díky setkání se soudobým moderním světovým sochařstvím se jí podařilo vymanit z novoklasicismu a učitelského vlivu Jana Štursy. Mezi zásadní díla pařížského období patří dřevěná plastika *Torzo s vázou* (1929), bronzová *Kompozice–Pomeranč* (1929–1930) a sádrový *Portrét Vincence Makovského* (1928). Dílo *Kompozice*, dokončené až po návratu v Praze, se ocitá na pomezí kubismu a abstraktního umění. Označováno jako návrh na fontánu, vychází z banální činnosti rozkrajování pomeranče, z něhož prudce vystříkne šťáva. Původně zcela konkrétní představa, kdy ruce drží pomeranč, do něhož se zařezává nůž, tak autorka převedla do zcela abstraktní polohy. Dílo zároveň řeší závažné avantgardní téma vnitřního prostoru sochy a představuje dobové úsilí o její odhmotnění.

Po návratu z pařížského pobytu se stala Hana Wichterlová v roce 1931 členkou Spolku výtvarných umělců Mánes. Účastní se v Praze pořádané významné mezinárodní výstavy *Poesie 1932*, na níž byli zastoupeni S. Dalí, M. Ernst, G. Chirico, J. Miró, P. Klee, Y. Tanguy aj. Na této přísné výběrové přehlídce avantgardy vystavovala Hana Wichterlová kromě *Kompozice* také mramorovou sochu *Pupen* (1932). Námětem i formálním pojetím získal *Pupen* v historii českého sochařství zcela ojedinělé postavení, neboť to bylo vůbec poprvé, kdy se hlavním východiskem sochy nestal figurální ani zvířecí motiv, nýbrž byla

Soška děvčátka darovaná J. Wolkerovi, kolorovaná terakota, 1923?, expozice J. Wolkerova MPP. Po obvodu podstavce uveden nápis: „Někdo mne udělal, abych vám donesla květy, protože se sám do škatulky nevezl“.

odvozena od tvaru rostliny. Autorka se nechala se inspirovat kohoutkem lučným, který měl podle jejích slov stejný pupen: „Lákala mě jednoduchá forma a vitalita té věci, toho vegetativního motivu“. Objevování neznámého, tajemství růstu, údiv nad řádem organické formy a touha ve svých sochách tento údiv zachovat, ztělesňovaly její hluboký zájem o přírodu a východní filozofii. Socha *Pupen* byla podle jejích slov „vnitřním tvarem pupenu“.

V roce 1935 pro sebe v Praze objevila Hana

Wichterlová na Malé Straně pod Petřínem (na Újezdě) ateliér, kterému fotograf Josef Sudek říkal „zahrádka pani sochařové“ (vznikl tak celý cyklus fotografií, zachycujících rozličná zákoutí zahrady – Sudek měl ateliér hned naproti). Zahrada jí učarovala; její kompozici formovala zpočátku s pomocí sestry Emy (Emilie), zahradní architektky, později už sama jako svébytně nevázaný prostor. Snad právě kouzlo zahrady, tolik blízké svobodné přírodě, vytvořilo natolik silné pouto Hany Wichterlové k tomuto místu, že ji později, v roce 1948, odradilo od zamýšlené emigrace. V zahradě ateliéru se scházeli vzácní přátelé – kromě J. Sudka také V. Holan, J. Frič, F. Tichý, později O. Karlíková, J. Topol, J. Patočka či mladí sochaři M. Blažek, M. Kotrba a další.

Období druhé světové války prožila ve Smržicích na rodném Prostějovsku. Rodiče jí nechali vystavět vilku (vybavenou ateliérem a keramickou pecí), již projektoval architekt *Otto Rothmayer* (v dnešní přestavbě sídlo šlechtitelské stanice *Semo*). V roce 1942 se provdala za sochaře Bedřicha Stefana. Po dočasném odmlčení se Hana Wichterlová vrátila v roce 1948 zpět do Prahy a vytvořila dvě významná díla – mramorovou *Černou hlavou* (1955) a vápencovou hlavu *Vivekanandy* (1956–1958). V šedesátých a sedmdesátých letech navázala v plastikách *Pecka*, *Lusk* a *Jádro* (1979) na předválečné období vegetativní inspirace. Kvůli zdravotním potížím pak pro ni pracoval sochař Marius Kotrba, který převáděl její poslední díla (*Jádro* a jiná) do definitivního materiálu (z vlastních realizací M. Kotrby zmiňme např. sochu *sv. Kryštofa* coby patrona poutníků, umístěnou nedaleko dálničního obchvatu u Olomouce, či sochu *Spravedlnosti* před budovou Nejvyššího správního soudu v Brně).

Zvláštní místo zaujímá v závěru tvorby Hany Wichterlové nikdy nedokončená plastika *Mahulena* (1955–1990), usilující o symbiózu stromu a ženského těla. Toto plastika se stala leitmotivem letních *Mezinárodních sochařských*

Údiv, bronz, 1924, foto Eva a Michal Jůzovi, *Sochařka Hana Wichterlová* (kat. výstavy GVU v Litoměřicích, 2000).

sympózií Hany Wichterlové, pořádaných od roku 2002 v rodném Prostějově. Nezanedbatelnou součástí tvorby Hany Wichterlové tvoří četné portrétní busty (např. bratra Otty a jiných příslušníků rodiny) či na zakázku vytvořené pamětní desky. Věnovala se také keramice, šperkařství a návrhářství nábytku.

Autorčino dílo není rozsáhlé a je to snad i jeho předností. Kráčela svou vlastní cestou beze spěchu: „Vážná socha je myšlenkou, která nemůže než vznikat pomalu“. V rámci českého moderního umění je považována, slovy historika umění Karla Srpa, za „výrazný typ esenciálně zaměřené sochařky, tíhnoucí k elementárním duchovním formám“.

Muzeum Prostějovska vlastní ve svých sbírkách písčivcový reliéf *Hudební motiv* (1933), bronzovou *Bustu chlapce* (1936) a keramickou sošku *Děvčátka* (1923?), kterou darovala Hana Wichterlová příteli Jiřímu Wolkerovi roku 1923 v době jeho léčení v Tatranské Poljanice (o rok později Wolker umírá). Na průčelí Wichterlovy vily byla v roce 2009 osazena pamětní deska upomínající Hanu Wichterlovou i bratra Otto Wichterleho; autorem je akademický sochař Daniel Trubač.

mkvapilovanovakova@muzeumppv.cz

Vlastivědné muzeum v Šumperku

Tajemství grafiky

(14.2. – 14.4.2013 ve Výstavní síni VM v Šumperku)

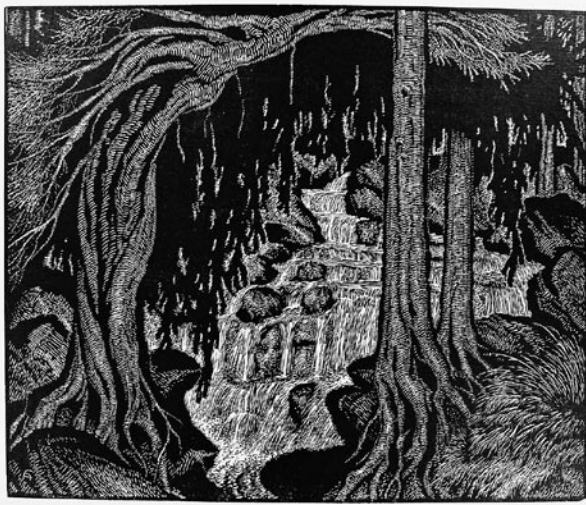
Kladete si otázky „Co je to vlastně suchá jehla? Jak vzniká akvatinta?“ Nebo už se v grafických technikách orientujete, ale chcete zjistit, co skrývá sbírka grafiky ve Vlastivědném muzeu v Šumperku? Potom vás jistě potěší výstava s názvem *Tajemství grafiky*, která na dva měsíce odhalí několik desítek grafických listů z uměleckých sbírek šumperského muzea i detašovaných zařízení v Mohelnici, Zábřehu a Lošticích.

Grafika je často součástí výstav, ale většinou je pozornost věnována její umělecké či dokumentární hodnotě.

Tentokrát je pohled na grafické umění směřován jiným směrem, a to na samotné vytváření grafických listů. Společně s vysvětlením jednotlivých grafických technik je přiblížen také historický a technologický vývoj grafiky. Návštěvník se na výstavě dozví, co je považováno za uměleckou grafiku a jak se liší volná umělecká tvorba v grafice od reprodukční a užité. Představeny jsou všechny grafické techniky, které jsou zastoupeny ve sbírkách Vlastivědného muzea v Šumperku, tj. tisk z výšky (dřevořez, dřevoryt, linoryt), tisk z hloubky (mědiryt, oceloryt, suchá jehla, lept, měkký kryt, heliogravura, akvatinta), tisk z plochy (litografie, ofset), sítotisk

Mirko Hanák, *Volavka*, 1963, litografie, 71,2 × 52 cm.

Arnošt Hrabal, *Vodopád*, 1927, dřevoryt, 38,5 × 46,3 cm

(serigrafie). Příchozí, vedle způsobu „jak vznikají grafiky“, také zjistí, co je k samotné tvorbě potřeba. Představeny jsou různé nástroje a grafické lisy, na kterých se finální dílo tiskne. Vystaveny jsou i materiály potřebné k tisku a hotové štočky například od Františka Hoplíčka či Bohuslava Ošťádal.

Po pečlivém zhlédnutí se určitě každému podaří rozpoznat, jaký je rozdíl kupříkladu mezi litografií a linorytem. Pro ještě lepší představivost je pro diváky na výstavě vytvořena ukázka interiéru dílny grafika s využitím především osobních potřeb Adolfa Kašpara, významného malíře, ilustrátora a grafika, jenž je úzce spjat se šumberským okresem.

Stejně jako na výstižné přiblížení jednotlivých technik byl kladen důraz na samotný výběr exponátů. Vystaveny jsou listy ze 16. století až po současnost od výrazných osobností po grafiky regionálního významu. Grafická sbírka muzea je obohacována především o tvorbu lokálních umělců, kterým je zajisté dán značný prostor na výstavě, ale zastoupeny jsou také umělecké grafiky

neregionálních významných umělců, například Oldřicha Kulhánka nebo Vladimíra Komárka, i reprodukční grafiky vytvořené podle děl Petera Paula Rubense, Tiziana či Albrechta Dürera. Na žádné výstavě grafiky v Šumperku by neměla chybět tvorba významného umělce 17. století Václava Hollara, jehož grafiky včetně menšího souboru staré grafiky evropských škol věnoval plk. Karel

Franz Urban, *Z posledního dne*, po roce 1925, lept, 91,7 × 65,9 cm.

Lukas (1897 Brničko – 1949 Praha) zábřežskému muzeu. K vidění jsou Hollarovy ilustrace Ezopových bajek, které autor vytvářel v letech 1662-1666. Koncepte výstavy dává prostor osobnostem regionální grafiky nejen prezentací jejich tvorby, ale také přehledem jejich životopisných medailonů v digitální podobě.

Aby nezůstalo jenom u dívání a všechny poznatky se lépe vstřebávaly, je výstava doplněna různými interaktivními pomůckami, které dětem i dospělým pomohou odkrýt tajemství tvorby a nalézt půvab grafiky. Každý návštěvník si bude moci sám vyzkoušet jednoduchý princip tisku z výšky, odpovědět na některé otázky a splnit si různé úkoly, samostatně nebo formou pracovních listů.

S krásou grafického umění se můžete seznámit ve Výstavní síni šumperského muzea do 14. dubna 2013.

*Lenka Kirkosová,
historička umění VM Šumperk*

Mírov – pohled za mříže

Vlastivědné muzeum v Šumperku ve spolupráci s Kabinetem dokumentace a historie Vězeňské služby ČR a Věznici Mírov připravilo v prostorách zábřežského muzea výstavu o historii státní věznice Mírov, na níž současně představí výrobky a práce vězňů.

Život za hradními branami v posledních více jak sto padesáti letech přibližují fotografie a dokumenty, obleky a jídelní soupravy vězňů, uniformy a vybavení dozorců, vězeňské řády, ale i objevené nepovolené předměty.

Na výstavě bude k vidění také autentické lano, které posloužilo k útěku Jiřímu Kajínkovi. Papírové sáčky, výrobky někdejších trestanců, nebudou chybět, ale dnes jsou již minulostí. Současní vězni zručně zhotovují dřevěné hračky do mateřských škol, nábytek do soudních síní a kanceláří a někteří z nich obstojně výtvarníci. Jejich výrobky a výtvarné práce nezasvěceného možná překvapí.

Slavnostní otevření výstavy se uskutečnilo v zábřežském muzeu ve středu 20. února 2013 v 17 hodin. Výstava potrvá do 13. dubna 2013.

Zdeněk Doubravský

**Arcibiskupský palác
v Olomouci**

OTEVÍRACÍ DOBA TURISTICKÉHO OKRUHU

- duben, říjen: víkendy a svátky;
pondělí-pátek po předchozí rezervaci
- květen-září: úterý-neděle
- leden-březen, listopad, prosinec:
pondělí-pátek po předchozí rezervaci
- otevřeno 10.00-17.00, poslední prohlídka v 16.00

VSTUPNÉ

- 60,- základní (děti do 6 let zdarma)
- 30,- snížené - studenti, senioři, ZTP
- 20,- školní skupiny
- 120,- rodinné (2 dospělí + děti do 15 let)

INFORMACE A REZERVACE PROHLÍDEK
Arcibiskupský palác v Olomouci
Wurmova 9, 771 01 Olomouc
tel: +420 587 405 421
e-mail: prohlidkypalace@ado.cz

www.arcibiskupskypalace.ado.cz

 ROP
Střední Morava

 OLOMOUC

 Olomoucký kraj

Krok informuje

Krok vychází čtvrtletně v březnu, červnu, září a prosinci. Je možné si jej BEZPLATNĚ vyzvednout v obou budovách Vědecké knihovny na Bezručově ulici (poblíž Červeného kostela v Olomouci). KROK je k dispozici u informační služby, ve studovnách a ve volném výběru.

Seznam dalších distribučních míst, kde je KROK ZDARMA k dostání:

Knihovna města Olomouce, Vlastivědné muzeum v Olomouci, Městská knihovna Šumperk, Vlastivědné Muzeum v Šumperku, Městská knihovna v Přerově, Muzeum Komenckého v Přerově, Knihovna Vincence Priessnitze v Jeseníku, Vlastivědné muzeum Jesenicka, Městská knihovna Lipník nad Bečvou, Městská knihovna Hranice, Městská knihovna Prostějov, Muzeum Prostějovska v Prostějově, Městská knihovna Zábřeh, Městská knihovna Mohelnice, Městská knihovna v Némčicích nad Hanou, Místní knihovna Všechnovice, Masarykova knihovna Brodek u Přerova, Místní knihovna Hustopeče nad Bečvou, Městská knihovna Litovel, Městská knihovna Uničov, Městská knihovna Žulová, Městská knihovna Kojetín, Městská knihovna Šternberk

Časopis si lze také předplatit částkou 80 Kč (tj. 20 Kč na každé ze čtyř ročních čísel). Jde o příspěvek na cenu poštovního a balného.

Objednávky předplatného zasílejte na sekretariát Vědecké knihovny, Bezručova 3, 779 11 Olomouc, nebo na e-mail info@vkol.cz. Krok lze objednat i telefonicky na čísle 585 205 394. Nevyžádané rukopisy se nevracejí, názory autorů nemusí vždy vyjadřovat stanovisko redakce. Za věcný obsah článku ručí autor.

Jednotlivá čísla KROKu jsou ke stažení na webových stránkách VKOL: <http://www.vkol.cz/cs/dokumenty/krok--kulturni-revue-olomouckeho-kraje/>

KROK najdete také na sociální síti Facebook na adrese: <https://www.facebook.com/kulturnirevue>. Zde jsou uveřejňovány informace o kulturních akcích a událostech

v Olomouckém kraji, články a reportáže, jež vyšly, vycházejí či brzo vyjdou na stránkách tištěného časopisu. Těšíme se na vaše názory, tipy, postřehy.

Kde se také o KROKu píše:

Měsíčník Chajejnu, List Židovské obce Olomouc, uveřejnil ve 2. čísle letošního ročníku článek bilančního charakteru „KROK mapuje židovskou kulturu (nejen) v kraji“:

„V širokém záběru časopisu nezůstává opomenuta židovská kultura, monotematické 3. číslo v roce 2009 jí bylo dokonce věnováno celé. Přehled článků s židovskou tematikou v časopise KROK, ukazuje na soustavnou a nedoceněnou snahu zmapovat pro návštěvníky Vědecké knihovny v Olomouci minulý i současný život Židů v regionu. (...) Přejeme KROKu úspěšné vzkročení do 10. ročníku a rozšíření čtenářské obce, k čemuž se pokoušíme tímto přehledem přispět. (Redakce Chajejnu)

I-netový Portál české literatury www.czechlit.cz si v příspěvku informativního charakteru (z 22. února 2013) Literatura_rar (Komprimovaná porce nových periodik, rozhovorů a textů o literatuře na síti) v rubrice Nová periodika všimá mj. rozhovoru „S Pavlem Ševčíkem o vydávání literatury s regionální tematikou“, jež KROK uveřejnil v čísle 4/2012

10. ledna 2013 se server www.olomouc.cz věnoval obsahu 4. čísla časopisu KROK z minulého roku.

Téma příštího čísla 2/2013, jež vyjde v červnu 2013:

SAKRÁLNÍ A PROFÁNNÍ – v souvislosti s oslavami 1150. výročí příchodu svatých Cyrila a Metoděje na Moravu.

Pozn. redakce:

U pravidelných příspěvateľů KROKu nebudeme jejich autorské medailóny uveřejňovat v každém čísle. Nalézt je můžete ve starších číslech KROKu, viz výše webové stránky VKOL a revue KROK.

Centrum pro výzkum moravské německy psané literatury
při Katedře germanistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci,

Verein Deutsche Sprache

a

Vědecká knihovna v Olomouci

vyhlašují soutěž pro **studenty středních škol** o nejlepší esej na téma:

Vliv německého jazyka a kultury na život na Moravě a ve Slezsku

Inspirací vám mohou být následující náměty:

- 1) Přemýšleli jste někdy o tom, jak ovlivnila kultura německého jazyka místo, ve kterém jste vyrostli?
- 2) Víte o nějakých zajímavých detailech, které jsou obecně málo známé?
- 3) Napadlo vás, jak naopak mohlo prostředí rodné Moravy ovlivnit velikány německé či rakouské kultury (Freuda, Husserla, Mahlera a jiné)?
- 4) Zaujaly vás v literárních dílech pasáže, které reflektují zdejší soužití Čechů a Němců?

PODMÍNKY SOUTĚŽE:

Forma: 4–6 normostran (1 NS = 1800 znaků včetně mezer), esej v českém jazyce

Termín odevzdání: do 31. července 2013

Soutěže se může zúčastnit student jakéhokoliv ročníku střední školy

(platí i pro ty, kteří ve školním roce 2012-2013 maturují).

V porotě soutěže budou zastoupeni odborníci z oborů germanistika, bohemistika, dějiny umění a historie.

Výsledky soutěže budou zveřejněny v zářijovém čísle časopisu KROK, na webových stránkách www.germanistika.upol.cz a www.vkol.cz a na facebooku revue KROK.

Trojice nejlepších textů bude publikována v časopise KROK a jejich autoři budou odměněni následovně:

1. cena: finanční odměna v hodnotě 2 000 Kč
2. a 3. cena: balíček knih z produkce Centra pro výzkum německé moravské literatury a Vědecké knihovny v Olomouci

Výsledky soutěže budou slavnostně vyhlášeny v prostorách Německé knihovny ve Vědecké knihovně v Olomouci počátkem října 2013.

Cyril a Metoděj
1150 let

Ad gloriam Dei

Moravští misionáři
v 16.-18. století

2. 5.-28. 6. 2013

Vědecká knihovna v Olomouci
Galérie BIBLIO, Bezručova 2

Pondělí-pátek 8:30-19:00
Sobota 9:00-13:00

